راهبردهای اقامه نماز

در پیام‌های مقام معظم رهبری(مدظله) به بیست و دو اجلاس سراسری نماز

مجید قیامی

بسم الله الرحمن الرحیم

راهبردهای اقامه نماز

نویسنده:

آیت الله سید علی خامنه ای

ناشر چاپی:

ستاد اقامه نماز

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

راهبردهای اقامه نماز

مشخصات کتاب

سرشناسه : خامنه ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -

عنوان و نام پدیدآور : راهبردهای اقامه نماز/ ویراستاری و بازنویسی مجید فیاضی؛ کاری از مرکز تخصصی نماز، ستاد اقامه نماز.

مشخصات نشر : تهران: ستاد اقامه نماز، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری : ۱۹۵ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵س م.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۷-۰۸۳-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع : خامنه ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران ، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره نماز

موضوع : خامنه ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- پیام ها و سخنرانی ها

موضوع : نماز -- کنگره ها

شناسه افزوده : فیاضی، مجید، ۱۳۶۱ -، گردآورنده

شناسه افزوده : مرکز تخصصی نماز

شناسه افزوده : ستاد اقامه نماز

رده بندی کنگره : DSR۱۶۹۲ /ن۸ر ۲ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۴

شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۵۵۶۲۰

ص:۱

اشاره

مقدمه

«در میان مجموعهٔ وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه ای از زمین، بر دوش مؤمنان و بندگان زبدهٔ خداوند قرار می گیرد، قرآن، اقامهٔ نماز را شأنی ویژه بخشیده و آن را در صدر فهرست، جای داده است: «الّذینَ اِن مَكَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاةَ» (حج، ۴۱). اگر برپا داشتن نماز در میان مردم، نقشی بنیانی نمی داشت و همچون پایهٔ استواری برای پیشبرد هدف های بزرگ نظام اسلامی به شمار نمی آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی شد.»(۱)

بنابر آنچه از متون دینی استفاده می شود، نشانه حضور جدی دین در جامعه، اقامه نماز به معنای واقعی آن است؛ یعنی نقش آفرینی و حضور نماز و ذکر الهی در تمام شئون فردی و اجتماعی آحاد مردم. ازسوی دیگر دستیابی به چنین هدف مهمی جز با هدف گذاری و برنامه ریزی راهبردی در سطوح مختلف جامعه امکان پذیر نیست. ضمن آنکه افرادی می توانند در این حیطه ابراز نظر نمایند که علاوه بر تسلط علمی و آشنایی معنوی با موضوع (نماز)، قدرت ارائه برنامه های راهبردی را نیز داشته باشند.

با توجه به این مقدمات، بی شک پیام های رهبرمعظم انقلاب، حضرت آیت الله خامنه ای به بیست و دو اجلاس سراسری نماز، راهبردهایی است که بدون توجه به آنها، نباید انتظار پیشبرد اقامه نماز را در جامعه داشت.

۱- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

ازاین رو بایـد برنـامه ریزی جـدی برای عملی کردن این راهبردهـا داشت و این نکته چنـان مهم است که خود ایشـان نیز چنین تذکر داده اند:

«کوشـش خود را برای تحقق توصـیه های مندرج در پیام سال گذشته به اولین مجمع، به کار برید و از اینکه آنها فقط نقشی بر کاغذ و الفاظی برای شروع بحث بمانند، مانع شوید.»(۱)

لـذا بر آن شـدیم تا این مجموعه فرمایش ها را مورد بررسـی جدیدی قرار دهیم تا راه برای بهره گیری بیشتر همگان ـ به ویژه مدیران و برنامه ریزان ـ از این گنجینه فراهم شود.

آنچه در این کتـاب به خواننـدگان محترم تقـدیم می شود، نمـایه زنی بیانـات ایشـان براساس موضوع و مخاطب آن ـ البته در حیطه مباحث راهبردی ـ است؛ با این تـذکر که به دلیل وضوح بیانات ایشان، به ویژه با نمایه زنی صورت گرفته، از توضـیح و تطویل مطالب خودداری شده است.

امیـد است این حرکت کوچـک، مورد رضایت پروردگار، مفیـد برای خواننـدگان و گامی مؤثر در جهت اقامه نماز در جامعه باشد.

مجید فیاضی

مرکز تخصصی نماز

پاییز ۱۳۹۲

ص:۱۲

۱- . پیام به دومین اجلاس نماز، ۲۱/۶/۱۳۷۱.

فصل اول: جایگاه و اهمیت اقامهٔ نماز

جایگاه نماز

اشاره

نماز، رکن اصلی دین است و باید اصلی ترین جایگاه را در زندگی مردم داشته باشد. حیات طیّبه انسان، در سایه حاکمیت دین خدا، وقتی حاصل خواهد شد که انسان ها دل خود را با یاد خدا زنده نگه دارند و به کمک آن بتوانند با همه جاذبه های شر و فساد مبارزه کنند و همه بت ها را بشکنند، و دست تطاول همه شیطان های درونی و برونی را از وجود خود قطع کنند. این ذکر و حضور دائمی فقط به برکت نماز حاصل می شود.(۱)

لزوم قدردانی نماز

وحی الهی به پیامبر عظیم الشّأن۶ چنین فرمان داد: «وَأْمُرْ أَهْلَکَ بِالصَّلاهَ وَاصْطَبِرْ عَلَیْهَا» (طه، ۱۳۲). امروز همه شما خود را طرف این خطاب بشمرید و

۱- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

نماز را، حقیقت مقدس و گوهر درخشان را، که عطیه الهی به امت محمد مصطفی۶ است قدر بشناسید. (۱)

واجبی بی‌نظیر

تأکیـدهای بلیغی که بر گزاردن این واجب شـده؛ و حتی پدر و مادر موظف شده اند که فرزند خود را از دوران کودکی با آن مأنوس سازند، در میان همه واجبات دینی، بی نظیر است، و این به خاطر نقش اسـتثنایی نماز در تنظیم انگیزه های روانی فرد و تأمین فضای مساعد برای تحمل بارهای سنگین وظیفه، در جامعه است.(۲)

کم اهمیتی به نماز

نمـازِ بـا همه این خصوصـیات، بـا همه این فضایـل، چقـدر از انسـان وقت می گیرد؟ نماز واجب ما ــ این هفـده رکعت ــ اگر انسان بخواهد با دقت و با قدری ملاحظه بخواند، فرض کنید ۳۴ دقیقه وقت می گیرد؛ والّا کمتر وقت خواهد گرفت. ما گاهی اوقـات می شود که پـای تلویزیون در انتظـار برنـامه ای که مورد علاـقه مـاست نشسـته ایم و قبل از آن، دائم تبلیغات، تبلیغات، تبلیغـات ــ بیسـت دقیقه، پـانزده دقیقه ــ که هیـچ کـدام هم به درد مـا نمی خـورد، می نشـینیم گـوش می کنیم و بیست دقیقه وقتمان را از دست

۱- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۲- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

می دهیم، برای خاطر آن برنامه ای که می خواهیم. بیست دقیقه های زندگی ما این جوری است. منتظر تاکسی می شویم، منتظر اتوبوس می شویم، منتظر رفیقمان می شویم که بیاید برویم، منتظر استاد می شویم که سر کلاس دیر کرده، منتظر منبری می شویم که دیر به مجلس رسیده؛ همه اینها _ ده دقیقه، پانزده دقیقه، بیست دقیقه _ به هدر می رود. خوب، این بیست دقیقه و ۲۵ دقیقه و سی دقیقه را برای نماز _ این عمل راقی، این عمل بزرگ _ مصرف کردن مگر چقدر سختی دارد؟(۱)

ص:۱۷

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز،۲۹/۸/۱۳۸۷.

اهمیت اقامه نماز

مهم ترین وظیفه برگزیدگان جامعه

قرآن کریم در توصیف قدرتمندانِ مؤمن و در صدر وظایف آنان اقامه نماز را نام برده است: «الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلوهَ» (حج:۴۱) این وظیفه، در عمل شخصی، کیفیت بخشیدن به نماز است، و در تلاش اجتماعی، ترویج نماز و همگانی کردن آن. (۱)

در میان مجموعه وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه ای از زمین، بر دوش مؤمنان و بندگان زبده خداوند قرار می گیرد، قرآن، اقامه نماز را شأنی ویژه بخشیده و آن را در صدر فهرست، جای داده است:

«الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاهَ » (حج، ۴۱).

اگر برپا داشتن نماز در میان مردم، نقشی بنیانی نمی داشت و همچون پایه استواری برای پیشبرد هدف های بزرگ نظام اسلامی به شمار نمی آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی شد.(۲)

ص:۱۸

۱- . پیام به بیست و دومین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۲.

۲- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

بزرگ ترین خدمت به مردم و کشور

شما برادران و خواهرانی که به امر نماز همت گماشته اید، از این دیدگاه، در تدارک بزرگ ترین خدمت به مردم و کشور خود هستید، و بی گمان ملت ما از معرفت به نماز و عمل به آن بهر ه های بزرگ در همه عرصه های زندگی خود خواهد برد. (۱)

تلاشی قابل قدردانی

یکی از برکات انقلاب اسلامی در سال های اخیر آن است که دل های پرشور و شوقی را به اهمیت و والایی فریضه نماز توجه داده و ترویج روزافزون این پایه اساسی دین را، مرکز همت و تلاش آن ساخته است.

اکنون در سال، هزاران تلاش گران بها، با اهتمام و کوشش صادقانه آنان، صرف آن می شود که راه روشن نماز به روی همگان گشوده شود و نمازگزاران بیشتری توفیق نماز باتوجه و تذکر بیابند. انواع فعالیت های فرهنگی و هنری و تحقیقی و اجرایی در فهرست طولانی این تلاش ها قرار دارند. این جانب وظیفه خود می دانم که از این تلاشگران مؤمن که مشتمل بر مسئولان عالی رتبه دولتی، و علمای معزز دینی، و برجستگان فرهنگی و علمی و هنری، و جوانان پرشور و زنان و مردان مؤمن از بخش های گوناگون اجتماع است، صمیمانه سپاسگزاری کنم و به طور ویژه

۱- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

از روحانی آگاه و دلسوز جناب حجت الاسلام قرائتی که نیروی عظیمی را در این راه بسیج کرده اند، تشکر نمایم.(۱)

تحکیم پایه‌های حرکتی جهانی

مقدمه اول و لازم این است که ما همه جوان ها و همه مردممان را با نماز آشنا کنیم و اهمیت نماز را برای اینها شرح بدهیم. این کار، متصدی لازم دارد و بحمدللّه شماها این را به عهده گرفته اید و متصدی این کار شده اید. حقیقتاً دستگاه های مختلف بایستی دراین زمینه کار و تلاش کنند. این، مهم است؛ این، فقط این نیست که ما یک آدم غافل را، یا بی نماز را به نماز می کشانیم؛ این معنایش این است که ما داریم پایه های یک حرکت عظیم جهانی را که نظام جمهوری اسلامی، ستون مستحکم آن است، در میان انسان ها استوار می کنیم.(۲)

عنصر کلیدی برای اصلاح فرد و جامعه

اهمیت کار اقامه نماز و ترویج نماز، ناشی است از اهمیت خود نماز. وقتی ما می بینیم در شرع مقدس اسلام این همه راجع به نماز ــ چه در قرآن، چه در کلمات نبی مکرم ۶، چه در فرمایشات معصومین: ــ ترغیب و تشویق و اهتمام نشان داده شده، کشف می کنیم که این نماز در بین مجموعه داروهای

۱- . پیام به هشتمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۷.

۲- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۲۷/۶/۱۳۸۵.

درمانگرِ بیماری های جسمی و روحی و فردی و اجتماعی انسان، آن عنصر اصلی یا یکی از اصلی ترین عناصر است. همه واجبات شرعی، اجتناب از همه محرمات، تشکیل دهنده مجموعه ای است از داروی تجویزشده ازسوی پروردگار برای تقویت بنیه روحی و اصلاح امور دنیا و آخرت انسان _ اصلاح جامعه، اصلاح فرد _ منتها در این مجموعه بعضی از عناصر کلیدی هستند که شاید بشود گفت نماز کلیدی ترینِ این عناصر است.

«الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاةَ » (حج، ۴۱).

مؤمنان، مجاهدان راه خدا، ایثارگران طریق تحکیم معارف الهی این جوری اند که وقتی «اِن مکّنّاهم فی الارض»؛ وقتی ما اینها را در زمین متمکن کردیم، قدرت را به اینها سپردیم، خیلی کارها باید انجام بدهند؛ استقرار عدالت، ایجاد چه، چه، اما اولْ چیزی که وجود دارد: «اقاموا الصّلوه»؛ نماز را اقامه می کنند. چه رازی است در این نماز که اقامه آن این قدر مهم است؟(۱)

امنیت همه جانبه در پرتو اقامه نماز

اگر نماز خواندیم، از درون انسان، از دل انسان بگیرید تا سطح جامعه و تا سطح حاکمیت بر جامعه _ هرچه این جامعه بزرگ باشد _ به برکت نماز

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

امان پیـدا می کنـد، امنیت پیدا می کند. دل انسان امنیت پیدا می کند؛ جسم انسان امنیت پیدا می کند؛ جامعه انسان امنیت پیدا می کند. نماز خاصیتش این است؛ اقامه صلاه در جامعه این است. (۱)

وصف دست‌اندرکاران اقامه نماز

کـار نمـاز، کـار کوچکی نیست؛ کـار بسـیار بزرگی است. همه دست انـدرکاران این کـار ان شاءللّه جزو «والمقیمین الصّلوه» (نساء، ۱۶۲) هسـتند که در قرآن به خصوص «والمقیمین الصّلوه» دربـاره مؤمنـان پاک و پاکیزه و خالص اسم آورده شـده. ان شاءللّه همه تان در عـداد مقیمین الصّلوه باشـید و خـدای متعال کمک کنـد، توفیق بدهد و همه ما را از برکات نماز ان شاءللّه برخوردار کند.(۲)

وظیفه‌ای سنگین و خطیر

اهمیت نماز را بایـد به درستی فهمیـد. اینکه فرموده انـد: اگر نماز در درگاه خداونـد مقبول افتـد، دیگر خدمات و زحمات نیز پـذیرفته شده و اگر نماز، مردود باشد هرچه جز آن نیز مردود گشـته است، حقیقتی بزرگ را به ما می نمایاند. آن حقیقت این است که اگر در جامعه اسـلامی نماز در جایگاه شایسـته خود قرار گیرد، همه تلاش های سازنده مادی و معنوی، راه خود را به سمت و سوی آرمان ها می گشاید و جامعه را به نقطه مطلوب آرمانی

ص:۲۲

۱- . همان.

۲- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

اسلام می رساند؛ و اگر از اهمیت نماز غفلت شود و نماز مورد بی اعتنایی قرار گیرد، این مسیر به درستی طی نخواهد شد و تلاش ها و مجاهدت ها تأثیر لازم را در رساندن به قله ای که اسلام برای جامعه بشری ترسیم کرده است، نخواهد داشت. این حقیقت، به همه ما هشدار می دهد و وظیفه ای سنگین را به یاد ما می آورد.(۱)

ص:۲۳

۱- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.

وضع موجود نماز در جامعه

مناظر چشم نواز

اکنون بحمدالله در بسیاری از جاهایی که جماعت مردم در آن گرد می آیند و به ویژه مراکز گردآیی جوانان مانند مدارس و دانشگاه ها و سربازخانه ها و بوستان ها و نیز دانشگاه های دولتی و راه ها و غیره، نماز، حاضر و بارز، و چشم و دل نواز است. نوشته ها و گفته های بسیار در رسانه ها و در کتاب ها و درس ها و برنامه های هنری و تبلیغی، به نماز می پردازد و ذهن ها و دل های کسان بی شماری را به این تکلیف شیرین و دل نشین، متمایل می سازد و به گزاردن آن وا می دارد. (۱)

کاستی های مهم در امر نماز

کمبود مسجد در شهر و شهرک و روستا؛ نبود جایگاه نماز در مراکز اجتماعات همچون ورزشگاه و بوستان و ایستگاه و مانند آن؛ مراعات نشدن وقت نماز در وسایل مسافرت های دور دست؛ نپرداختن شایسته به نماز در کتاب های درسی؛ نپرداختن به پاکیزگی و بهداشت در مساجد؛ نپرداختن امام جماعت به تماس و رابطه با مأمومین؛ و هر کمبود دیگری از این

۱- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

قبیل ها، نقاط ضعفی است که باید همت های بلند بر زدودن آن برانگیخته شود. (۱)

کوتاهی در معرفی نماز

حقیقت آن است که در کار معرفی نماز، کوتاهی های زیادی شده است و نتیجه آنکه نماز هنوز جایگاه شایسته خود را، حتی در نظام اسلامی ما، به دست نیاورده است. (۲)

ادا نشدن حق نماز

اگرچه ایرانیان مؤمن، هرگز به نماز پشت نکرده و این نعمت بزرگ خدا را ناسپاسی ننموده اند، لیکن حق نماز نیز غالباً چنان که باید، گزارده نشده است و اکنون این امید کم کم در دل پدید می آید که در آینده ای نزدیک ـ به خواست خدا ـ نماز به درستی حق گزاری شود. (۳)

گزارش ها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدم های عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است؛ ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می طلبد بسی کمتر است. ان شاءالله همکاری همه دستگاه های اسلامی، اعم از آموزش و پرورش و دانشگاه ها و صداوسیما و

۱- . پیام به بیست و دومین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۲.

۲- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۳- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

سازمان تبلیغات اسلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدستان یاری دهد. (۱)

قصور همگان در قبال نماز

بایـد اعتراف کنیم که هنوز مجموعه ما مسـئولان نظام اسـلامی وظیفه خود را دراین باره [اقامه نماز] به تمام و کمال، ادا نکرده ایم.(۲)

۱- . پیام به دومین اجلاس نماز، ۲۱/۶/۱۳۷۱.

۲- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.

فصل دوم: راهبردهای اقامهٔ نماز

۱. برنامه ریزی و هدف گذاری

لزوم هدف گذاری

همچنـان که برای گزاردن نمـاز بایـد قبله را شـناخت و به آن روی آورد، برای لبریز کردن فضای دنیا و دنیای دل ها از عطر و جلوه و روح نمـاز هم قبله ای وجود دارد که بایـد آن را یـافت و بـدان روی کرد. این قبله همـان هـدف های والا و نهایی نماز است و روی کردن به آن، پیمودن راه هـایی است که بـدان منتهی می شود، و این راه هـا در قـالب هـدف های کوتاه مـدت و میان مدت، تعریف شدنی است.(۱)

تعیین اهداف بلند مدت، میان مدت و کوتاه مدت

اینـک پس از دوازده سـال از آغـاز حرکت مبـارک اقامه نماز بایـد فصل دیگری در این تلاش و جهاد مبارک آغاز شود. این فصل می بایست نگاه خود را به برنامه ریزی کوتاه مـدت و میان مـدت برای دستیابی به هدف های تعریف شده ای بدوزد که به گونه ای انبوه و متراکم در خلال توصیه ها و

۱- . پیام به سیزدهمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۸۲.

دستورالعمل های تقدیم شده در این مدت، موج می زند. هدف بلندمدت اقامه نماز در جامعه، صلاح و فلاح همگانی است؛ لیکن تا رسیدن به آن مقصود والا، هدف میان مدت، برافروختن چراغ نماز در همه خانه ها و در خانه دل هاست، و هدف کوتاه مدت، به کارگیری همه ظرفیت علمی و هنری و تبلیغی کشور در این راه، و سمت و سو دادن به همه آن گونه تلاش ها در این جهت است.(۱)

هدف نهایی فعالیت برای اقامه نماز

ارزیابی مثبت و رضایت انگیز، هنگامی صورت خواهد گرفت که این فریضه انسان ساز، همچون زلال همیشه جوشان، فضای زندگی و فضای دل همگان را به طراوت و امید و ایمان مزین گرداند.(۲)

اول ترویج، سپس تعمیق

و در نماز آنچه که مهم است و باید روی آن تکیه کرد بعد از ترویج اصل نماز _ که همه را باید نمازخوان کرد و همه نمازخوان بشوند _ عبارت است از توجهِ در نماز. همان چیزی که «حضور قلب» به آن گفته می شود.(۳)

ص:۳۰

۱- . پیام به سیزدهمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۸۲.

۲- . پیام به چهاردهمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۸۳.

۳- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۲۷/۶/۱۳۸۵.

نشانه های حق گزاری نماز

پدیده های زیبایی چون اقامه نمازهای جماعت در سطح شهرها، در میدان ها و بوستان ها و ورزشگاه ها، ساختن تالارهای بزرگ و مناسب نماز در برخی و ساختن یا آماده کردن نمازخانه در برخی دیگر از جاها، گرد آمدن بیش ازپیش مردم و به ویژه جوانان در بسیاری از مساجد، برپا داشتن نماز جماعت در ظهر عاشورا در میان مراسم عزاداری، نوشتن کتاب های بسیار در باب نماز و جز اینها، همه و همه برانگیزاننده های آن امید بزرگ [به حق گزاری نماز] است. (۱)

شاخص های حق گزاری نماز

نشانه ها و شاخص هایی هست که هرگاه و هرجا دیده می شوند، می توان گفت: حق نماز، گزارده شده است... هرگاه این نشانه ها، همه در جامعه ای پدید آید، به حق باید گفت که حق نماز در آن جامعه ادا شده است و هرچه این نشانه ها بیشتر باشد گرایش به حق گزاری نماز بیشتر است. (۲)

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

۲- . همان.

۱. همگانی شدن

نخست همگانی شدن نماز است. ناسپاسی بزرگی است که کسی در محیط اسلامی به سر برد و نماز را که برترین وظیفه هر مسلمان است، به جا نیاورد. چنین کسی نزد خدا و نزد بندگان خدا روسیاه و در حق خود، مقصر است، چراکه خویش را از برکات نماز محروم ساخته و درباره نماز کوتاهی کرده است. آنگاه که در جامعه اسلامی همگان، از پیر و جوان و نوجوان، و در هر موقعیت اجتماعی یا خانوادگی، و در همه شرایط زمانی و مکانی و جوی، و در آسایش و در رنج و شادی و غم، نماز را چون پایه دین و بخشی از زندگی یک مسلمان، به جای آورند و به هیچ بهانه، عمداً آن را ترک نکردند، مهم ترین نشانه حق گزاری نماز آشکار شده است. (۱)

ترویج نماز، هر حرکت و تلاشی است که در راه همگانی کردن آن، و تبیین اهمیت آن، و آسان کردن دسترسی به آن، بتوان صورت داد. صاحبان اندیشه و بیان، با گفتن و نوشتن؛ دارندگان رسانه ها و منبرها با پرداخت جذّاب و هنری؛ مسئولان دستگاه ها هر یک متناسب با کارکرد آن دستگاه، می توانند این وظیفه بزرگ را ادا کنند.(۲)

۱-. همان.

۲-. پیام به بیست و دومین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۲.

۲. کیفیت دهی

نشانه دیگر، نیکو به جای آوردن نماز است؛ یعنی با توجه به معنی و مفهوم کلمات نماز و همراه با خشوع و حضور؛ و این روح نماز است که بدون آن، نماز کالبدی است بی جان، و اگرچه ساقط کننده اقل تکلیف، ولی نه برآورنده همه هدف ها و مقاصد تشریع. این یک، البته نیازمند آموزش و نیز تمرین است و اگر به کمک الهی، تأمین شود، عمق روحیه دینی و برکات فراوان ایمان و عمل را با خود تأمین خواهد کرد. (۱)

کیفیت یافتن نماز بدین معنی است که نماز، با حال و حضور ادا شود؛ نمازگزار به نماز با چشمِ «میعاد ملاقات با خدا» بنگرد و در آن، با خدای خود سخن بگوید و خود را در حضور او ببیند؛ نماز را تا می تواند در مسجد و تا می تواند به جماعت بگزارد. (۲)

۳. رونق مساجد

نشانه دیگر، آبادی مساجد و افزایش نمازهای جماعت است، و این به معنای بروز برکات نماز در سطح همکاری و همدلی اجتماعی است.

بی شک این فریضه نیز با همه اتکالش به عامل درونی یعنی توجه و ذکر و حضور، همچون دیگر واجبات دینی، ناظر به همه عرصه زندگی

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

۲- . پیام به بیست و دومین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۲.

انسـان است و نه به بخشـی از آن؛ یعنی زنـد گی فردی و شخصـی هرکس و آنجـا که پـای فعـالیت و نشاط دسـته جمعی افراد جـامعه به میان می آیـد، نماز همچون گرم ترین و پرشور ترین عبادت دسـته جمعی، نقش بزرگی را بر عهـده می گیرد. مظهر این خصوصیت، همین نمازهای جماعت پنج گانه و نماز جمعه و نمازهای عید است. (۱)

۴. پژوهش درباره نماز

نشـانه دیگر، مطرح شـدن نمـاز در عرصه مطالعـات و تحقیقات علمی است. همان طور که بحث فقهی درباره نماز و مقـدمات آن، طولانی ترین مباحث فقهی در حوزه های علمیه را تشکیل می دهد، بحث کلامی و عرفانی و اجتماعی نماز نیز باید سلسله مهمی از مبـاحث دینی مطرح در سـطح جـامعه را پدیـد آورد. آگاهـان دینی و محققـان و نویسـندگان درایـن بـاره مقالاـت و تحقیقات و کتاب هایی فراهم کننـد، و بحث نماز به طور مکرر در همه جایگاه های تبلیغ دین، با زبان ها و شـیوه ها و از زاویه های گوناگون مطرح گردد. در کتاب های درسـی دوره های مختلف، به تناسب فصل، فشرده یا گسترده ولی به هرحال، عمیق و متینی درباره نماز گنجانیده شود.

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

در صداوسیما، نماز همچون موضوعی که باید به همه آموخت، تلقی گردد و در برنامه ای جداگانه یا در دل برنامه های گوناگون، از آن سخن رود، و اعماق و رازها و درس های آن برای همه مردم بیان گردد. در سخنرانی های دینی در مساجد و غیره، بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود. (۱)

۵. افزایش کمی نمازخانه ها

نشانه دیگر آن است که در همه جای ها و ساختمان های عمومی و دولتی، نمازخانه ای درخور دیده شود و نماز گزاردن در همه جا برای همه، کاری در دسترس به شمار آید. (۲)

۶. حضور خواص در نماز جماعت

نشانه دیگر آن است که بزرگان جامعه و کسانی که چشم ها به آنها دوخته شده و انگشت ها آنها را نشانه کرده است، در مراکز همگانی نماز دیده شوند و نمازخانه های مراکز عمومی، ویژه آدم های بیکار یا فرودست شمرده نشود.(۳)

۱- . همان.

۲- . همان.

۳- .همان.

عرصه های هدف

لزوم تبیین جایگاه نماز

اگرچه درباره نماز سخنان گزیده و پرمغز از ائمه معصومین : و نیز از متفکران و صاحب نظران دینی، دل های هدایت پژوه را روشن ساخته، و به حقیقت و حکمت این فریضه بزرگ الهی آشنا کرده است، بااین همه، باید گفت جایگاه بلندپایه نماز هنوز برای بسیاری از مردم حتی آنان که نماز را فریضه می دانند و به جای می آورند به درستی شناخته نیست. بی شک آگاهان جوامع اسلامی در این باب وظیفه ای سنگین بر عهده دارند و جای آن است که همه روش های تبیین و روشنگری برای ادای حق معرفت نماز به کار گرفته شود.(۱)

لزوم ترویج نماز برای جهانیان

نیاز به رابطه معنوی با خداوند رحیم و کریم، امروز برای مردم دنیا از همیشه حادتر و جدی تر است و نماز برترین و کارآمدترین وسیله برای تأمین این نیاز است. بشریت امروز به نماز خالص و کامل و پرشور اسلامی، از همیشه نیازمند تر است و شما مسئولان امر ترویج نماز، باید به کمک الهی بتوانید، نه فقط نسل روبه رشد و بالنده جوان کشورمان، بلکه همه

۱- . پیام به نهمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۸.

جان های نیازمند و کام های تشنه بشر متحیر در سراسر جهان را، اشباع کنید و از سرچشمه فیاض نماز بهره مند سازید.(۱)

لزوم معرفی نماز به تشنگان معنویت

همت خویش را بر آن بگمارید که نماز را به درستی بشناسانید. این از هر بخش نامه و دستوری و فرمانی کارسازتر است. دل ها با جویایی معنویت سرشته شده اند. شما این راه راست، این داروی معجزه گر، و این پنجره دلگشا را به آنان نشان دهید. این است آنچه نماز را همگانی و آن را با حال و حضور، و شور و شیدایی همراه می سازد، و این سخنان والا را معنی می کند، که :

الصّلوهُ مِعراجُ المُؤمِن؛ «نماز اوج گیری مؤمن است».

الصّلوهُ خَیرُ مُوضُوعٍ مَن شَاءَ اِستَقَلّ وَمَن شَاءَ اِستَکثَرَ؛ «نماز بهترین نهاده دین است، هرکه خواهد کم، و هرکه خواهد بیش، بهره از آن می گیرد».(۲)

لزوم ترویج نماز بین جوانان

در جامعه جوان کشور بیش از دیگران باید به نماز اهمیت داد. جوان با نماز دلش روشن می شود، امید پیدا می کند، شادابی روحی پیدا می کند، بهجت

۱- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۲- . پیام به شانزدهمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۱۳۸۶.

پیـدا می کنـد. این حالاـت بیشتر مـال جوان هاست، بیشتر مال موسم جوانی است؛ می توانـد لـذت ببرد... جوان ها اگر از حالا عادت کننـد به نماز خوب، وقتی به سن ماها رسیدند، نماز خوب خوانـدن برایشان دیگر مشکل نیست. در سنین ما آدمی که عادت نکرده باشد به نماز خوب، نماز خوب خواندن ممکن است؛ اما مشکل است؛ برای آنکه از جوانی عادت کرده به اینکه خوب نمـاز بخوانـد؛ یعنی نماز با توجه _ نماز خوب معنایش نماز با صـدای خوش و قرائت خوب نیست؛ یعنی نمازِ باتوجه، با حضـور قلب؛ قلبش در محضر پروردگـار حاضـر باشـد؛ از دل و بـا دل حرف بزنـد _ آن وقت این سجیه او می شود و دیگر برایش زحمت ندارد؛ تا آخر عمر همین‌جور خوب نماز می خواند.(۱)

توجه به جسم و روح نماز

نمـاز جسـمی دارد و روحی. به این بایـد توجه بشود. یعنی تـک تک ما، خود من و دیگران بایـد به این توجه کنیم. نماز قالبی دارد و مضمونی؛ جسمی دارد و روحی. مواظب باشیم جسم نماز از روح نماز خالی نماند. نمی گوییم جسم بی روح نماز هیچ اثری نـدارد؛ چرا، بالاـخره یـک اثرکی دارد؛ امـا آن نمازی که اسلام و قرآن و شـرع و پیغمبر و ائمه: این همه روی آن تأکید کردند، نمازی است که جسم و روحش هر دو کامل باشد. این جسم هم

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

متناسب با همان روح فراهم شده؛ قرائت دارد، رکوع دارد، سجود دارد، به خاک افتادن دارد، دست بلند کردن دارد، بلند حرف زدن دارد، آهسته حرف زدن دارد. این تنوع برای پوشش دادن به همه آن نیازهایی است که به وسیله نماز بایستی برآورده شود که هرکدام رازی در جای خود دارد و مجموعه اینها، قالب و شکل نماز را به وجود می آورد. این شکل خیلی مهم است؛ لیکن روح این نماز توجه است؛ توجه. بدانیم چه کار داریم می کنیم.(۱)

اهمیت جسم و قالب نماز

البته این روح بدون جسم هم به دست نمی آید. اینکه انسان خیال کند اگر این است، می نشینم صد بار ذکر می گویم و مثلاً نماز دیگر نمی خوانم، نه؛ همین جور که عرض کردیم، آن جسم، آن کالبد، با توجه به نیازهای تأمین شونده به وسیله این روح تنظیم شده است. لذا ببینید در روایات برای حالات مختلف نماز یک خصوصیاتی را گذاشتند. واجب نیست؛ مستحب است. در وقت ایستادن به کجا نگاه کنید؛ در وقت سجده کردن به کجا نگاه کنید؛ در وقت رکوع، بعضی از روایات دارد، چشمتان را ببندید؛ بعضی روایات دارد به جلو نگاه کنید؛ این خصوصیات همه کمک می کند به آن حالت حضور و توجهی که برای انسان لازم است.(۲)

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

۲- . همان.

۲. نظارت و ارزیابی

لزوم نظارت بر فعالیت‌ها

کـار لازم امروز آن است که هیئت هـایی برای تعیین دقیق مأموریت های این دسـتگاه ها تشـکیل شود و براثر آن، برنامه زمان بندی شده همه فعالیت ها و خدماتی که وظیفه آنان است، با شیوه ای علمی و واقع بینانه فراهم گردد، و هیئت کارآمد دیگری مأمور پیگیری و نظارت مستمر بر پیشرفت این فعالیت ها و خدمات گردد.(۱)

اگر چه می توان حجم خدمات را در دسـتگاه ها به تقریب، مشخص کرد ولی ارزیابی حقیقی و درست، آنگاه میسر می گردد که نتایـج و دسـتاوردها نیز محاسـبه شـود. مهم ترین شـاخص در تعیین مـوفقیت باغبـان، کمیت و کیفیت میـوه ای است که در عرصه تلاش و مجاهدت او به دست می آید.(۲)

لزوم ارزیابی عملکرد سازمان ها و تشویق و توبیخ آنها

براین اساس،گردهمایی سال آینده شما [اجلاس چهاردهم ۱۳۸۳]، مجمعی فقط برای سخنرانی نیست؛ بلکه عرصه ای است که در آن می باید هیئت های مزبور گزارش پیشرفت آن برنامه زمان بندی شده را بدهند و جمع

۱- . پیام به سیزدهمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۸۲.

۲- . پیام به چهاردهمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۸۳.

داوری عالی رتبه ای، سهم هر دستگاه را از تشویق و تقدیر و یا خدای نخواسته از توبیخ و سرزنش به او بپردازد و براساس پیشرفت ها یا توقف ها و موانع راه، برنامه جامع را تصحیح یا تکمیل کند.(۱)

ارزیابی میزان عمل به توصیه‌ها

این جانب در پیام نماز سال های گذشته، توصیه هایی به دست اندرکاران و مسئولان دستگاه های گوناگون در باب نماز کرده ام. بجاست هیئتی از این مجمع نماز، درباره آنها به جست وجو و فحص پردازد و گزارشی از چگونگی و اندازه تحقق آن خواسته ها فراهم آورد. (۲)

اکنون این سؤال بسیار جدی و مهم برای این جانب مطرح است که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حد به وظیفه خود عمل کرده اند؟ صداوسیما، آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر مراکز دانشگاهی، وزارت ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، مراکز تولید سینمایی، نیروهای مسلح، مدیریت حمل و نقل و مدیریت های شهری و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند؟ از ریاست محترم جمهوری اسلامی و دیگر مسئولان

ص:۴۱

۱- . پیام به سیزدهمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۸۲.

۲- . پیام به پنجمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۱۳۷۴.

عالی رتبه به جد انتظار می رود که دست اندرکاران را با این سؤال اساسی مواجه سازند و پاسخ فعال آنان را مطالبه کنند.(۱)

ص:۴۲

۱- . پیام به دوازدهمین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۸۱.

۳. الزامات عملیاتی

ترویج نماز، وظیفه آگاهان

توجه به این واقعیت ها [آثار و برکات نماز]، نقش برجسته نماز و نیایش را در چشم اهل بصیرت و انصاف آشکار می سازد و اهتمام به ترویج و تعریف این فریضه پرراز و رمز را، بر دوش آگاهان جامعه می نهد. (۱)

اقامه نماز، وظیفه همگانی

همه باید در این حرکت بزرگ [اقامه نماز] که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه ها، نویسندگان، و بیش از همه، مسئولان بخش های حکومتی مانند وزارت های آموزش و پرورش، علوم و فنّاوری، ارشاد، صداوسیما، سازمان های تبلیغاتی، مراکز تولید سینمایی، پژوهشگاه ها، مدیرانی که نیروی انسانی کلانی در قبضه امرونهی آنهایند، مانند نیروهای مسلح، وزارتخانه ها، کارگاه ها، دانشگاه ها و مدارس، وسایل حمل و نقل و غیره و غیره... اینان هریک

ص:۴۳

۱- . پیام به دهمین اجلاس نماز، ۱۹/۶/۱۳۷۹.

به گونه ای می توانند و می باید در این حرکت همگانی سهیم گردند و نقش ویژه خود را بگزارند.(۱)

وظیفه یابی

از این گونه کار برای هرکسی و قشری از مردم هست که هرکس باید کنکاش کند و سهم خود را از این فریضه همگانی را بیابد و بدان دست زند. (۲)

عمل به توصیه ها

امسال اگر این جانب باید پیامی به شما و آن مجمع محترم بدهم، این پیام آن است که همه، کوشش خود را برای تحقق توصیه های مندرج در پیام سال گذشته به اولین مجمع، به کار برید و از اینکه آنها فقط نقشی بر کاغذ و الفاظی برای شروع بحث بمانند، مانع شوید.(۳)

استفاده از بهترین‌ها

توصیه مؤکد این جانب این است که از نیروهای خلاق، متفکر و مولّد در مجموعه پیگیر امر نماز، بیشترین بهره گیری صورت گیرد. از توانایی های ص:۴۴

۱- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

۲- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۳- . پیام به دومین اجلاس نماز، ۲۱/۶/۱۳۷۱.

نرم افزاری در زمینه های هنر، ادبیات، فیلم و تبلیغات حداکثر استفاده برده

شود. راهکارهای برخاسته از توانایی علمی و هنری انتخاب گردد، و همه ظرفیت های فراوان موجود به کار گرفته شود.(۱)

صرف هزینه و زمان

می خواهم عرض بکنم که آنچه دراین زمینه وقت بگذارید و تلاش کنید و از نیروی مادی و معنوی خودتان در امر ترویج نماز استفاده کنید، زیادی انجام نگرفته است؛ جا دارد. اینکه به ما گفتند «الصّلوه عمود الّدین»، باید این حرف را جدی بگیریم. خیمه دین با نماز برپاست؛ هم در دین داری و تدین یک فرد، هم در اقامه یک جامعه دینی و هم در دین داری یک کشور و یک مجتمع. اگر ما نتوانیم کیفیت تأثیر نماز را در این عرض عریض و وسیع درست تشخیص بدهیم، از کوتاهی دید ماست؛ والّا آن کسی که فرموده است: «الصّلوه عمود الّدین» و آیات کریمه قرآن که ناطقِ به اهمیت نماز هستند، آنها خوب می دانند که این سازوکار چگونه است و این نقش چگونه است.(۲)

ص:۴۵

۱- . پیام به چهاردهمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۸۳.

۲- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۲۷/۶/۱۳۸۵.

تداوم فعالیت‌ها

تأکید می کنیم این کار [ترویج نماز] را نیمه کاره نگذارید. میان راه خسته نشوید. این، برای همیشه است. این، کاری است که به طور مستمر باید

ادامه داشته باشد؛ مثل خود نماز که تعطیل بردار نیست، توقف نمی پذیرد؛ چون غفلت انسان موجبات فراوانی دارد و خیلی چیزها انسان را غافل می کند. برای اینکه با این غفلت مبارزه بشود، این نماز لازم است. صبح، نماز؛ ظهر، نماز؛ شب، نماز؛ نافله، فریضه. مثل خود نماز که تعطیل بردار نیست، این حرکت هم تعطیل بردار نیست. به اهمیت نماز، به تأثیر نماز، به شرایط معنوی نماز باید مردم را آشنا کرد و از همه ابزارهای مفید تبلیغ بایستی در این راه استفاده کرد.(۱)

تلاشی دقیق

برای این کار بزرگ، ناگزیر باید هم خِرد و هم هنر و هم انگیزه، به کار گرفته شود.(۲)

بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک اندیشانه در این رویکرد [ترویج فرهنگ نماز] به کار رود.(۳)

ص:۴۶

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۲۷/۶/۱۳۸۵.

۲- . پیام به شانزدهمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۱۳۸۶.

۳- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

تلاش همه جانبه و شروع حرکتی نو

تلاش های فرهنگی و هنری و برنامه ریزی های آموزشی و غیره، همه بایـد به گونه ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روزبه روز در میان

مردم به ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به راستی از این چشـمه پاکی و روشـنی بهره مند گردند. بی شک دسـتگاه های متعـدد امور فرهنگی و آموزشـی و صداوسـیما و دست انـدرکاران اداره مساجـد، بیش از دیگران بایـد احساس مسـئولیت کنند.

از خداوند متعال کمک بخواهید و دامن همت به کمر بزنید و حرکتی تازه در این راه آغاز کنید.(۱)

ص:۴۷

۱- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.

درباره اجلاس های سراسری نماز

برکات اجلاس نماز

۱. انتشار نور و عطر نماز در کشور

بـا فرا رسـیدن موسم گردهمایی های سالیانه نماز، بار دیگر فضای فرهنگی کشور با نام و یاد همگانی این فریضه عظمی، معطر و منور گردیـده است. همـان طور که مژده قیـام نماز، پیامبر عظیم الشأن۶ را ــ چنان که در حـدیث آمـده است ــ به وجـد می آورد و به بلال، مژده رسان همیشگی نماز، می فرمود: «اَرِحنا یا بلال»؛ یعنی ای بلال، دلم را با اذان که مژده نماز است، راحت بخش! همان طور هم بزرگـداشت نماز و گستردن و بلنـد کردن نام آن، دل بنـدگان خدا را وجد و نشاط می بخشد، و ابرهای تیره ملال و اضـطراب را از آفـاق آن، پراکنـده می سـازد، و این برخاسـته از ویژگی خود نمـاز است که مایه آرامش دل ها و برطرف کننده نگرانی ها و دغدغه های روحی در نمازگزار است. (۱)

ص:۴۸

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

۲. ترویج مفاهیم نماز

اکنون چنـد سالی است که چنین روزهایی در کشور ما، موسم نماز است؛ یعنی فضای سراسـر کشور به عطر دل انگیز یاد و نام نماز، آغشته است، و انسان هایی روشن بین و باایمان، با شور و نشاط همه جا از نماز می گویند و به نماز فرامی خوانند و برای اقامه نماز، مجاهدت می کنند. (۱)

۳. حضور برجسته تر نماز در جامعه

ثمره کوشش های هوشمندانه جمع شما در این چند سال، آن شده است که نماز که مظهر کامل پرستش و نیایش، و رازگویی و نیـازجویی، و عشـق و ایمـان به محبـوب فطری عـالم وجود است، پرتوی درخشـان تر و حضوری برجسـته تر در ذهن و عمل جامعه اسلامی ما یافته است. (۲)

۱- . پیام به پنجمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۱۳۷۴.

۲- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

بایسته های اجلاس های نماز

۱. لزوم تداوم اجلاس نماز

این تلاش مبارک، شایسته آن است که ازسوی همه کسانی که به حیات طیبه اسلامی و زندگی در سایه حق و عدالت دل بسته اند، گرامی داشته شود و به پیوسته ماندن آن، کمک شود. (۱)

۲. توجه به پیام های رهبری

این گردهمایی را که همه ساله با حضور بلندپایگان علمی و سیاسی کشور تشکیل می گردد، باید یکی از مهم ترین گردهمایی ها شمرد؛ زیرا موضوع آن نماز است که برترین فریضه دینی است، و مخاطب آن همه آحاد ملت اند و ازاین رو لازم است که دست اندرکاران اجرایی ذی ربط نکاتی را که در آغاز این گردهمایی خطاب به آنان تذکر داده می شود، صرفاً یک توصیه تشریفاتی نینگارند.(۲)

۱- . پیام به پنجمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۱۳۷۴.

۲- . پیام به دوازدهمین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۸۱.

فصل سوم: برنامه های اختصاصی

وظایف همگانی

۱. توجه به برکات عظیم مسجد

هیچ یک از ما نباید و نمی توانیم خطری را که از کمبود مسجد یا ضعف و نارسایی مساجد، جامعه و جوانان و خانواده ها و نسل های آینده را تهدید می کند، غافل بمانیم و خود را از برکات عظیمی که مسجدِ طراز اسلامی به کشور و نظام و مردم هدیه می کند، محروم سازیم. (۱)

۲. ساخت مسجد

نخستین مطلب مهم، بنای مسجد و حضور روحانی شایسته در آن است. هم اکنون با وجود ده ها هزار مسجد در کشور، جای هزاران مسجد دیگر در روستاها، شهرها، شهرک ها و مجتمع های مسکونی خالی است. دسترسی آسان به مسجد، نیاز ضروری مؤمنان و جوانان و نوجوانان ماست.(۲)

۱- . پیام به نوزدهمین اجلاس نماز، ۱۸/۷/۱۳۸۹.

۲- . همان.

۳. عمران و آبادی مسجد

عمران مساجد و پرداختن به آرایه های معنوی و ظاهری آن، وظیفه همگان است و هرکسی به اندازه توان و همت باید در آن سهیم گردد. مردم، شهرداری ها و دستگاه های دولتی هریک در آن باید سهمی ایفا کنند، و روحانی دانا و مسئولیت پذیر و پرهیزگار می تواند و می باید محور این منظومه تلاش مقدس باشد.(۱)

۴. اهتمام به نماز جماعت

مردم، مساجد را با حضور در نمازهای جماعت که بهترین شیوه نماز گزاردن است، رونق بخشند. (۲)

۵. همه جا مسجد است

مردم، هر زمین پاکیزه و مناسبی را به هنگام درآمدن وقت نماز، مسجد به شمار آورند و در آن به نماز بایستند. (۳)

ص:۵۴

۱- . همان.

۲- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۳- . همان.

۶. تولیداتی برای تمام جهان

احکـام فقهی نمـاز به صورت آسـان و روان منتشـر شود و جزوه ها و نوارهای صوتی و تصویری مناسب برای فرسـتادن به میان ملت های دیگر، آماده گردد. (۱)

۷. پخش نوای اذان

اذان از حنجره اشخاص خوش صدا در همه جا پخش شود و هیچ شهر و محله ای محروم از آهنگ اذان نماند. (۲)

۸.توجه به مسجد

مساجد، به شکل شایسته غبارروبی شود و خدمت به مسجد، کاری مردمی و همگانی شمرده شود. (۳)

۹. برنامه ریزی برای اقامه نماز

در همه اجتماعات با فرارسـیدن وقت نماز، نماز به پا داشته شود، و اجتماعاتی که به خاطر انبوهی آن یا به هر جهت دیگر قادر به این کار

۱- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

۲- . همان.

۳- . همان.

نیستند، برنامه زمان بندی آنها جوری تنظیم شود که با وقت نماز تصادف پیدا نکند. (۱)

۱۰.فضاسازی نمازی در کشور

وضع شهرها و روستاهای کشور را جوری کنید که هرکس که تازه وارد آن می شود، آن را محیط اهتمام به نماز و جایگاه اقامه آن بداند. (۲)

۱۱. مقدم داشتن نماز

همگان، نماز را که داروی شفابخش روح و مایه صفا و آرامش و نورانیت است، بر همه کارهای دیگر مقدم دارند و در هیچ شرایطی خود را از آن محروم نسازند و هرگز به بهانه مشغله و گرفتاری، این حضور رهایی بخش در محضر آفریدگار رحیم و کریم و عزیز را از دست ندهند.(۳)

۱۲. توجه به مفاهیم نماز

همه آحاد نمازگزار باید سعی کنند که نماز را با توجه به معانی کلمات بخوانند، یعنی در نماز با خدای عزیز و رحیم سخن بگویند. این است آن سرچشمه فیضی که جان نمازگزار را سیراب می کند. البته این حقیقت نباید

۱- . همان.

۲- . همان.

۳- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

دستاویزی برای نفس بهانه گیر باشد که اگر توفیق چنین توجه و حضوری نیافت، نماز را ترک کنند. نماز در هرصورت، واجب و فریضه است، و تارک نماز بزرگ ترین فرصت ارتباط با خداوند سبحان را از دست می دهد.(۱)

ص:۵۷

۱- . پیام به هشتمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۷.

ستاد اقامه نماز

۱. ترویج ذکر همگانی

کار شما ستادهای اقامه نماز و ستادهای ترویج نماز در هر نقطه ای از نقاط کشور، در هر قشری از اقشار و مهم تر از همه در مجموعه جوانان نخبه و دانشجو، کشاندن جامعه به این حالت ذکر همگانی است. همگان متذکر باشند؛ کوچک، بزرگ، زن، مرد، مسئول دولتی، غیر مسئول دولتی، شخصی که برای خودش کار می کند، شخصی که برای یک جماعتی کار می کند، اینها وقتی متذکر پروردگار بودند، کارها سامان پیدا می کند. بیشترِ گناهان ما از غفلت سرمی زند.(۱)

۲. توجه ویژه به جوانان

نام گذاری اجلاس امسال نماز به نام جوانان، کاری بسزا و برآمده از نگاه درست به این سرچشمه فیاضِ یاد و راز و نیاز است. دل و جانِ نیالوده جوان، آماده ترین کانونی است که این مِشکاتِ نور و حضور می تواند در آن گرمی و روشنی بپراکند و راه سلوک و عروج معنوی را در میانه کژراهه ها، نمایان سازد. آشنا کردنِ جوانان، با صفا و بهجتی که در نماز و ذکر هست،

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

خدمتی بزرگ به آنان و به آینده ای است که باید با دست توانا و عزم جوانانه آنان ساخته وپرداخته شود.(۱)

۳. ترویج ترجمه نماز

لازم است دست اندرکاران، اوراقی شامل ترجمه نماز در همه سطوح، فراهم و میلیون ها نسخه از آن را در همه جا منتشر کنند. به هر کسی باید این امکان را بدهید که معانی کلمات نماز را بفهمد. (۲)

۴. ترویج نماز در روستاها

فصل تازه ای از اقامه نماز _ که بحمدالله در سطح شهرهای دیگر کشور تا حدود گسترده ای صورت گرفته _ باید در سطح روستاهای کشور آغاز شود. ترویج صورت و معنای نماز در روستاها را با برنامه ریزی وسیع، آغاز کنید.(۳)

۱- . پیام به هجدهمین اجلاس نماز، ۱۲/۸/۱۳۸۸.

۲- . پیام به هشتمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۷.

۳- . همان.

خواص و بزرگان

۱. ترویج عملی نماز

در هر محیطی، برجستگان و بزرگان آن بر دیگران پیش‌قدم شوند و عملاً اعتنا به نماز را به دیگران بیاموزند. (۱)

در مدارس، معلمان و مدیران، و در همه مراکز، مسئولان، با حضور خود در صفوف نماز، نمازگزاران را تشویق کنند. (۲)

۲. تقویت نماز جمعه

نمازهای جمعه در هر شهر با شرکت فرزانگان و اصحاب معرفت در ستادهای آن، پربارتر گردد. (۳)

۳. تولی امر نماز در ادارات

مدیران دستگاه های اداری و دولتی، خود متصدی اقامه نماز در آن دستگاه ها شوند. (۴)

۱- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۲- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۳- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

۴- . همان.

۱. جدیت در امر نماز

مـأموران بخش هـای گونـاگون دولتی، توصـیه هـا و دسـتورهای وزرای محترم دربـاره نماز را به طور جـدی دنبال کننـد. همه سطوح و بخش ها در این تلاش مقدس سهیم شوند و سهمی از اجر آن را نصیب خود کنند.(۱)

۲. حضور در نمازخانه های عمومی

بزرگـان جـامعه و کسانی که چشم ها به آنها دوخته شـده و انگشت ها آنها را نشانه کرده است، در مراکز همگانی نماز دیـده شوند، و نمازخانه های مراکز عمومی، ویژه آدم های بیکار یا فرودست شمرده نشود. (۲)

ص:۶۱

۱- . پیام به هشتمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۷.

۲- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

اهل فرهنگ

الف) نهادهای فرهنگی

۱. نشان دادن گوهر نماز

وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات و صداوسیما از هنر به ویژه هنر سینما برای نشان دادن گوهر نماز و چهره نماز گزار بهره بگیرند. (۱)

۲. توجه به نماز در همایش ها

در گردهمایی های علمی و فرهنگی و آموزشی و تبلیغی، نماز را در وقت خود همچون الهام بخش صداقت و هدایت به جای آورند. (۲)

۳. همکاری با ستاد اقامه نماز

گزارش ها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدم های عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است؛ ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می طلبد بسی کمتر است. ان شاءالله همکاری همه دستگاه های اسلامی، اعم از آموزش و پرورش و دانشگاه ها و صداوسیما و

۱- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۲- . همان.

سازمان تبلیغات اسلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدستان یاری دهد. (۱)

۱. توجه ویژه به ترویج نماز

تلاش های فرهنگی و هنری و برنامه ریزی های آموزشی و غیره، همه بایـد به گونه ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روزبه روز در میان مردم به ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به راستی از این چشمه پاکی و روشنی بهره مند گردند. بی شک دستگاه های متعدد امور فرهنگی و آموزشی و صداوسیما و دست اندرکاران اداره مساجد، بیش از دیگران باید احساس مسئولیت کنند.(۲)

ب) صداوسیما

۱. ترویج اولویت دهی به نماز

رسانه ها و به خصوص صداوسیما با شیوه های گوناگون، نماز را معرفی و یادآوری کنند. همه جا و همیشه در رادیو و تلویزیون، نماز در اولویت گذاشته شود، و شوق ایمان و عطش یاد خدا در دل ها پدید آید. (۳)

ص:۶۳

۱- . پیام به دومین اجلاس نماز، ۲۱/۶/۱۳۷۱.
۲- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.
۳- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۲. آموزش نماز و رازهای آن

در صداوسیما، نماز همچون موضوعی که باید به همه آموخت، تلقی گردد و در برنامه ای جداگانه یا در دل برنامه های گوناگون، از آن سخن رود، و اعماق و رازها و درس های آن برای همه مردم بیان گردد. (۱)

۳. ترویج هنری نماز

از برترین شیوه ها و فنی ترین و هنری ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن هم از فرسودگان بی نشاط، ترویج نماز جماعت نیست؛ همچنان که پخش صدای اذان از رسانه های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می دهند؛ مردم زیادی از آنان که فیلم های سینمایی در گزارش واقعیت های زندگی آنان ساخته می شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند؛ حنجره های بسیاری ازروی ایمان و تعبد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می کنند؛ گروه های انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می آورند؛ اینها می تواند در ساخت های هنری، چهره زیبا و ترغیب کننده این فریضه نجات بخش را به همه نشان دهد.(۲)

ص:۶۴

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

۲- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

۴. همکاری با ستاد اقامه نماز

گزارش ها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدم های عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است؛ ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می طلبد بسی کمتر است. ان شاءالله همکاری همه دستگاه های اسلامی، اعم از آموزش و پرورش و دانشگاه ها و صداوسیما و سازمان تبلیغات اسلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدستان یاری دهد. (۱)

۵. نشان دادن گوهر نماز

وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات و صدا و سیما از هنر به ویژه هنر سینما برای نشان دادن گوهر نماز و چهره نماز گزار بهره بگیرند. (۲)

۶. توجه ویژه به ترویج نماز

تلاشهای فرهنگی و هنری و برنامه ریزی های آموزشی و غیره، همه باید به گونه ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روز به روز در میان مردم به ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به راستی از این چشمه پاکی و روشنی بهره مند گردند. بی شک دستگاه های متعدد امور فرهنگی و

۱- . پیام به دومین اجلاس نماز، ۲۱/۶/۱۳۷۱.

۲- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

آموزشی و صدا و سیما و دست اندرکاران اداره مساجد، بیش از دیگران باید احساس مسئولیت کنند.(۱)

ج) هنرمندان

۱. استفاده از زبان هنر

فلسفه نماز و تحلیل رازها و رمزهای آن با زبان هنر، در معرض دید همگان قرار گیرد تا هرکس به قدر ظرفیت خود از آن متمتع گردد.(۲)

۲. کاری شایسته

هنرمندان عزیز با زبان شعر و قصه و نقاشی و جز اینها، و با آفرینش آثار هنری باکیفیت، بلکه برجسته، دست چیره هنر را به کاری چنین شایسته [ترویج نماز] مشغول سازند. (۳)

۳. ترویج هنری نماز

از برترین شیوه ها و فنی ترین و هنری ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن هم از فرسودگان بی نشاط، ترویج نماز جماعت نیست. همچنان که پخش صدای اذان از

۱- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.

۲- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۳- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

رسانه های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می دهند، مردم زیادی از آنان که فیلم های سینمایی در گزارش واقعیت های زندگی آنان ساخته می شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند، حنجره های بسیاری از روی ایمان و تعبّد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می کنند، گروه های انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می آورند، این ها می توانند در ساخت های هنری، چهره زیبا و ترغیب کننده این فریضه نجات بخش را به همه نشان دهند. (۱)

پرسشی مهم از اهالی فرهنگ

اکنون این سؤال بسیار جدّی و مهم برای اینجانب مطرح است، که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حدّ به وظیفه خود عمل کرده اند؟ صدا و سیما، ... وزارت ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، مراکز تولید سینمایی ... و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند؟(۲)

۱- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

۲- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

روحانیان و حوزه های علمیه

۱.تبیین معارف نماز

آشـنایان بـا معـارف اسـلامی، شأن نماز، و روح و محتوا و گستره تأثیر آن را در جان فرد و مجتمع را با شـیوه های رسا، تبیین کنند.(۱)

۲. مدیریت مسجد

مـدیریت محتوایی و معنویِ مسـجد که بر دوش روحانی مسـجد است باید خردمندانه و مسـئولانه، و حتی عاشـقانه باشد. حوزه های علمیه برای آماده سازی روحانیانی در این طراز، وظیفه ای ذاتی و طبیعی دارند.(۲)

۳. اهتمام به مراکز آموزشی

فضـلا و علما و روحانیون محترم، امامت جماعت در مراکز آموزشـی و اقامتگاه های دانشجویان، برای نسل نو را فرصتی مغتنم بشمرند. (۳)

ص:۶۸

۱- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۲- . پیام به بیستمین اجلاس نماز، ۱۹/۷/۱۳۹۰.

۳- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۴. پرداختن به مفهوم و فلسفه نماز

نویسندگان و گویندگان دینی درباره نماز و مفهوم و فلسفه و هدف و آثار و برکات و احکام آن بگویند و بنویسند. (۱)

۵. فعالیت بیشتر در مساجد

ائمه محترم جماعات، مساجد را از همیشه فعال تر کننـد و آموزش ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شـکل نوین و جذاب، در برنامه های خود بگنجانند.(۲)

۶.تبلیغ نماز

چه نیکـوست که از همه شـهرهایی که در آن حـوزه علمیه و طلاـب علـوم دینی حضور دارنـد، در همه شب هـای جمعه گروه هایی به روستاها اعزام شوند. شعار اول این پیام رسانان دین و معنویت، باید اقامه نماز باشد.(۳)

۷. اهتمام به اقامه نماز در مساجد

علمـای دینی و فضـلایی کـه در بخش هـای گونـاگون دولـتی بـه خـدماتی اشـتغال دارنـد، شایسـته است که به عمران معنـوی مساجدی که در آنها نماز

۱- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۲- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۳- . پیام به هشتمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۷.

جماعت اقامه نمی شود، بپردازند، امامت در مسجد را نیز وظیفه ای بزرگ بشمرند.(۱)

۸. الگو بودن در امر نماز

ائمه جماعت و کسانی که در عمل، خود مقتدای دیگران اند، در تحصیل شرایط نماز مقبول مجاهدت بلیغ کنند و مانند اصحاب معروف ائمه: در کیفیت و کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند.(۲)

۹. بیان معارف نماز

در سخنرانی های دینی در مساجد و غیره، بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود. (۳)

۱۰. طرح مباحث کلامی، عرفانی و اجتماعی نماز

همان طور که بحث فقهی درباره نماز و مقدمات آن، طولانی ترین مباحث فقهی در حوزه های علمیه را تشکیل می دهد، بحث کلامی و عرفانی و اجتماعی نماز نیز باید سلسله مهمی از مباحث دینی مطرح در سطح جامعه را پدید آورد. آگاهان دینی و محققان و نویسندگان دراین باره مقالات و تحقیقات و کتاب هایی فراهم کنند و بحث نماز به طور مکرر در همه

۱- . همان.

۲- . پیام به نهمین اجلاس نماز، ۱۸/۶/۱۳۷۸.

۳- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

جایگاه های تبلیغ دین، با زبان ها و شیوه ها و از زاویه های گوناگون مطرح گردد. (۱)

۱۱.استفاده از طلاب جوان

امامـان محترم جمـاعت، اگر خود براثر کهولت و غیره نمی تواننـد وظیفه رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضلای جوان و پرنشاط را به کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.(۲)

۱۲. هجرت هفتگی به روستاها

هجرت هفتگی روحانیون مسـتقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایه این مراکز از توصیه های پیشین من است که بر آن تأکید می ورزم.(۳)

۱۳. توجه به مجامع دانشجویی و دانش‌آموزی

در دانشـگاه ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غم گساری و راهنمایی و همـدلی را درکنار اقامه نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشـجویی و دانش آموزی در آن صورت، جذاب ترین مرکز تجمع خود را

۱- . همان.

۲- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

۳- . همان.

مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت، و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد. (۱)

ص:۷۲

۱- . همان.

وزارتخانه های و آموزش و پرورش، و علوم

الف) مدیران ارشد

۱. اولویت مسجدسازی

به مـدیران آموزش و پرورش، و علوم یادآوری می کنم که سـهم مسـجدسازی و مسـجدپردازی باید در اعتبارات فعالیت های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخش های این سرفصل باشد.(۱)

۲. همکاری با ستاد اقامه نماز

گزارش ها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدم های عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است؛ ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می طلبد بسی کمتر است. ان شاءلله همکاری همه دستگاه های اسلامی، اعم از: آموزش و پرورش و دانشـگاه ها و صداوسـیما و سازمان تبلیغات اسـلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدستان یاری دهد. (۲)

۱- . همان.

۲- . پیام به دومین اجلاس نماز، ۲۱/۶/۱۳۷۱.

۳. توجه ویژه به ترویج نماز

تلاش های فرهنگی و هنری و برنامه ریزی های آموزشـی و غیره، همه بایـد به گونه ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روزبه روز در میان مردم به ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به راستی از این چشمه پاکی و روشنی بهره مند گردند. بی شک دسـتگاه های متعدد امور فرهنگی و آموزشـی و صداوسـیما و دست اندرکاران اداره مساجد، بیش از دیگران باید احساس مسئولیت کنند.(۱)

۴. پرسشی مهم از متولیان آموزش در کشور

اکنون این سؤال بسـیار جـدّی و مهم برای اینجانب مطرح است، که مسـئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حـدّ به وظیفه خود عمل کرده اند؟ آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر مراکز دانشگاهی ... و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند؟(۲)

ص:۷۴

۱- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.

۲- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

ب) مؤلفان کتب درسی

۱. پرداختن به رازهای نماز

نویسندگان کتاب های درسی، رازها و رمزها و درس های نماز را در کتاب های درسی بگنجانند. (۱)

۲. سخنانی تازه در بحث نماز

برای تبیین ژرفای نماز و معرفی رازها و زیبایی های آن، دست به تلاش پیگیر و همه جانبه ای زده شود. در کتاب های معارف دانشگاه ها و کتب درسی دوره های پیش از دانشگاه و جزوه های کوچک و قابل فهم همه، سخنان نغز و پرمغز و مضمون های تازه فراوان دراین باره وارد شود.(۲)

۳. طرح مباحث عمیق

نویسندگان کتب معارف دبیرستان ها و دانشگاه ها، نماز را از موضوعات مورد بحث آن کتاب ها قرار دهند و در آن، بحث های عالمانه و عمیق را دراین باره مطرح سازند.(۳)

۱- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۲- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

۳- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۴. متون نمازی برای همه دوره‌ها

در کتاب های درسی دوره های مختلف، به تناسب فصل، فشرده یا گسترده ولی به هر حال، عمیق و متینی درباره نماز گنجانیده شود. (۱)

ج) معلمان و اساتید

۱. تشویق به نماز

معلمان، شاگردان مدارس و دانشگاه ها را در سمت و سوی این حقیقت درخشان [نماز] به حرکت وادار نمایند. (۲)

۲. توجه به درس نماز

در کلاس های دروس دینی مدارس و دانشگاه ها، درس نماز جایگاه خود را بازیابد و سخنان سنجیده و افکار بلند در بازشناسی نماز فراهم و در معرض ذهن و دل دانشجویان و دانش آموزان گذاشته شود. (۳)

ص:۷۶

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

۲- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۳- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۴. اهتمام به نماز و تشویق به آن

معلمان مدارس در هنگام نماز، نوجوانان پسر و دختر را به حضور در نمازخانه های مدارس تشویق کنند و خود پیش از همه به نماز بشتابند.(۱)

۵. اولویت دهی به نماز

مسئولان پرورشی مدارس، نماز را در رأس برنامه های پرورشی به شمار آورند.(۲)

۱- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۲- . همان.

متولیان مساجد

مقدمه

اگر مسجد، کیفیت شایسته خود را بیابد، هزینه های مادی و معنوی بسیاری از دوش جامعه و مردم و مسئولان برداشته خواهد داشت. به امید آن روز...(۱)

تلاش های فرهنگی و هنری و برنامه ریزی های آموزشی و غیره، همه باید به گونه ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روزبه روز در میان مردم به ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به راستی از این چشمه پاکی و روشنی بهره مند گردند. بی شک دستگاه های متعدد امور فرهنگی و آموزشی و صداوسیما و دست اندرکاران اداره مساجد، بیش از دیگران باید احساس مسئولیت کنند.(۲)

۱. لزوم توجه به نمادهای ذکر خدا در شهرها

ما بارها، مکرر به آقایان ائمه جمعه، ائمه جماعت و روحانیون محترم در شهرستان ها، در تهران توصیه کردیم که مساجد باید آباد باشد. صدای اذان باید از مساجد بلند شود. باید همه نشانه های توجه به نماز و اقامه نماز را در شهر اسلامی ــ به خصوص در شهرهایی مثل تهران و شهرهای بزرگ

۱- . پیام به بیستمین اجلاس نماز، ۱۹/۷/۱۳۹۰.

۲- . پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۱.

کشور ــ ببینند؛ باید احساس کنند؛ هم مردم خودمان، هم کسانی که وارد این شهرها می شوند. نشانه های اسلامی باید واضح و آشکار باشد؛ کمااینکه در مهندسی های ما باید نشانه های اسلامی آشکار باشد. صهیونیست ها هر نقطه دنیا که خواستند یک ساختمانی بسازند، آن علامت نحس ستاره داوود را سعی کردند یک جوری رویش تثبیت کنند. کار سیاسی شان این جوری است. ما مسلمان ها نشانه های اسلامی و مهندسی اسلامی را باید در همه کارهایمان، از جمله در باب مهندسی بایستی مراعات کنیم.(۱)

۲. لزوم نشاط در مساجد

سفارش این جانب آن است که مسجد را نیز همچون دل های جوان، پاکیزه و پیراسته، و لبریز از شور و انگیزه و نشاط کنید. مسجد نیز باید کانونی باشد که مشکات نماز در آن بدرخشد و نور معرفت و محبت، و اُنس و صفا از آن ساطع شود. امامان جماعت، هیئت های امنا، خادمان موظف و متبرّع، هریک باید بخشی از این کار بزرگ و اثرگذار را بر دوش خود حس کنند.(۲)

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

۲- . پیام به هجدهمین اجلاس نماز، ۱۲/۸/۱۳۸۸.

۳. خردمندی و دلسوزی امام جماعت

روحانی پرهیزگار، خردمند، کارشناس و دلسوز در مسجد، همچون پزشک و پرستار در بیمارستان، روح و مایه حیات مسجد است. امامان جماعت باید

آماده سازی خویش برای طبابت معنوی را وظیفه حتمی خود بدانند و مراکز رسیدگی به امور مساجد و حوزه های علمیه در همه جا آنان را یاری دهند.(۱)

۴.برگزاری برنامه های علمی و اخلاقی

مساجد باید مَدرَسِ تفسیر و حدیث و منبرِ معارف اجتماعی و سیاسی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشد.(۲)

۵.ارتباط گیری همه جانبه

مسجد باید رابطه خود را با جوانانی که ازدواج می کنند، با کسانی که به موفقیت های علمی و اجتماعی و هنری و ورزشی دست می یابند، با صاحب همتانی که کمک به دیگران را وجهه همت می سازند، با غم دیدگانی که غم گساری می جویند، و حتی با نوزادانی که متولد می شوند، برقرار و مستحکم کند.(۳)

۶.جذب جوانان

زمزمه محبت متولیان و مدیران و امنای مساجد، باید دل های پاک جوانان را مجذوب و مشتاق کند.(۴)

ص:۸۰

۱- . پیام به نوزدهمین اجلاس نماز، ۱۸/۷/۱۳۸۹.

۲- . همان.

۳- . همان.

۴- . همان.

۷.ارتباط با مراکز آموزشی محل

میان مسجد و مراکز آموزشی در هر محل، همکاری و پیوند تعریف شده و شایسته ای برقرار گردد. چه نیکوست که دانش آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در مسجد و در برابر چشم مردم و از سوی امام جماعت، تشویق شوند.(۱)

۸.پاکیزگی مسجد و ارتباط با مأمومین

نپرداختن به پاکیزگی و بهداشت در مساجد؛ نپرداختن امام جماعت به تماس و رابطه با مأمومین؛ و هر کمبود دیگری از این قبیل ها، نقاط ضعفی است که باید همت های بلند بر زدودن آن برانگیخته شود. (۲)

۹.پرهیز از آزار مجاوران

مسجد باید در هر منطقه و محل، مأمن و مایه خیر و برکت باشد و به طریق اولی، وسیله زحمت و آزار مجاوران نگردد. پخش صداهای آزاردهنده به ویژه در شب و

۱- . همان.

۲- . پیام به بیست و دومین اجلاس نماز۱۳/۶/۱۳۹۲

هنگام آسایش مردم، کاری ناروا و در مواردی خلاف شرع است. تنها صدایی که باید از مسجد در فضا طنین بیفکند، بانگ اذان با صوت خوش و دل نواز است.(۱)

۱۰.آراستگی مسجد

مسجد در همه جا باید پاکیزه، زیبا و آرام بخش باشد.(۲)

مساجد و نمازخانه ها پاکیزه و مرتب و رغبت انگیز باشد. (۳)

۱۱. اهتمام به نماز جماعت

نماز در وقت فضیلت و به جماعت گزارده شود. (۴)

۱۲. اقامه نماز صبح

نماز صبح در مساجد اقامه شود. (۵)

۱۳. باز بودن مساجد

در شهرهای سر راه در همه ۲۴ساعت، مسجد باز و آماده وجود داشته باشد.(۶)

۱- . همان.

۲- . پیام به بیستمین اجلاس نماز، ۱۹/۷/۱۳۹۰.

۳- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۴- . همان.

۵- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

۶- . همان.

سایر مخاطبان

الف) مسئولان عمرانی

۱. لزوم ساخت مسجد در اماکن عمومی

مسجد، مرکز و کانون اصلی است. در بنای شهر و روستا، در مدرسه و دانشگاه، در مراکز جمعیتی از بازارهای کسب و کار تا فرودگاه ها و جاده ها و پایانه های سفری و تا آسایش ها و بیمارستان ها و بوستان ها و گردشگاه ها، در همه و همه باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد.(۱)

۲. لزوم پیوست مسجد در پروژه‌های عمرانی

همه کارهای مهندسی بزرگ بایستی یک پیوست مسجد و نمازخانه داشته باشد. وقتی مترو طراحی می کنیم، برای ایستگاه مترو، مسجد در آن ملاحظه شود؛ ایستگاه قطار طراحی می کنیم، فرودگاه طراحی می کنیم، مسجد در آن حتماً دیده شود. شهرک طراحی می کنیم، مسجد در مراکز لازم که ممکن است بیش از یکی لازم باشد، در او حتماً ملاحظه شود. آیا ممکن است ما یک شهرک را طراحی کنیم، خیابان کشیِ او را فراموش کنیم؟ می شود شهرکِ بدون خیابان؟ با این چشم باید به مسجد نگاه کرد.

۱- . پیام به بیستمین اجلاس نماز، ۱۹/۷/۱۳۹۰.

شهرک بدون مسجد معنی ندارد. وقتی انبوه سازان ساختمان می خواهند مجوز بگیرند برای انبوه سازی و ساختمان بسازند، در نقشه ای که ارائه می دهند که مجوز براساس او صادر می شود، باید نمازخانه دیده شود. ما باید با نمازخانه این جوری برخورد کنیم.(۱)

۳. ساخت نمازخانه

در همه مراکز عمومی، مدارس، دانشگاه ها، کارخانه ها، سربازخانه ها، فرودگاه ها، ایستگاه های قطار، ادارات دولتی و امثال آن، جایگاه های مناسبی برای نماز پیش بینی شود. (۲)

۴. ساخت نمازخانه و مسجد

در همه بناهای عمومی و جای هایی که همواره به طبع حال، مردمی در آن گرد می آیند؛ مانند فرودگاه ها و ایستگاه های قطار و بندرها و عزیمتگاه های خودروهای همگانی و ادارات دولتی و بوستان های شهری و مانند اینها، نمازخانه ها یا مساجدی بنا کنند. (۳)

۱- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

۲- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۳- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۵. ساخت مساجد در راه‌ها

در میان جاده های بیابانی، مسجد به قدر کافی ساخته شود. (۱)

۶. اولویت‌دهی به مسجد

در شهرها و شهرک هایی که تازه ساخته می شود، مسجد جامع، نخستین بنا و مرکز حقیقی شهر قرار گرفته و ساخته شود. (۲)

۷. پرسشی مهم از مسئولان عمرانی

اکنون این سؤال بسیار جدی و مهم برای این جانب مطرح است که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حد به وظیفه خود عمل کرده اند؟ ... مدیریت های شهری و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان خواسته شده است به انجام رسانده اند؟(۳)

ص:۸۵

۱- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

۲- . همان.

۳- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

ب) مسئولان حمل و نقل عمومی

۱. برنامه ریزی برای اقامه نماز

برنامه ریزان حرکت رسانه های سفری مانند قطار و هواپیما و غیر آن، حفظ وقت و امکان نماز مسافران را در برنامه ریز ی ها در نظر بگیرند. (۱)

۲. امکان سازی اقامه نماز در شرایط مختلف

اشاره کردند به پروازها؛ نه فقط پروازهای حج، در پروازهای گوناگون ـ داخلی، خارجی، دوردست ـ که وقت نماز را پوشش می دهد، حتماً رعایت مسئله نماز بشود. اگر امکان دارد قبل از پرواز و بعد از پرواز، وقت نماز وجود داشته باشد. این جور نباشد که مثلاً فرض بفرمایید از قبل از اذان صبح راه بیفتند و بعد از آفتاب به مقصد برسند؛ نه؛ برنامه را جوری تنظیم کنند که مردم بتوانند نمازشان را بخوانند؛ یا قبل، یا بعد. اگر امکان ندارد ـ گاهی ضرورت هایی ازلحاظ پروازهای داخلی، خارجی، خطوط هوایی، پیدا می شود که امکان ندارد ـ در داخل هواپیما امکانات نماز خواندن را فراهم کنند که البته کاملاً می شود قبله را تشخیص داد؛ یعنی خلبان ها واردند، می فهمند، می دانند؛ تا افرادی که مایل اند در داخل هواپیما نماز بخوانند، بتوانند. البته مسئله حرکت قطارها هم به طریق اولی این جور است.(۲)

۱- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۲- . بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۲۹/۸/۱۳۸۷.

۳. پرسشی مهم از مسئولان حمل و نقل عمومی

اکنون این سؤال بسیار جدّی و مهم برای اینجانب مطرح است، که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حدّ به وظیفه خود عمل کرده اند؟ ... مدیریت حمل و نقل و مدیریت های شهری و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند؟(۱)

ج) مسئولان ورزشی

برنامه ریزی برای اقامه نماز

مسئولان ورزش کشور، محیط ورزش را با یادآوری و اقامه نماز، روح بخشند و در تعیین وقت مسابقات ورزشی، ساعت نماز را فارغ و زمین و زمان را آماده برگزاری نماز کنند.(۲)

د) مسئولان نظامی

۱. آموزش نماز به سربازان

در سربازخانه ها، آموزش نماز و عمل به آن از آنچه هست، جدی تر گرفته شود. (۳)

۱- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

۲- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

۳- . پیام به ششمین اجلاس نماز، ۳۱/۶/۱۳۷۵.

۱. پرسشی مهم از مسئولان نظامی

اکنون این سؤال بسیار جدّی و مهم برای اینجانب مطرح است، که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حدّ به وظیفه خود عمل کرده اند؟ ... نیروهای مسلح ... و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند؟(۱)

ه_) ائمه جمعه

لزوم جذب و تعلیم

نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همه سعی خود را در این جهت مبذول دارند.(۲)

و) محققان و عالمان

۱. حرکتی نو در ترویج نماز

این مسئولیت سنگین، بر دوش دانشوران و آشنایان به معارف اسلامی است که نماز را به همه، به خصوص به نسل جوان بهتر بشناسانند. از کودک دبستانی تا پژوهشگر دوره های عالی، هریک فراخور ذهن و معرفت

۱- . پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۵/۶/۱۳۸۰.

۲- . همان.

خود، می تواننـد در راه شـناختن نماز و رازهای آن قـدم هایی بردارنـد و با ناشـناخته هایی آشـنا شوند. حتی عرفای بزرگ نیز برای سالکان وادی معرفت، اسرارالصـلوه نوشـته و آموخته اند؛ یعنی اعماق این اقیانوس همچنان ناشـناخته و پیمودنی است. در جامعه ما فصل مهمی باید در معرفی نماز در همه سطوح گشوده شود. (۱)

۲. تهیه منابع مورد استفاده برای هنرمندان

کتاب ها و جزوه ها در سـطوح مختلف و از دیـدگاه های گوناگون به وسـیله محققان و عالمان به سـلک تحریر درآیـد و مایه کارهای هنری و ادبی گردد. (۲)

۱- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۲- . پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۶/۷/۱۳۷۰.

۳. لزوم تحقیق، نگارش و تبلیغ نماز

آگاهان دینی و محققان و نویسندگان دراین باره مقالات و تحقیقات و کتاب هایی فراهم کنند و بحث نماز به طور مکرر در همه جایگاه های تبلیغ دین، با زبان ها و شیوه ها و از زاویه های گوناگون مطرح گردد. (۱)

ز) والدین

۱. اهتمام به نماز فرزندان

پدران و مادران با گفتار و کردار خود، فرزندان را به نماز تشویق و راهنمایی کنند. (۲)

۲. آموزش نماز به فرزندان

پدر و مادرها، کودکان و نوجوانان را با صورت و معنای این فریضه آشنا سازند و اگر باید از دیگران کمک گرفت، کتاب های شیرین و آسان فهم را برای کودکان خود بخوانند.(۳)

ح) جوانان

۱. انس با نماز

توصیه مؤکد این جانب به همه، به ویژه جوانان، آن است که خود را با نماز مأنوس و از آن بهره مند سازند؛ یعنی اینکه نماز را با توجه به معنی و با احساس حضور در محضر پرودگار متعال ــ جَلَّت عَظَمَتُه ــ به جای آورند و

۱- . پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۰/۶/۱۳۷۳.

۲- . پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۶/۶/۱۳۷۲.

۳- . پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۷/۷/۱۳۷۶.

این کار را با تمرین بر خود هموار و آسان سازند تا بتوانند نوافل، مخصوصاً نافله نمازهای صبح و مغرب را نیز ادا کنند. (۱)

۲. دعوت نزدیکان به نماز

اگر هنوز در میان کسان و نزدیکان و دوستان آنان، کسی هست که خود را از فیض نماز محروم کرده باشد، او را از این گناه بزرگ و خسارت عظیم بازدارند و این کار را با زبان خوش و رفتار حکیمانه انجام دهند. (۲)

۳. حضور در مساجد

حضور جوانان و روحیه های بسیجی باید محیط مسجد را زنده و پرنشاط و آینده پو و لبریز از امید سازد.(۳)

۱- . پیام به پنجمین اجلاس نماز، ۱۴/۶/۱۳۷۴.

۲- . همان.

۳- . پیام به نوزدهمین اجلاس نماز۱۸/۷/۱۳۸۹

۴. تمرکز در نماز

جوانان عزیز، دقایق معـدود نماز را فقط برای نماز بگذارنـد و در طول نماز، تا آنجا که می توانند با تمرکز و حضور قلب، مایه زندگی بخش ذکر و تضرع را برای جان و دل نیازمند خویش تأمین کنند.(۱)

ص:۹۲

۱- . پیام به هفتمین اجلاس نماز ۷/۷/۱۳۷۶

نمای کلی وظایف و برنامه ها

وظایف همگانی

۱. توجه به برکات عظیم مسجد؛

۲. ساخت مسجد؛

۳. عمران و آبادی مسجد؛

۴. اهتمام به نماز جماعت؛

۵. همه جا مسجد است؛

۶. تولیداتی برای تمام جهان؛

۷. پخش نوای اذان؛

۸. توجه به مسجد؛

۹. برنامه ریزی برای اقامه نماز؛

۱۰. فضاسازی نمازی در کشور؛

۱۱. مقدم داشتن نماز؛

۱۲. توجه به مفاهیم نماز.

ص:۹۳

ستاد اقامه نماز

۱. ترویج ذکر همگانی؛

۲. توجه ویژه به جوانان؛

۳. ترویج ترجمه نماز؛

۴. ترویج نماز در روستاها.

خواص و بزرگان

۱. ترویج عملی نماز؛

۲. تقویت نماز جمعه؛

۳. تولّی امر نماز در ادارات؛

۴. جدیت در امر نماز؛

۵. حضور در نمازخانه های عمومی.

اهل فرهنگ

الف) ارگان های فرهنگی

۱. نشان دادن گوهر نماز؛

۲. توجه به نماز در همایش ها؛

۳. همکاری با ستاد اقامه نماز؛

ص:۹۴

۴. توجه ویژه به ترویج نماز؛

۵. لزوم تلاش برای اقامه نماز.

ب) صداوسیما

۱. ترویج اولویت دهی به نماز؛

۲. آموزش نماز و رازهای آن؛

۳. ترویج هنری نماز؛

۴. همکاری با ستاد اقامه نماز؛

۵. نشان دادن گوهر نماز؛

۶. توجه ویژه به ترویج نماز؛

۷. لزوم تلاش برای اقامه نماز.

ج) هنرمندان

۱. استفاده از زبان هنر؛

۲. کاری شایسته؛

۳. ترویج هنری نماز.

روحانیان و حوزه های علمیه

۱. تبیین معارف نماز؛

۲. مدیریت مسجد؛

۳. اهتمام به مراکز آموزشی؛

۴. پرداختن به مفهوم و فلسفه نماز؛

۵. فعالیت بیشتر در مساجد؛

۶. تبلیغ نماز؛

۷. اهتمام به اقامه نماز در مساجد؛

۸. الگو بودن در امر نماز؛

۹. بیان معارف نماز؛

۱۰. طرح مباحث کلامی، عرفانی و اجتماعی نماز؛

۱۱. استفاده از طلاب جوان؛

۱۲. هجرت هفتگی به روستاها؛

۱۳. توجه به مجامع دانشجویی و دانش آموزی.

وزارتخانه های آموزش و پرورش، و علوم

الف) مدیران ارشد

۱. اولویت مسجدسازی؛

۲. همکاری با ستاد اقامه نماز؛

۳. توجه ویژه به ترویج نماز؛

۴. لزوم تلاش برای اقامه نماز؛

ب) مؤلفین کتب درسی

۱. پرداختن به رازهای نماز؛

۲. سخنانی تازه در بحث نماز؛

۳. طرح مباحث عمیق؛

۴. متون نمازی برای همه دوره ها.

ج) معلمان و اساتید

۱. تشویق به نماز؛

۲. توجه به درس نماز؛

۳. اهتمام به نماز و تشویق به آن؛

۴. اولویت دهی به نماز.

متولیان مساجد

مقدمه

۱. لزوم توجه به نمادهای ذکر خدا در شهرها؛

۲. لزوم نشاط در مساجد؛

۳. خردمندی و دلسوزی امام جماعت؛

۴. برگزاری برنامه های علمی و اخلاقی؛

۵. جذب جوانان؛

۶. ارتباط با مراکز آموزشی محل؛

۷. ارتباط گیری همه جانبه؛

۸. پاکیزگی مسجد و ارتبط با مأمومین

۹. پرهیز از آزار مجاوران؛

۱۰. آراستگی مسجد؛

۱۱. اهتمام به نماز جماعت؛

۱۲. اقامه نماز صبح؛

۱۳. باز بودن مساجد.

سایر مخاطبان

الف) مسئولان عمرانی

۱. لزوم ساخت مسجد در اماکن عمومی؛

۲. لزوم پیوست مسجد در پروژه های عمرانی؛

۳. ساخت نمازخانه؛

۴. ساخت نمازخانه و مسجد؛

۵. ساخت مساجد در راه ها؛

۶. اولویت دهی به مسجد؛

۷. لزوم تلاش برای اقامه نماز.

ب) مسئولان حمل و نقل عمومی

۱. برنامه ریزی برای اقامه نماز؛

۲. امکان سازی اقامه نماز در شرایط مختلف؛

۳. لزوم تلاش برای اقامه نماز.

ج) مسئولان ورزشی

برنامه ریزی برای اقامه نماز.

د) مسئولان نظامی

۱. آموزش نماز به سربازان؛

۲. لزوم تلاش برای اقامه نماز.

هـ) ائمه جمعه

لزوم جذب و تعلیم.

و) محققان و عالمان

۱. حرکتی نو در ترویج نماز؛

۲. تهیه منابع مورد استفاده برای هنرمندان؛

۳. لزوم تحقیق، نگارش و تبلیغ نماز.

ز) والدین

۱. اهتمام به نماز فرزندان؛

۲. آموزش نماز به فرزندان.

ح) جوانان

۱. انس با نماز؛

۲. دعوت نزدیکان به نماز؛

۳. حضور در مساجد؛

۴. تمرکز در نماز.

ص:۱۰۰

فصل چهارم: بیان راهنما

اولین اجلاس سراسری نماز

مشهد مقدس، مهرماه ۱۳۷۰

بسم الله الرّحمن الرّحیم

تشکیل مجمعی از صاحب نظران برای اقامه نماز، یکی از شایسته ترین و ضروری ترین کارهایی است که باید در جمهوری اسلامی صورت می گرفت؛ زیرا برپا داشتن نماز، نخستین ثمره و نشانه حکومت صالحان است و در رتبه بعد از آن است که نوبت به «زکات» به مثابه تنظیم مالی جامعه و ریشه کن کردن فقر، و نیز «امربه معروف و نهی ازمنکر» یعنی سوق دادن به نیکی ها و بازداشتن از بدی ها می رسد.

«الّذینَ اِن مَکّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاهَ وَ آتوا الزَّکاه وَ اَمَرُوا بِالمَعرُوفِ وَ نَهَوا عَنِ المُنکَر...» (حج، ۴۱)؛ اقامه نماز فقط این نیست که صالحان، خود نماز بگزارند؛ این چیزی نیست که بر تشکیل حکومت الهی متوقف باشد؛

ص:۱۰۳

بلکه بایـد این سـتون دین در جـامعه به پـا داشـته شود و همه کس بـا رازهـا و اشـاره های آن، آشـنا و از برکات آن برخوردار گردند.

درخشـش معنویت و صـفای ذکر الهی، همه آفاق جامعه را روشن و مصـفا کنـد؛ و تن ها و جان ها با هم به نماز بشـتابند و در پناه آن طمأنینه و استحکام یابند.

نماز، رکن اصـلی دین است و بایـد اصـلی ترین جایگاه را در زنـدگی مردم داشـته باشد. حیات طیبه انسان، در سایه حاکمیت دین خدا، وقتی حاصل خواهد شد که انسان ها دل خود را با یاد خدا زنده نگه دارند و به کمک آن بتوانند با همه جاذبه های شر و فساد مبارزه کننـد و همه بت ها را بشـکنند، و دست تطاول همه شـیطان های درونی و برونی را از وجود خود قطع کننـد. این ذکر و حضور دائمی فقـط به برکت نمـاز حاصـل می شود و نمـاز درحقیقت، پشـتوانه مسـتحکم و ذخیره تمـام نشـدنی در مبارزه ای است که آدمی با شـیطان نفس خود که او را به پستی و زبونی می کشد، و شیطان های قدرت که با زر و زور، او را وادار به ذلت و تسـلیم می کننـد، همیشه و در همه حال دارد. هیچ وسـیله ای مسـتحکم تر و دائمی تر از نماز برای ارتباط میان انسان با خـدا نیست. مبتـدی ترین انسان ها، رابطه خود با خـدا را به وسـیله نماز آغاز می کننـد. برجسـته ترین اولیای خـدا نیز، بهشت خلوت انس خود با محبوب را در نماز می جویند.

ص:۱۰۴

این گنجینه ذکر و راز را هرگز پایانی نیست و هرکه با آن بیشتر آشنا شود، جلوه و درخشش بیشتری در آن می یابد. کلمات و اذکار نماز، هریک خلاصه ای است که به بخشی از معارف دین اشاره می کند و به طور مکرر و پی درپی آن را به یاد نمازگزار می آورد. نمازی که با تدبر در معانی و بدون سهو و غفلت گزارده شود، انسان را روزبه روز با معارف الهی آشناتر و به آن دل بسته تر می سازد.

نورانیت نماز و رازها و رمزهای آن و درس هایی که در آن گنجانیده شده، و اثر آن در ساختن فرد و جامعه، چندان نیست که بشود در مقالی کوتاه از آن سخن گفت؛ بلکه چنان نیست که بی خبری چون من، بتواند از اعماق آن خبری آورد.

آن چه من با قلم قاصر و معرفت ناچیز خود می گویم آن است که مردم ما و جامعه ما، و به خصوص جوانان ما که اکنون بار امانت سنگینی را بر دوش گرفته اند، باید نماز را منبع قدرتی لایزال بدانند، و در برابر جبهه فساد و بی عدالتی و کج روی که امروز بشریت را تهدید می کند، از نماز و یاد خدا نیرو بگیرند. میدان مبارزه ای که امروز پیش روی ماست، ما را به تکیه گاه مستحکم ذکر خدا و امید و اعتماد به او، بیش از همیشه و بیش از همه، محتاج می سازد، و نماز آن سرچشمه جوشانی است که این امید و اعتماد و قدرت معنوی را به ما می بخشد.

ص:۱۰۵

نمازِ با حضور و با توجه، نمازی که از یاد و ذکر، سرشار است، نمازی که آدمی در آن با خدای خود سخن می گوید و به او دل می سپارد، نمازی که والاترین معارف اسلام را پیوسته به انسان می آموزد، چنین نمازی انسان را از پوچی و بی هدفی و ضعف می رهاند و افق زندگی را در چشمش روشن می سازد و به او همت و اراده و هدف می بخشد و دل او را از میل به کج روی و گناه و پستی نجات می دهد. ازاین روست که نماز در همه حالات، حتی در میدان نبرد و در سخت ترین آزمایش های زندگی، اولویت خود را از دست نمی دهد. انسان همیشه به نماز محتاج است و در عرصه های خطر، محتاج تر.

حقیقت آن است که در کار معرفی نماز، کوتاهی های زیادی شده است و نتیجه آنکه نماز هنوز جایگاه شایسته خود را، حتی در نظام اسلامی ما، به دست نیاورده است. این مسئولیت سنگین، بر دوش دانشوران و آشنایان به معارف اسلامی است که نماز را به همه، به خصوص به نسل جوان بهتر بشناسانند. از کودک دبستانی تا پژوهشگر دوره های عالی، هریک فراخور ذهن و معرفت خود، می توانند در راه شناختن نماز و رازهای آن قدم هایی بردارند و با ناشناخته هایی آشنا شوند. حتی عرفای بزرگ نیز برای سالکان وادی معرفت، اسرارالصلوه نوشته و آموخته اند؛ یعنی اعماق این اقیانوس همچنان ناشناخته و پیمودنی است. در جامعه ما فصل مهمی باید در معرفی

نماز در همه سطوح گشوده شود. رسانه ها و به خصوص صداوسیما با شیوه های گوناگون، نماز را معرفی و یادآوری کنند. همه جا و همیشه در رادیو و تلویزیون، نماز در اولویت گذاشته شود و شوق ایمان و عطش یاد خدا در دل ها پدید آید. در کلاس های دروس دینی مدارس و دانشگاه ها، درس نماز جایگاه خود را بازیابد، و سخنان سنجیده و افکار بلند در بازشناسی نماز فراهم و در معرض ذهن و دل دانشجویان و دانش آموزان گذاشته شود.

فلسفه نماز و تحلیل رازها و رمزهای آن با زبان هنر، در معرض دید همگان قرار گیرد تا هرکس به قدر ظرفیت خود از آن متمتع گردد. کتاب ها و جزوه ها در سطوح مختلف و از دیدگاه های گوناگون به وسیله محققان و عالمان به سلک تحریر درآید و مایه کارهای هنری و ادبی گردد.

فصلی نیز باید برای آسان کردن انجام نماز گشوده شود:

در همه مراکز عمومی، مدارس، دانشگاه ها، کارخانه ها، سربازخانه ها، فرودگاه ها، ایستگاه های قطار، ادارات دولتی و امثال آن، جایگاه های مناسبی برای نماز پیش بینی شود. مساجد و نمازخانه ها پاکیزه و مرتب و رغبت انگیز باشد. نماز در وقت فضیلت و به جماعت گزارده شود. در هر محیطی، برجستگان و بزرگان آن بر دیگران پیش قدم شوند و عملاً اعتنا به نماز را به دیگران بیاموزند؛ و خلاصه در همه جا حرکت به سمت نماز و شتافتن به نماز محسوس باشد.

ص:۱۰۷

بـا این مقـدمات، به خواست خداونـد متعـال و بـا توجهـات و ادعیه زاکیه حضـرت ولی الله الأعظم ـ روحی فـداه ـ ، کشور و جامعه ما به هدف های والای نماز نزدیک می شود و از برکات آن بهره می گیرد.

در پایـان لازم می دانم از فراهم آورنـدگان این مجمع و همه کسـانی که بـا وقوف بر اهمیت نمـاز، در راه اقامه آن تلاش می کنند، مخصوصاً از جناب حجت الاسـلام آقای قرائتی که دلسوزانه و عاشقانه در این راه گام بر می دارند، صمیمانه تشکر کنم و قبول حضرت حق تعالی را برای این کوشش های مخلصانه، مسئلت نمایم.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۶/۷/۱۳۷۰

ص:۱۰۸

دومین اجلاس سراسری نماز

مشهد مقدس، شهریورماه ۱۳۷۱

بسم الله الرّحمن الرّحیم

جناب حجت الاسلام آقای قرائتی ـ دامت افاضاته ـ، بسیار از جناب عالی و همکارانتان متشکرم که همت کرده و دومین مجمع اقامه نماز را برای گسترش دادن فرهنگ نماز و استحکام بخشیدن پایه های آن در جامعه اسلامی ایران، فراهم آورده اید؛ و امیدوارم همگی مأجور و به هدف مقدس خود نائل گردید.

امسال اگر این جانب باید پیامی به شما و آن مجمع محترم بدهم، این پیام آن است که همه، کوشش خود را برای تحقق توصیه های مندرج در پیام سال گذشته به اولین مجمع، به کار برید و از اینکه آنها فقط نقشی بر کاغذ و الفاظی برای شروع بحث بمانند، مانع شوید.

بی شک ناگفته های باب نماز بسیار است و قاصری چون این جانب کوچک تر از آن است که به همه آن معارف دست یابد؛ چه رسد به اینکه آن را در پیامی یا پیام هایی بگنجاند و امید است به فضل الهی و دستگیری حضرت ولی عصر ـ ارواحنا فداه ـ راه درک و تفهیم آن به دیگران بر

دل های نورانی و بامعرفت هموار گردد؛ لیکن یکی از آنچه شناخته و دانسته ایم، راه شناخت بیشتر را به روی ما باز می کند و معرفت ما را روشن تر و بی شبهه تر می سازد.

گزارش ها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدم های عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است؛ ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می طلبد بسی کمتر است. ان شاءالله همکاری همه دستگاه های اسلامی، اعم از آموزش و پرورش و دانشگاه ها و صداوسیما و سازمان تبلیغات اسلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدستان یاری دهد. توفیق همگان را از خداوند خواستارم.

سیدعلی خامنه ای

۲۱/۶/۱۳۷۱

ص:۱۱۰

سومین اجلاس سراسری نماز

بابلسر، شهریورماه ۱۳۷۲

بسم الله الرّحمن الرّحیم

خدا را سپاس که تلاش مبارک شما دست اندرکاران ترویج فریضه نماز به سومین سالگرد رسید و کاری با چنین اهمیت، به اهتمامی پیگیر و خستگی ناپذیر پیوست.

راز موفقیت در دسترسی به هدف های بزرگ و والا، همین پیگیری و استمرار در طلب است. این درس بزرگ را نیز در یکی از آثار مناجاتی مولای پرهیزگاران می آموزیم که:

«وَهَب لِیَ الجِدَّ فِی خَشیَتِکَ وَالدَّوَامَ فِی الأتِّصالِ بِخِدمَتِکَ».

نماز در عرصه تکاپوی لایزال و ناگزیری که بشر بدان مأمور بلکه مطبوع گریده است، بزرگ ترین فریضه و مؤثرترین ابزار است. شاید برخی این خصوصیت را برای نماز فقط در میدان تکاپوی فردی به سوی کمال شناخته، و از نقش آن در صحنه جهاد جمعی و اجتماعی و در برابر معارضان پرقدرت دنیایی سخنی نشنیده باشند.

ص:۱۱۱

ازاین رو باید دانست که پایمردی در همه گونه رویارویی، وابسته به آن است که دل ها و اراده ها از صفا و توکل و اعتمادبه نفس و امید به فرجام، لبریز باشد، و نماز سرچشمه جوشانی است که این همه و بسی فیوضات دیگر را بر دل و جان نمازگزار سرازیر می کند و از او انسانی روشن ضمیر و ثابت قدم و بی دغدغه و امیدوار می سازد.

اینکه در قرآن و سخن والای پیامبر خاتم۶ نماز، بازدارنده از فحشاء و منکر و معراج مؤمن و تقرب دهنده پرهیزگار و در یک سخن، بهترین نهاد دین معرفی شده و پیامبر مکرم۶، آن را روشنی چشم خویش خوانده است، باید ما را در فهم عظمت نماز به تأمل و ژرف نگری بیشتر بکشاند.

البته این نکته نیز شایان ذکر است که نماز همین بر زبان راندن کلمات و گزاردن حرکاتی معین نیست. آن همه فیض و برکت، بر پدید آوردن امواج صوتی و اعمال بدنی بی آنکه روح ذکر و توجه در سراسر این کالبد دمیده باشد، مترتب نمی گردد؛ اگرچه حداقل تکلیف با آن ساقط می گردد. روح نماز، یاد خدا و خشوع و حضور در برابر اوست و این کلمات و اعمالی که با تعلیم الهی بر مکلف، واجب گشته است، بهترین قالب برای آن روح و نزدیک ترین راه به آن سرمنزل مقصود است.

ص:۱۱۲

نماز بی ذکر و حضور، کالبدی بی روح است که اگرچه نام نماز بر آن، مجاز نیست، لیکن اثر و خاصیت نماز نیز از آن مترقب نیست. از این

حقیقت، در آثار دینی با عنوان «قبولی نماز» سخن رفته است، و چنین آمده است که از یک نماز که تو می گزاری، تنها هرآنچه با حضور و توجه آورده شده، قبول است و بس.

اینک نماز، موهبتی بی بدیل و سرچشمه فیضی لایزال، در اختیار ماست که با آن، نخست از خویش و سپس از هرآن که بدو مهر می ورزیم، انسان صالح بسازیم. این دروازه ای است گشاده به عرصه ای پهناور و مصفا. دریغ است که آدمی عمری را در جوار بهشت مصفایی بگذراند و سری بدان نکشد و عزیزان خود را بدان سوق ندهد. وحی الهی به پیامبر عظیم الشّأن۶ چنین فرمان داد:

«وأمر اهلک بالصلوه واصطبر علیها» (طه، ۱۳۲).

امروز همه شما خود را طرف این خطاب بشمرید و نماز را، حقیقت مقدس و گوهر درخشان را، که عطیه الهی به امت محمد مصطفی۶ است، قدر بشناسید.

در این وظیفه، هرکسی سهم ویژه ای دارد:

ص:۱۱۳

· پدران و مادران با گفتار و کردار خود، فرزندان را به نماز تشویق و راهنمایی کنند؛

· معلمان، شاگردان مدارس و دانشگاه ها را در سمت و سوی این حقیقت درخشان به حرکت وادار نمایند؛

· فضلا و علما و روحانیون محترم، امامت جماعت در مراکز آموزشی و اقامتگاه های دانشجویان، برای نسل نو را فرصتی مغتنم بشمرند؛

· نویسندگان کتاب های درسی، رازها و رمزها و درس های نماز را در کتاب های درسی بگنجانند؛

· وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات و صداوسیما از هنر به ویژه هنر سینما برای نشان دادن گوهر نماز و چهره نماز گزار بهره بگیرند. هنرمندان عزیز با زبان شعر و قصه و نقاشی و جز اینها، و با آفرینش آثار هنری باکیفیت، بلکه برجسته، دست چیره هنر را به کاری چنین شایسته مشغول سازند؛

· در مدارس، معلمان و مدیران، و در همه مراکز، مسئولان، با حضور خود در صفوف نماز، نمازگزاران را تشویق کنند؛

· در گردهمایی های علمی و فرهنگی و آموزشی و تبلیغی، نماز را در وقت خود همچون الهام بخش صداقت و هدایت به جای آورند؛

ص:۱۱۴

· نویسندگان و گویندگان دینی درباره نماز و مفهوم و فلسفه و هدف و آثار و برکات و احکام آن بگویند و بنویسند؛

مردم، مساجد را با حضور در نمازهای جماعت که بهترین شیوه نماز گزاردن است، رونق بخشند. در همه بناهای عمومی و جای هایی که همواره به طبع حال، مردمی در آن گرد می آیند، مانند فرودگاه ها و

· ایستگاه های قطار و بندرها و عزیمتگاه های خودروهای همگانی و ادارات دولتی و بوستان های شهری و مانند اینها، نمازخانه ها یا مساجدی بنا کنند و افزون بر این، مردم، هر زمین پاکیزه و مناسبی را به هنگام درآمدن وقت نماز، مسجد به شمار آورند و در آن به نماز بایستند.

از این گونه کار برای هرکسی و قشری از مردم هست که هرکس باید کنکاش کند و سهم خود را از این فریضه همگانی را بیابد و بدان دست زند.

در چنین وضعی است که جامعه اسلامی ما توانسته است نماز را اقامه کند و مصداق این آیه کریمه گردد که:

«الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاۃَ وَ آتوا الزَّکاه وَاَمَرُوا بِالمَعرُوفِ وَنَهَوا عَنِ المُنکَر وَلِلّهِ عاقِبَهُ الاُمُور» (حج، ۴۱). صدق الله العلی العظیم.

ص:۱۱۵

توفیق همه آحاد مسلمان را در درست انجام دادن این وظیفه الهی مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۶/۶/۱۳۷۲

ص:۱۱۶

چهارمین اجلاس سراسری نماز

شیراز، شهریورماه ۱۳۷۳

بسم الله الرّحمن الرّحیم

بـا فرا رسـیدن موسم گردهمایی های سالیانه نماز، بار دیگر فضای فرهنگی کشور با نام و یاد همگانی این فریضه عظمی، معطر و منور گردیـده است. همـان طور که مژده قیـام نماز، پیامبر عظیم الشأن۶ را ــ چنان که در حـدیث آمـده است ــ به وجـد می آورد و به بلال، مژده رسان همیشگی نماز، می فرمود: «ارحنا یا بلال»؛ یعنی ای بلال؛ دلم را با اذان که مژده نماز است، راحت بخش! همان طور هم بزرگـداشت نماز و گستردن و بلنـد کردن نام آن، دل بنـدگان خـدا را وجد و نشاط می بخشد و ابرهای تیره ملال و اضطراب را از آفـاق آن، پراکنـده می سازد، و این برخاسـته از ویژگی خود نمـاز است که مایه آرامش دل ها و برطرف کننده نگرانی ها و دغدغه های روحی در نمازگزار است.

باری، اینک دو سه سالی است که به همت مردان صاحب همتی، ایران اسلامی به سوی حق گزاری نماز پیش می رود. اگرچه ایرانیان مؤمن، هرگز به نماز پشت نکرده و این نعمت بزرگ خدا را ناسپاسی ننموده اند، لیکن

حق نماز نیز غالباً چنان که بایـد، گزارده نشـده است و اکنون این امید کم کم در دل پدید می آید که در آینده ای نزدیک _ به خواست خدا _ نماز به درستی حق گزاری شود.

پدیـده های زیبایی چون اقامه نمازهای جماعت در سطح شـهرها، در میـدان ها و بوسـتان ها و ورزشـگاه ها، ساختن تالارهای بزرگ و منـاسب نمـاز در برخی و ساختن یا آماده کردن نمازخانه در برخی دیگر از جاها، گرد آمـدن بیش ازپیش مردم و به ویژه جوانان در بسیاری از مساجد، برپا داشـتن نماز جماعت در ظهر عاشورا در میان مراسم عزاداری، نوشتن کتاب های بسیار در باب نماز و جز اینها، همه و همه برانگیزاننده های آن امید بزرگ است.

نشانه ها و شاخص هایی هست که هرگاه و هرجا دیده می شوند، می توان گفت: حق نماز، گزارده شده است.

نخست همگانی شدن نماز است. ناسپاسـی بزرگی است که کسـی در محیط اسـلامی به سـر برد و نماز را که برترین وظیفه هر مسـلمان است، به جا نیاورد. چنین کسـی نزد خدا و نزد بندگان خدا روسـیاه و در حق خود، مقصر است؛ چرا که خویش را از برکات نماز محروم ساخته و درباره نماز کوتاهی کرده است. آنگاه که در جامعه اسـلامی همگان، از پیر و جوان و نوجوان، و در هر موقعیت اجتمـاعی یا خانوادگی، و در همه شـرایط زمانی و مکانی و جوی، و در آسایش و در رنـج و شادی و غم، نماز را چون پایه دین

و بخشـی از زنـدگی یک مسـلمان، به جای آورند و به هیچ بهانه، عمداً آن را ترک نکردند، مهم ترین نشانه حق گزاری نماز آشکار شده است.

نشـانه دیگر، نیکو به جـای آوردن نمـاز است؛ یعنی بـا توجه به معنی و مفهوم کلمـات نمـاز و همراه با خشوع و حضور، و این روح نماز است که بـدون آن، نماز کالبدی است بی جان، و اگرچه ساقط کننده اقل تکلیف، ولی نه برآورنده همه هدف ها و مقاصـد تشـریع. این یک، البته نیازمند آموزش و نیز تمرین است و اگر به کمک الهی، تأمین شود، عمق روحیه دینی و برکات فراوان ایمان و عمل را با خود تأمین خواهد کرد.

نشـانه دیگر، آبـادی مساجـد و افزایش نمازهای جماعت است، و این به معنای بروز برکات نماز در سـطح همکاری و همـدلی اجتمـاعی است. بی شـک این فریضه نیز بـا همه اتکـالش به عامـل درونی، یعنی توجه و ذکر و حضور، همچون دیگر واجبات دینی، نـاظر به همه عرصه زنـدگی انسـان است و نه به بخشـی از آن، یعنی زنـدگی فردی و شخصـی هرکس و آنجـا که پـای فعـالیت و نشـاط دسـته جمعی افراد جـامعه به میان می آیـد، نماز همچون گرم ترین و پرشور ترین عبادت دسـته جمعی، نقش بزرگی را بر عهده می گیرد. مظهر این خصوصیت، همین نمازهای جماعت پنج گانه و نماز جمعه و نمازهای عید است.

نشـانه دیگر، مطرح شـدن نمـاز در عرصه مطالعـات و تحقیقات علمی است. همان طور که بحث فقهی درباره نماز و مقـدمات آن، طولانی ترین

ص:۱۱۹

مباحث فقهی در حوزه های علمیه را تشـکیل می دهد، بحث کلامی و عرفانی و اجتماعی نماز نیز باید سلسـله مهمی از مباحث دینی مطرح در سطح جامعه را پدید آورد. آگاهان دینی و محققان و نویسندگان دراین باره مقالات و تحقیقات و کتاب هایی فراهم کننـد، و بحث نمـاز به طور مکرر در همه جایگـاه هـای تبلیغ دین، با زبان ها و شـیوه ها و از زاویه های گوناگون مطرح گردد. در کتـاب های درسـی دوره های مختلف، به تناسب فصل، فشـرده یا گسترده ولی به هرحال، عمیق و متینی درباره نماز گنجانیده شود.

در صداوسـیما، نمـاز همچون موضوعی که بایـد به همه آموخت، تلقی گردد و در برنـامه ای جـداگانه یـا در دل برنـامه هـای گوناگون، از آن سخن رود، و اعماق و رازها و درس های آن برای همه مردم بیان گردد. در سخنرانی های دینی در مساجد و غیره، بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود.

نشـانه دیگر آن است که در همه جای ها و ساختمان های عمومی و دولتی، نمازخانه ای درخور دیـده شود و نماز گزاردن در همه جا برای همه، کاری در دسترس به شمار آید.

نشـانه دیگر آن است که بزرگـان جـامعه و کسـانی که چشم هـا به آنها دوخته شـده و انگشت ها آنها را نشانه کرده است، در مراکز همگانی نماز دیده شوند و نمازخانه های مراکز عمومی، ویژه آدم های بیکار یا فرودست شمرده نشود.

و نشانه های دیگری که با تدبر می توان بدانها دست یافت.

هرگاه این نشانه ها، همه در جامعه ای پدید آید، به حق باید گفت که حق نماز در آن جامعه ادا شده است و هرچه این نشانه ها بیشتر باشد گرایش به حق گزاری نماز بیشتر است.

این جانب با دعا برای دست اندرکاران این حرکت الهی و به ویژه برای جناب حجت الاسلام آقای قرائتی که تلاش عظیمی را وقف این کار کرده اند، و تشکر از کسانی که به این دعوت حق پاسخ مثبت گفته اند و به ویژه از عزاداران عاشورای حسینی امسال که در روز عاشورا جلوه باشکوهی از نمازگزاری را نشان دادند، از خداوند متعال خواهانم که کشور ما و مردم ما را در این فریضه بزرگ نیز مانند بسی کارهای مهم دیگر، الگو و نمونه برتر سازد و ادعیه زاکیه حضرت بقیه الله الاعظم _ ارواحنا فداه و عجل الله فرجه _ را شامل حال ملت و کشور فرماید.

والسّلام علیکم و رحمهالله

سید علی خامنه ای

۱۰/۶/۱۳۷۳

ص:۱۲۱

پنجمین اجلاس سراسری نماز

تبریز، شهریورماه ۱۳۷۴

بسم الله الرّحمن الرّحیم

اکنون چند سالی است که چنین روزهایی در کشور ما، موسم نماز است؛ یعنی فضای سراسر کشور به عطر دل انگیز یاد و نام نماز، آغشته است و انسان هایی روشن بین و باایمان، با شور و نشاط همه جا از نماز می گویند و به نماز فرامی خوانند و برای اقامه نماز، مجاهدت می کنند. این تلاش مبارک، شایسته آن است که ازسوی همه کسانی که به حیات طیبه اسلامی و زندگی در سایه حق و عدالت دل بسته اند، گرامی داشته شود و به پیوسته ماندن آن، کمک شود.

اقامه نماز در کشوری که پرچم اسلام را بر فراز سر خویش برافراشته و به حاکمیت اسلام مفتخر گردیده، یکی از واجب ترین فرایض است؛ زیرا همه هدف های یک جامعه نیک بخت از قبیل تأمین عدالت اجتماعی، دستیابی به رفاه عمومی و شکوفایی مادی، پرورش استعدادها و خلاقیت ها در آحاد مردم، برخورداری از دانش و بینش و تجربه، عزت و استقلال و اقتدار ملی، گسترش اخلاق انسانی و روابط سالم میان آحاد مردم و دیگر هدف های والا، درصورتی تأمین می شود که تربیت فردی و تهذیب اخلاقی

در آحاد مردم به ویژه در کارگزاران امور کشور، تأمین شود و انسان هایی پاک و برخوردار از همت و توکل و اخلاص و صبر و سخت کوشی در آن جامعه باشند که به یاری این پشتوانه روحی، توانایی برداشتن بارهای سنگین را دارا باشند و در برابر موانع گوناگون و به ویژه امواج فساد و تباهی، یارای ایستادگی داشته باشند. هرچه شمار این گونه انسان ها در جامعه و کشوری بیشتر باشد، افق آینده آن جامعه و آن کشور، روشن تر و حرکت به سوی نیک بختی در آن جامعه و آن کشور ممکن تر و آسان تر خواهد بود.

اهمیت نماز و یکی از رازهای پافشاری بر آن در معارف اسلامی را از آنچه گفتیم، می توان دانست؛ زیرا نماز، برترین چیزی است که می تواند همه افراد جامعه مسلمان را، به تهذیب اخلاقی و تعالی روحی و معنوی برساند.

سه خصوصیت عمده در نماز هست که نقش برتر آن را در تهذیب نفس و پرورش روانی انسان ها پدید می آورد:

نخست آنکه نماز، با شکلی که در اسلام برای آن معین گشته یعنی حرکات و اذکار مخصوص، به طور طبیعی، نمازگزار را به دوری از گناه و آلودگی فرامی خواند: «اِنَّ الصلوةَ تَنهی عَنِ الفَحشاءِ وَالمُنکَر» (عنکبوت، ۴۵).

این فراخوانی پیوسته، توانایی آن را دارد که هر کس را از منجلاب ها رها سازد و عروج بخشد؛

ص:۱۲۳

دوم آنکه در او روح پرستش و خضوع در برابر حضرت باری تعالی را که محبوب حقیقی و فطری هر انسان است، زنده می کند و غبار فراموشی از این حقیقت درخشنده را که در ژرفای فطرت او نهاده شده است، می سترد؛

سوم آنکه به جان و دل نمازگزار، آن آرامش و اطمینانی را که شرط اصلی موفقیت در همه عرصه های زندگی است، هدیه می کند و تزلزل و اضطراب را که مانع بزرگی در راه اقدام مجدّانه برای پرورش اخلاقی است، از او دور می سازد.

هریک از سه خصوصیتی که گفته شد درخور آن است که با تدبر و ژرف نگری دیده و سنجیده شود و از این راه، بسیاری از معارف نماز آشکار خواهد شد.

اکنون هنگامی که می بینیم نماز با این ویژگی ها و کارسازی استثنایی اش، گستردگی به اندازه گستره همه جامعه اسلامی دارد، یعنی همه در هر حال و هرجا وظیفه دارند آن را به جای آورند و هیچ کس، هرگز از قلمرو این فریضه الهی بیرون نیست، درمی یابیم که اندازه تأثیر آن در تأمین شرط نیک بختی یک ملت و یک جامعه، چقدر زیاد است.

حقیقت آن است که هرگاه در میان مردمی نماز با همه شرایطش رواج داشته باشد، همین یک واجب الهی آنان را تدریجاً به همه نیک بختی می کشاند و خیمه دین را در زندگی آنان برپا می سازد.

ص:۱۲۴

ناگفته نگذاریم که این همه، درباره نمازی است که با روح آن یعنی توجه و حضور قلب به جای آورده می شود. چنین نمازی، نمازگزار را با همه آفرینش، هماهنگ و همسو می سازد و راه را برای تحقق سنت های الهی در طبیعت و تاریخ باز می کند؛ چراکه در بینش اسلامی همه آفرینش در حال تسبیح و عبودیت حضرت حق است:

«یُسَبِّحُ لِلّهِ ما فِی السَّمواتِ وَما فِی الأَرضِ...» (جمعه، ۱).

توصیه مؤکد این جانب به همه، به ویژه جوانان، آن است که خود را با نماز مأنوس و از آن بهره مند سازند؛ یعنی اینکه نماز را با توجه به معنی و با احساس حضور در محضر پرودگار متعال ــ جَلَّت عَظَمَتُه ــ به جای آورند و این کار را با تمرین بر خود هموار و آسان سازند تا بتوانند نوافل، مخصوصاً نافله نمازهای صبح و مغرب را نیز ادا کنند و اگر هنوز در میان کسان و نزدیکان و دوستان آنان، کسی هست که خود را از فیض نماز محروم کرده باشد، او را از این گناه بزرگ و خسارت عظیم بازدارند و این کار را با زبان خوش و رفتار حکیمانه انجام دهند. البته پدران و مادران نسبت به نماز فرزندان خود مخصوصاً نوجوانان، مسئولیت بیشتری دارند.

این جانب در پیام نماز سال های گذشته، توصیه هایی به دست اندرکاران و مسئولان دستگاه های گوناگون در باب نماز کرده ام؛ بجاست هیئتی از

ص:۱۲۵

این مجمع نماز، درباره آنها به جست وجو و فحص پردازد و گزارشی از چگونگی و اندازه تحقق آن خواسته ها فراهم آورد.

در پایان با دعا برای همه شـما عزیزان دست اندرکار مسـئله نماز، امیدوارم زحمات شما مقبول الهی و منظور نظر حضرت ولی الله الاعظم _ ارواحنا فداه و سلام الله علیه _ باشد.

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته

سید علی خامنه ای

۱۴/۶/۱۳۷۴

ص:۱۲۶

ششمین اجلاس سراسری نماز

زنجان، شهریورماه ۱۳۷۵

بسم الله الرّحمن الرّحیم

خداونـد متعـال را سـپاس می گویم که دل هـای نورانی و پاکیزه ای را به کار نماز و ترویـج و برپاداری آن، برانگیخته و شوق مجاهدت و تلاش مخلصانه در این راه را به آنها بخشـیده است. ثمره کوشـش های هوشمندانه جمع شما در این چند سال، آن شـده است که نمـاز که مظهر کامـل پرسـتش و نیـایش و رازگویی و نیـازجویی و عشق و ایمـان به محبوب فطری عـالم وجود است، پرتوی درخشـان تر و حضوری برجسـته تر در ذهن و عمـل جامعه اسـلامی ما یافته است. اکنون بحمـدالله در بسـیاری از جاهایی که جماعت مردم در آن گرد می آیند و به ویژه مراکز گردآیی جوانان مانند مدارس و دانشـگاه ها و سـربازخانه ها و بوسـتان ها و نیز دانشـگاه های دولتی و راه ها و غیره، نماز، حاضـر و بارز و چشم و دل نواز است. نوشـته ها و گفته های بسیار در رسـانه ها و در کتاب ها و درس ها و برنامه های هنری و تبلیغی، به نماز می پردازد و ذهن ها و دل های کسان بی شـماری را به این تکلیف شیرین و دل نشین، متمایل می سازد و به گزاردن آن وامی دارد.

ص:۱۲۷

شک نباید کرد که این، راهی است به سوی کامیابی و توفیق در همه مهامّ شخصی و اجتماعی، راهی است به سوی سعادت و فلاح «قَد اَفلَحَ المُؤمِنونَ؛ الَّذینَ هُم فِی صلوتِهِم خاشِعونَ» (مؤمنون، ۱_۲) چه افراد و جماعاتی که با شناختن قدر و جایگاه ذکر و خشوع و انابه _ که نماز مظهر کامل آن است _ و همراه کردن کار و ابتکار دنیایی با آن، به قله های تعالی و کمال رسیدند، و چه بی خبران و کوته نظرانی که با غفلت از این راز بزرگ هستی، خود را از سعادت کامل محروم ساختند و چه درصورت تلاش و کار مادی و چه درصورت بیکارگی و تنبلی، هرجا به گونه ای خود را در منجلاب های محرومیت و ناکامی غرقه ساختند.

انسان هایی که تلاش و مجاهدت در عرصه زندگی بشری را با یاد خدا و انس با او و عشق به او همراه می سازند، خوشبختی در معنای حقیقی آن را درمی یابند و آن را برای جسم و جان خود فراهم می کنند.

شما برادران و خواهرانی که به امر نماز همت گماشته اید از این دیدگاه، در تدارک بزرگ ترین خدمت به مردم و کشور خود هستید و بی گمان، ملت ما از معرفت به نماز و عمل به آن بهر ه های بزرگ در همه عرصه های زندگی خود خواهد برد.

مسئولان محترم اقامه نماز گزارش امیدبخشی از به کار بستن سفارش های قبلی درباره نماز داده اند. این جانب پس از سپاس از آنان و از

همه بخش هایی که به آن سفارش ها جامه تحقق پوشانده اند، به همه دست اندرکاران این مهم و دیگر مدیران و مسئولان کشور توصیه می کنم که:

۱. برای تبیین ژرفای نماز و معرفی رازها و زیبایی های آن، دست به تلاش پیگیر و همه جانبه ای زده شود. در کتاب های معارف دانشگاه ها و کتب درسی دوره های پیش از دانشگاه و جزوه های کوچک و قابل فهم همه، سخنان نغز و پرمغز و مضمون های تازه فراوان دراین باره وارد شود؛

۲. احکام فقهی نماز به صورت آسان و روان منتشر شود و جزوه ها و نوارهای صوتی و تصویری مناسب برای فرستادن به میان ملت های دیگر، آماده گردد؛

۳. اذان از حنجره اشخاص خوش صدا در همه جا پخش شود و هیچ شهر و محله ای محروم از آهنگ اذان نماند؛

۴. مساجد، به شکل شایسته غبارروبی شود و خدمت به مسجد، کاری مردمی و همگانی شمرده شود؛

۵. نماز صبح در مساجد اقامه شود؛

۶. نمازهای جمعه در هر شهر با شرکت فرزانگان و اصحاب معرفت در ستادهای آن، پربارتر گردد؛

۷. مدیران دستگاه های اداری و دولتی، خود متصدی اقامه نماز در آن دستگاه ها شوند؛

ص:۱۲۹

۸. در سربازخانه ها، آموزش نماز و عمل به آن از آنچه هست، جدی تر گرفته شود؛

۹. در میان جاده های بیابانی، مسجد به قدر کافی ساخته شود و در شهرهای سر راه در همه **۲۴** ساعت، مسجد باز و آماده وجود داشته باشد؛

۱۰. در شهرها و شهرک هایی که تازه ساخته می شود، مسجد جامع، نخستین بنا و مرکز حقیقی شهر قرار گرفته و ساخته شود؛

۱۱. در همه اجتماعات با فرارسیدن وقت نماز، نمازبه پاداشته شود و اجتماعاتی که به خاطر انبوهی آن یا به هر جهت دیگر قادر به این کار نیستند برنامه زمان بندی آنها جوری تنظیم شود که با وقت نماز تصادف پیدا نکند؛

۱۲. و به طور خلاصه، وضع شهرها و روستاهای کشور را جوری کنید که هرکس که تازه وارد آن می شود، آن را محیط اهتمام به نماز و جایگاه اقامه آن بداند.

توفیقات همه شما را از خداوند خواستارم.

سیدعلی خامنه ای

۳۱/۶/۱۳۷۵

ص:۱۳۰

هفتمین اجلاس سراسری نماز

ارومیه، مهرماه ۱۳۷۶

بسم الله الرّحمن الرّحیم

در میان مجموعه وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه ای از زمین، بردوش مؤمنان و بندگان زبده خداوند قرار می گیرد، قرآن، اقامه نماز را شأنی ویژه بخشیده و آن را در صدر فهرست، جای داده است:

«الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقآموا اَلصَّلاهَ ...».

اگر برپا داشتن نماز در میان مردم، نقشی بنیانی نمی داشت و همچون پایه استواری برای پیشبرد هدف های بزرگ نظام اسلامی به شمار نمی آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی شد.

حقیقت آن است که نماز با نقش عظیم تربیتی، با تأثیر شگرف در ایجاد آرامش و سکینه قلبی مؤمنان، با دمیدن روح توکل و تقوا و اخلاص در نمازگزار، با ایجاد فضای تقدس و معنویت در پیرامون نمازگزار که موجب دوری او و دیگران از گناه است، و با درس های معرفتی گوناگون که در الفاظ و اذکار آن نهفته است، بسی بیش از صرفاً یک وظیفه شخصی، و درواقع دارای نقش کلیدی در اداره فرد و جامعه است.

ص:۱۳۱

تأکیـدهای بلیغی که بر گزاردن این واجب شـده؛ و حتی پدر و مادر موظف شده اند که فرزند خود را از دوران کودکی با آن مأنوس سازند، در میان همه واجبات دینی، بی نظیر است، و این به خاطر نقش اسـتثنایی نماز در تنظیم انگیزه های روانی فرد و تأمین فضای مساعـد برای تحمل بارهای سـنگین وظیفه، در جامعه است. با توجه به همه این جهات، به حق باید نماز را برترین اعمـال دانست و صـلای «حَیَّ عَلی خَیرِالعَمَـل» را در بانگ نماز، سـخنی حکمت آمیز به حساب آورد. نماز است که مایه های لازم ایثار و گـذشت و توکل و تعبد را که پشـتوانه حتمی واجبات پرخطر و دشوار همچون جهاد و نهی ازمنکر و زکات است، در روح آدمی پدید می آورد و او را شـجاعانه بدان میدان ها گسیل می دارد. هنگامی که به خاطر هجوم دشمن، فریضه جهاد اهمیت می یابـد، یـا براثر دشواری زنـدگی قشـرهایی از مردم، فریضه زکـات و انفـاق، همه را مخاطب می سازد، یا به اقتضای تلاـش دشـمن در عرصه فرهنگ و اخلاق، امربه معروف و نهی ازمنکر، واجب همگانی می شود، در همه این شـرایط، نماز، نه فقـط از شأن «خیرالعملی» فرو نمی افتـد، بلکه به مثابه پشـتوانه روحی و معنوی همه مجاهـدت ها و ایثارها و خطرپـذیری ها، بر اهمیت آن افزوده می شود.

امروزه بـا سـیطره نظم ماشـینی بر همه جـامعه هـای بشـری، انسـان و انسـانیت ها سـخت در فشارنـد. آحاد بشـر در چنین نظمی ناگزیرند آهنگ

زنـدگی فردی و اجتماعی را، با نواخت سـنگین و روح گـداز ماشـین، همسان و یک آهنگ کننـد. رحم و مروت و گذشت و ایثار و بسی ارزش های اخلاقی دیگر، در این هم نواختی است که کم تأثیر و بی رنگ می شود؛ و خانواده و اخلاق همزیستی مهرآمیز خانوادگی، در چنین وضـعی است که پایمال و منهـدم می گردد. از ده ها سال پیش دلسوزان و تیزبینان، حتی در قلب محیـط تمـدن صـنعتی و ماشـینی، این خطر را احسـاس کرده و هشـدار داده انـد، و بـا تـأسف، هنوز میلیون هـا انسان ــ به ویژه جوانان که احساسات لطیف تر و روحیه آسیب پذیرتر دارند ــ در این بلای بزرگ همچنان بی دفاع و بی علاج اند.

نیاز به رابطه معنوی با خداونـد رحیم و کریم، بدین جهت امروز برای مردم دنیا از همیشه حادتر و جدی تر است و نماز برترین و کارآمـدترین وسـیله برای تـأمین این نیاز است. بشـریت امروز به نماز خالص و کامل و پرشور اسـلامی، از همیشه نیازمنـد تر است و شـما مسـئولان امر ترویـج نماز، بایـد به کمک الهی بتوانید، نه فقط نسل روبه رشد و بالنده جوان کشورمان، بلکه همه جان های نیازمند و کام های تشنه بشر متحیر در سراسر جهان را، اشباع کنید و از سرچشمه فیاض نماز بهره مند سازید.

این جانب ضـمن تقدیر از زحمات شـما عزیزان که سال به سال، گسترده تر و بارآورتر می شود، شـما و دیگر مسـئولان و همه ملت عزیز را به نکات زیر توصیه می کنم:

۱. آشـنایان بـا معارف اسـلامی، شأن نماز و روح و محتوا و گستره تأثیر آن را در جان فرد و مجتمع را با شـیوه های رسا، تبیین کنند، و به ویژه هنرمندان برای این مقصود از ابزار کارآمد هنر بهره بگیرند؛

۲. پدر و مادرها، کودکان و نوجوانان را با صورت و معنای این فریضه آشـنا سازند و اگر باید از دیگران کمک گرفت، کتاب های شیرین و آسان فهم را برای کودکان خود بخوانند؛

۳. معلمـان مـدارس در هنگـام نماز، نوجوانان پسـر و دختر را به حضور در نمازخانه های مـدارس تشویق کننـد و خود پیش از همه به نماز بشتابند؛

۴. مسئولان پرورشی مدارس، نماز را در رأس برنامه های پرورشی به شمار آورند؛

۵. مسـئولان ورزش کشور، محیـط ورزش را با یادآوری و اقامه نماز، روح بخشـند و در تعیین وقت مسابقات ورزشـی، ساعت نماز را فارغ و زمین و زمان را آماده برگزاری نماز کنند؛

۶. برنامه ریزان حرکت رسانه های سـفری ماننـد قطار و هواپیما و غیر آن، حفظ وقت و امکان نماز مسافران را در برنامه ی ریز ها در نظر بگیرند؛

۷. ائمه محترم جماعات، مساجـد را از همیشه فعال تر کننـد و آموزش ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شـکل نوین و جـذاب، در برنامه های خود بگنجانند؛

ص:۱۳۴

۸. نویسندگان کتب معارف دبیرستان ها و دانشگاه ها، نماز را از موضوعات مورد بحث آن کتاب ها قرار دهند و در آن، بحث های عالمانه و عمیق را دراین باره مطرح سازند؛

۹. جوانان عزیز، دقایق معدود نماز را فقط برای نماز بگذارند و در طول نماز، تا آنجا که می توانند با تمرکز و حضور قلب، مایه زندگی بخش ذکر و تضرع را برای جان و دل نیازمند خویش تأمین کنند؛

۱۰. همگان، نماز را که داروی شفابخش روح و مایه صفا و آرامش و نورانیت است، بر همه کارهای دیگر مقدم دارند و در هیچ شرایطی خود را از آن محروم نسازند و هرگز به بهانه مشغله و گرفتاری، این حضور رهایی بخش در محضر آفریدگار رحیم و کریم و عزیز را از دست ندهند.

خداوند فیض نماز را بیش ازپیش بر این ملت مؤمن و نمازگزار، ارزانی فرماید.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۷/۷/۱۳۷۶

ص:۱۳۵

هشتمین اجلاس سراسری نماز

تهران، شهریورماه ۱۳۷۷

بسم الله الرّحمن الرّحیم

نظام اسلامی که برترین هدفش، پرورش انسان های والا و بافضیلت است، سازندگی فرد و جامعه را از هر دو سو، یعنی هم از جسم و هم از جان، هم در عرصه مادی و هم در ساحت معنوی به پیش می برد، و هر دو بال پرواز و تعالی آدمی را می گشاید و می آراید.

عبادات و در رأس آنان نماز، بدین جهت است که چنین اهمیتی می یابد و نماز ستون دین نامیده می شود. نماز آنگاه که با توجه و حضور همراه است، نه تنها دل و جان نمازگزار، که فضای پیرامون او را نیز لطیف و نورانی و معطر می سازد و به خانه و خانواده و محیط کار و محفل دوستان و مجامع شهروندان و همه فضاهای زندگی پرتوافشانی می کند.

هرچه نمازگزاران بیشتر متوجه و خاشع و ذاکر شوند، ظلمات خودخواهی ها و خودکامگی ها و بددلی ها و آزمندی ها و تجاوزگری ها و حسادت ها و بدخواهی ها کمتر می شود و نور رستگاری بر پیشانی زندگی، بیشتر می درخشد. ریشه همه تلخ کامی های بشر در غفلت از خدا و محدود

شـدن به منـافع شخصـی است. نمـاز، آدمی را از این حصارهـای ظلمـانی می رهانـد و شـهوت و غضب او را به سـوی حقیقت متعالی و خیر همگانی هدایت می کند. نماز خاشعانه و سرشار از حال و حضور، بهشتی واقعی، نخست در دل و جان نمازگزار و به تدریـج در محیـط زنـدگی می آفرینـد، و صـلاح و فلاح را به انسـان هـدیه می کنـد. ازاین رو، در همه ادیان الهی، نماز گزاردن، اصلی ترین ادب دین داری و آشکارترین و عمومی ترین نشانه ایمان است. کامل ترین و زیباترین نمازهاست.

یکی از برکات انقلاب اسلامی در سال های اخیر آن است که دل های پرشور و شوقی را به اهمیت و والایی فریضه نماز توجه داده و ترویـج روزافزون این پایه اساسـی دین را، مرکز همت و تلاش آن ساخته است. اکنون در سال، هزاران تلاش گران بها، بـا اهتمـام و کوشـش صادقانه آنان، صـرف آن می شود که راه روشن نماز به روی همگان گشوده شود و نمازگزاران بیشتری توفیق نماز باتوجه و تـذکر بیابند. انواع فعالیت های فرهنگی و هنری و تحقیقی و اجرایی در فهرست طولانی این تلاش ها قرار دارند. این جانب وظیفه خود می دانم که از این تلاشگران مؤمن که مشتمل بر مسئولان عالی رتبه دولتی، و علمای معزز دینی، و برجسـتگان فرهنگی و علمی و هنری، و جوانان پرشور و زنان و مردان مؤمن از بخش های گوناگون اجتماع است، صـمیمانه سپاسگزاری کنم و به طور ویژه

ص:۱۳۷

از روحانی آگاه و دلسوز جناب حجت الاسلام قرائتی که نیروی عظیمی را در این راه بسیج کرده اند، تشکر نمایم.

اکنون لازم می دانم تذکراتی را به شما و همه مردم عزیزمان عرض کنم:

۱. همه آحاد نمازگزار باید سعی کنند که نماز را با توجه به معانی کلمات بخوانند؛ یعنی در نماز با خدای عزیز و رحیم سخن بگویند. این است آن سرچشمه فیضی که جان نمازگزار را سیراب می کند. البته این حقیقت نباید دستاویزی برای نفس بهانه گیر باشد که اگر توفیق چنین توجه و حضوری نیافت، نماز را ترک کنند. نماز درهرصورت، واجب و فریضه است و تارک نماز بزرگ ترین فرصت ارتباط با خداوند سبحان را از دست می دهد؛

۲. لازم است دست اندرکاران، اوراقی شامل ترجمه نماز در همه سطوح، فراهم و میلیون ها نسخه از آن را در همه جا منتشر کنند. به هرکسی باید این امکان را بدهید که معانی کلمات نماز را بفهمد؛

۳. فصل تازه ای از اقامه نماز _ که بحمدلله در سطح شهرهای دیگر کشور تا حدود گسترده ای صورت گرفته _ باید در سطح روستاهای کشور آغاز شود. ترویج صورت و معنای نماز در روستاها را با برنامه ریزی وسیع، آغاز کنید؛

۴. چه نیکوست که از همه شهرهایی که در آن حوزه علمیه و طلاب علوم دینی حضور دارند، در همه شب های جمعه گروه هایی به روستاها اعزام شوند. شعار اول این پیام رسانان دین و معنویت، باید اقامه نماز باشد؛

ص:۱۳۸

۵. علمای دینی و فضلایی که در بخش های گوناگون دولتی به خدماتی اشتغال دارند، شایسته است که به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه نمی شود، بپردازند، امامت در مسجد را نیز وظیفه ای بزرگ بشمرند؛

۶. مأموران بخش های گوناگون دولتی، توصیه ها و دستورهای وزرای محترم درباره نماز را به طور جدی دنبال کنند. همه سطوح و بخش ها در این تلاش مقدس سهیم شوند و سهمی از اجر آن را نصیب خود کنند؛

۷. نماز در اغلب موارد در قرآن کریم همراه و هم شأن زکات آمده است. فریضه عظیم زکات نیز همانند نماز به مجاهدتی خستگی ناپذیر و تلاشگرانی صادق و دلسوز نیازمند است. انتظار و امید آن است که شما عزیزان در این میدان جدید نیز گام نهید، و همه کسانی که می توانند در ترویج و تبیین و تحقق مسئله مهم زکات، خدمتی ارائه کنند، بی درنگ دامن همت به کمر زنند و از خود صدقه جاریه ای بر جای نهند.

از خداوند شکور و رحیم مسئلت می کنم که خدمات شما را به نحو شایسته قبول فرماید و دعای حضرت ولی الله الاعظم _ ارواحنا فداه _ را شامل حال شما نماید.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۸/۶/۱۳۷۷

نهمین اجلاس سراسری نماز

تهران، شهریورماه ۱۳۷۸

بسم الله الرّحمن الرّحیم

اگرچه درباره نماز سخنان گزیده و پرمغز از ائمه معصومین : و نیز از متفکران و صاحب نظران دینی، دل های هدایت پژوه را روشن ساخته، و به حقیقت و حکمت این فریضه بزرگ الهی آشنا کرده است، بااین همه، باید گفت جایگاه بلندپایه نماز هنوز برای بسیاری از مردم حتی آنان که نماز را فریضه می دانند و به جای می آورند به درستی شناخته نیست. بی شک آگاهان جوامع اسلامی در این باب وظیفه ای سنگین بر عهده دارند و جای آن است که همه روش های تبیین و روشنگری برای ادای حق معرفت نماز به کار گرفته شود.

باید گفت که نماز معبر اصلی برای سلوک انسان در راهی است که ادیان الهی در برابر آدمی نهاده اند تا بتوانند از آن به هدف و غایت اصلی حیات یعنی رستگاری و خوشبختی دنیا و آخرت دست یابد. نماز اولین قدم سلوک الی الله است؛ ولی ظرفیت این عامل الهی به اندازه ای است که در اوج کمال بشری نیز می تواند بال پرواز انسان عرشی شود، تا آنجا که

برترین انسان تاریخ، یعنی پیامبر گرامی اسلام۶ می فرماید: «نماز نور چشم من است» و در هنگام فرا رسیدن وقت نماز، از مؤذن خود می خواهد که با سردادن بانگ اذان، جان او را کامیاب و سرشار از راحت و امنیت سازد. شاید بتوان گفت که هیچ عامل عبادی دیگری این گونه در همه مراحل تکامل معنوی انسان برای او کارگشا و نیروبخش و پیش برنده نیست.

نماز ازآنجاکه اولاً سلامت و تعالی اخلاقی و معنوی به افراد جامعه می بخشد و ثانیاً ازآن رو که با شکل و محتوای ویژه خود نمازگزار را به انضباط می کشاند و از بیهودگی و ولنگاری نجات می دهد، به حق باید یکی از عوامل مهم انضباط و انتظام اجتماعی شناخته شود. اگر نماز با حضور و ازسر شوق و در هنگام فضیلت در میان مردمی رواج پیدا کند، اینها دستاوردهای قطعی آن مردم خواهد بود. بدیهی است که نماز ازسر کسالت و بی حضور و یا خودنمایانه هیچ یک از این فواید را نخواهد داشت.

اکنون که بحمدالله به همت شما کمربستگان امر نماز حرکت تازه ای در جهت کشانده شدن دل ها به نماز به راه افتاده است، لازم است که از ظرفیت عظیم این عطیّه الهی بیشترین بهره برده شود. جوانان با مضامین و معارف گنجانیده از نماز به درستی آشنا شوند. جا و فضا برای نماز گزاردن در همه مکان هایی که مردمی در آن گرد می آیند، به شکل شایسته و جذاب آماده گردد؛ هر برنامه مزاحم با نماز در اول وقت ازسوی دستگاه های

مؤثر ماننـد مراکز رسـانه و فرهنگی و مراکز جـابه جـایی مسـافران و مراکز کسب و کـار برطرف گردد. آهنـگ اذان و لزوماً با صدای خوش در همه اوقات نماز در همه جای کشور به گوش رسد.

ائمه جمـاعت و کسـانی که در عمل، خود مقتـدای دیگران انـد، در تحصـیل شـرایط نماز مقبول، مجاهـدت بلیغ کننـد و مانند اصحاب معروف ائمه : در کیفیت و کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند؛ و خلاصه نماز را که ده ها سال پیش از انقلاب در کشور ما مورد بی مهری و تهاجم تبلیغات گوناگون قرار گرفته بود در کیفیتی شایسته همگانی کنند.

فضـل و توفیق و هـدایت الهی و دعـای حضـرت ولی الله الاعظم ــ ارواحنا فـداه ــ را برای شـما و همه نمازگزاران مسـئلت می کنم.

سیدعلی خامنه ای

۱۸/۶/۱۳۷۸

دهمین اجلاس سراسری نماز

همدان، شهریور ماه ۱۳۷۹

بسم الله الرّحمن الرّحیم

در میـان خصـلت هـای نکوهیـده که سـلامت جـان و راحت زنـدگی را با خطر و مانع مواجه می سازنـد، تکبر از پرآفت ترین آنهـاست. خودبرتربینی و سرکشـی برخاسـته از آن، چه بسـیار حقیقت هـا را ناشـناخته، و چه راه هـای فضـیلت را نـاپیموده می گـذارد، و چه کینه هـا و خصومت های نابحق و چه زشتی ها و ناهنجاری ها که پدیـد می آورد. آری تکبر، حجاب حقیقت و خار راه فضـیلت، و دشمن صفا و صداقت، و انگیزه دشمنی و شرارت است. آحاد جامعه های بشری از آغاز عمر خود تاکنون، ضایعات بی شماری را از کبر و خودپسندی اقوام و افراد، و سرکشی ها و تعصبات ناشی از آن، تحمل کرده اند و می کنند.

عبـادات اسـلامی و بیش از همه نمـاز، برای زدودن این آفت از جـان آدمیـان، از جمله درمان های مؤثر و کارآمـد می باشـند. نماز، آنگاه که با حال و حضور و آداب، گزارده شود روح آدمی را به نیازمندی ذاتی وی آشنا می سازد، و ریشه کبر و تفاخر و جبروتِ موهوم را در درونِ او می سوزاند.

ص:۱۴۳

خشوع در برابر پروردگار، نور بصیرت را بر دل او می تاباند و سایه وهم آلود خودبزرگ بینی را از آن می زداید.

«فرض الله الایمان تطهیراً من الشرک و الصلاه تنزیهاً عن الکِبر...».

چه نیکوست به سخن پیشوای پرهیزگاران و امیر مؤمنان ۷ گوش فرادهیم و ستایش نماز را در سالی که مزیّن به نام والای اوست، از بیان ستوده او بشنویم. در نهج البلاغه چنین آمده است: «وَعَن ذلِکَ ما حَرَسَ الله عِبادِه المُؤمِنینَ بِالصَّلواه وَالزَّکواهِ وَمُجاهَدَهِ الصِّیامِ فِی الأَیّامِ المَفروضاتِ، تَسکیناً لِأطرافِهِم وَتَخشیعاً لِأَبصارِهِم وَتَذلِیلاً لِنُفُوسِهِم وَاِذهاباً لِلخُیلاءِ عَنهُم...»؛ یعنی: خداوند بندگان مؤمن را با نمازها و زکات ها و روزه های دشوار از کبر و خودبینی محافظت و حراست می کند، به پیکر آنان آرامش می بخشد، به دیدگان آنان فروتنی می دهد، نفس آنان را رام می سازد، دل های آنان را افتادگی می آموزد، و خودپسندی را از آنان دور می کند.

در کشور اسلامی ما همه آحاد مردم به ویژه بلندپایگان علمی و اجتماعی و مالی، به این خصوصیات نیازمندند. بلای طغیان، و تجاوز، و زورگویی، و زیاده طلبی، و تحقیر دیگران، و نادیده گرفتن حق صاحبان حق، امروزه بزرگ ترین آفت جوامع بشری و جامعه جهانی است و علاج این همه، در این بیان والای علوی علیه السلام است.

توجه به این واقعیت ها، نقش برجسته نماز و نیایش را در چشم اهل بصیرت و انصاف آشکار می سازد و اهتمام به ترویج و تعریف این فریضه پرراز و رمز را، بر دوش آگاهان جامعه می نهد.

این جانب ضمن سپاسگزاری از شما که به کار نماز و معرفی و اقامه آن پرداخته اید، بار دیگر بر توصیه هایی که در پیام های گذشته کرده ام تأکید می ورزم؛ نسل جوان و نیک نهاد کشور را به قدردانی از فرصت نماز که فرصت شکفتگی معنوی و پالایش روحی است فرامی خوانم؛ به مسئولان فرهنگی و رسانه ای و به همه مبلغان دینی اهمیت ترویج این فریضه و نقش بی همتای آن در پرورش فضیلت ها و زدودن فسادها را یادآور می شوم، و از همه خدمتگزاران این راه، و دلسوزان امر نماز که با قلم و بیان و مال و آبرو و حضور خود، به اقامه نماز کمک می کنند صمیمانه تشکّر می کنم.

امید است همگی مشمول رحمت الهی و دعای حضرت بقیهالله _ ارواحنا فداه _ باشید.

والسلام علیکم و رحمه الله

سید علی خامنه ای

۱۹/۶/۱۳۷۹

ص:۱۴۵

یازدهمین اجلاس سراسری نماز

اصفهان، شهریور ماه ۱۳۸۰

بسم الله الرّحمن الرّحیم

انسان که ازسویی گاه مظهر برترین و زیباترین حقایق هستی است، ازسویی دیگر، گاه محل بروز زشتی ها و پستی های بی همانند نیز می گردد. اگر در جایی و زمانی او را مظهر آگاهی و محبت و فداکاری یا خردمندی و آفرینندگی و پیشرفت در عرصه های تعالی، یا آیت شوق و شور و امید می بینیم، در جایی و زمانی دیگر او را دچار غفلت و کینه و خودخواهی، یا جهل و عادت و رکود، یا سستی و نومیدی و بدبینی مشاهده می کنیم.

این عنصر بااستعداد، می تواند برترین موجود گیتی تا پست ترین پدیده هستی گردد. او مجهز به همه ابزارها و زمینه های تعالی و تکامل معنوی و مادی، آفریده شده است. سرشت او نیک، و راه نیکی به روی او باز است. خرد و قدرت بر تصمیم گیری و انتخاب، دو بال توانای اویند و رسولان الهی راهنمایان و امیددهندگان و کمک کنندگان به او.

اما او بااین حال می تواند تسلیم ضعف ها و هوس ها و خودخواهی ها یا جهل ها و غفلت ها و عادت های خود شود و خود را از همه آن بشارت ها و

امیدها و معراج ها محروم سازد. این همان است که آن را باید «فساد پذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هریک از آحاد بشر، بزرگ ترین مصیبت او و خطرناک ترین تهدید به شمار رفته است و می رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است.

ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن؛ یعنی از دل مشغولی هایی که آدمی را اسیر وسوسه هوس ها می کند، یا میل به برتری جویی و کین ورزی و آزمندی او را ارضا می سازد، خود را رها ساختن؛ یعنی او را از جهنمی که برای خود فراهم کرده است، به بهشت صفا و انس و بهجت و امن بردن؛ و نماز با ترکیب هماهنگ دل و زبان و حرکت، ناب ترین و کامل ترین نمونه و وسیله ذکر است.

انسان در زندگی شخصی اش، گاه براثر محنت ها و شدت ها و مصیبت ها، و در زندگی جمعی اش، گاه با حوادث تحول آفرین مانند حرکت عمومی به سوی جهاد یا انفاق یا کمک به نیازمندان، به عامل ذکر نزدیک می شود، و گاه با سرگرمی های هوس آلود و غرق شدن در سرخوشی و اشرافی گری و عیش بارگی، از آن دور می افتد. عنصری که می تواند در همه این احوال او را به بهشت «ذکر» نزدیک یا نزدیک تر کند، نماز است.

ص:۱۴۷

نماز در حالات آمادگی روحی، به آدمی عروج و حال و حضور بیشتر می بخشد و در حالات غفلت و ناآمادگی، در گوش او زنگ آماده باش می نوازد و او را به آن وادی نورانی نزدیک می سازد. لـذا نماز در هیچ حالی نباید ترک شود. درعین شدت و محنت، در بحبوحه میدان جهاد، در هنگام فراغ و آسایش، و حتی در میان محیط لجن آلودی که انسان با هوس ها و کینه ها و شـهوت ها و خودخواهی ها، پیرامون خود پدیـد آورده است. نماز یک شـربت مقوی و شـفابخش است. بایـد آن را با دل و جان خود نوشـید و از هر نقطه که در آن واقع شده ایم، یک گام یا یک میدان به بهشت رضوان نزدیک شد. ازاین روست که نه «حیّ علی الجهـاد» و نه «حیّ علی الصّیـوم» و نه «حیّ علی الانفـاق»، نگفته انـد؛ ولی در هر روز بارهـا سـروده انـد: «حیّ علی الصّلوه».

در دوران انقلاب و جنـگ تحمیلی، نمـاز، ما را در حرکتمان مصـمم تر و نیرومنـدتر می کرد، و امروز که خطر غفلت و عیش بـارگی و آرزوهای حقیر و تنگ نظرانه و عادت ها و روزمرگی ها ما را تهدیـد می کنـد، نماز به ما مصونیت می بخشـد و بن بست هـای پنـداری را می شـکند و راه مـا را روشن و افق را درخشـان می سـازد. این تنهـا برگی از کتاب مناقب نماز است، و همین برای به راه انداختن حرکتی جدی تر از گذشته، می تواند انگیزه ای ژرف و کارآمد پدید آورد.

همه بایـد در این حرکت بزرگ که شایسته است جهاد نامیـده شود، خود را ملتزم و متعهـد بداننـد. علمای دین، روشـنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسـران، دارندگان منبرها و رسانه ها، نویسـندگان، و بیش از همه، مسـئولان بخش های حکومـتی ماننـد وزارت هـای آمـوزش و پرورش، علـوم و فنّاوری، ارشـاد، صداوسـیما، سازمـان هـای تبلیغـاتی، مراکز تـولید سینمـایی، پژوهشـگاه هـا، مـدیرانی که نیروی انسـانی کلانـی در قبضه امرونهی آنهاینـد، ماننـد نیروهای مسـلح، وزارتخانه ها، کارگـاه هـا، دانشـگاه هـا و مـدارس، وسایل حمل و نقل و غیره و غیره، اینان هریک به گونه ای می تواننـد و می بایـد در این حرکت همگانی سهیم گردند و نقش ویژه خود را بگزارند.

این کار با سـهل انگاری و کم همتی به سـرانجام خود نمی رسد. از برترین شـیوه ها و فنی ترین و هنری ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمـایش نمـاز جمـاعت مهجوری، بـا جمع معـدودی، آن هم از فرسودگـان بی نشاط، ترویـج نماز جماعت نیست. همچنـان که پخش صـدای اذان از رسانه های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می دهند؛ مردم زیادی از آنان که فیلم های سینمایی در گزارش واقعیت های زندگی آنان ساخته می شود، اهل نماز و نیاز و تهجدنـد؛ حنجره های بسـیاری ازروی ایمان و تعبـد در هنگام اذان، صـدا به این سـرود معنوی بلند می کنند؛ گروه های انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می آورند؛ اینها می تواند در ساخت های

ص:۱۴۹

هنری، چهره زیبا و ترغیب کننده این فریضه نجات بخش را به همه نشان دهد.

در دانشگاه ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غم گساری و راهنمایی و همدلی را در کنار اقامه نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش آموزی درآن صورت، جذاب ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت، و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.

به مدیران آموزش و پرورش، و علوم یادآوری می کنم که سهم مسجدسازی و مسجدپردازی باید در اعتبارات فعالیت های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخش های این سرفصل باشد.

هجرت هفتگی روحانیون مستقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایه این مراکز از توصیه های پیشین من است که بر آن تأکید می ورزم. همچنین فراهم ساختن فضای مادی و معنوی برای اقامه نماز در بوستان ها و گردشگاه ها و نمایشگاه ها و امثال آن.

امامان محترم جماعت، اگر خود براثر کهولت و غیره نمی توانند وظیفه رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضلای جوان و پرنشاط را به کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.

ص:۱۵۰

نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همه سعی خود را در این جهت مبذول دارند.

خدا را سپاس که محیط عمومی کشور، محیط ذکر و نماز و معنویت است، و خدا را سپاس که خیل عظیمی از مردم ما به ویژه جوانان، با نماز و نیاز، پیوندی روحی و عاطفی و عقلانی دارند؛ لیکن این همه باید گام های نهایی شمرده نشود و بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک اندیشانه در این رویکرد به کار رود.

لازم می دانم از همه کسانی که این راه را دلسوزانه گشوده و پیموده و برای آینده آن برنامه ریزی کرده اند، صمیمانه سپاسگزاری کنم؛ به ویژه از روحانی پرهیزگار و پارسا و پرانگیزه جناب حجت الاسلام قرائتی که حقاً در این کار بر گردن همه ما حقی بزرگ دارند. رحمت خدا و توجه حضرت بقیه الله _ ارواحنا فداه _ را برای ایشان و همگان مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۵/۶/۱۳۸۰

ص:۱۵۱

دوازدهمین اجلاس سراسری نماز

کرمان، شهریورماه ۱۳۸۱

بسم الله الرّحمن الرّحیم

این گردهمایی را که همه ساله با حضور بلندپایگان علمی و سیاسی کشور تشکیل می گردد، باید یکی از مهم ترین گردهمایی ها شمرد؛ زیرا موضوع آن نماز است که برترین فریضه دینی است و مخاطب آن همه آحاد ملت اند، و ازاین رو لازم است که دست اندرکاران اجرایی ذی ربط نکاتی را که در آغاز این گردهمایی خطاب به آنان تذکر داده می شود صرفاً یک توصیه تشریفاتی نینگارند. در پیام سال گذشته این جانب به حاضران این گردهمایی و دیگران چنین آمده است:

«انسان که ازسویی گاه مظهر برترین و زیباترین حقایق هستی است، ازسویی دیگر، گاه محل بروز زشتی ها و پستی های بی همانند نیز می گردد. اگر در جایی و زمانی او را مظهر آگاهی و محبت و فداکاری یا خردمندی و آفرینندگی و پیشرفت در عرصه های تعالی، یا آیت شوق و شور و امید می بینیم، در جایی و زمانی دیگر او را دچار غفلت و کینه و خودخواهی، یا جهل و عادت و رکود، یا سستی و نومیدی و بدبینی مشاهده می کنیم.

ص:۱۵۲

این عنصر بااستعداد، می تواند برترین موجود گیتی تا پست ترین پدیده هستی گردد. او مجهز به همه ابزارها و زمینه های تعالی و تکامل معنوی و مادی، آفریده شده است. سرشت او نیک، و راه نیکی به روی او باز است. خرد و قدرت بر تصمیم گیری و انتخاب، دو بال توانای اویند و رسولان الهی راهنمایان و امیددهندگان و کمک کنندگان به او.

اما او بااین حال می تواند تسلیم ضعف ها و هوس ها و خودخواهی ها یا جهل ها و غفلت ها و عادت های خود شود وخود را از همه آن بشارت ها و امیدها و معراج ها محروم سازد. این همان است که آن را باید «فساد پذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هریک از آحاد بشر، بزرگ ترین مصیبت او و خطرناک ترین تهدید به شمار رفته است و می رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است.

ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن؛ یعنی از دل مشغولی هایی که آدمی را اسیر وسوسه هوس ها می کند، یا میل به برتری جویی و کین ورزی و آزمندی او را ارضا می سازد، خود را رها ساختن؛ یعنی او را از جهنمی که برای خود فراهم کرده است، به بهشت صفا و انس و بهجت و امن بردن؛ و نماز با

ترکیب هماهنگ دل و زبان و حرکت، ناب ترین و کامل ترین نمونه و وسیله ذکر است.

انسان در زنـدگی شخصـی اش، گاه براثر محنت ها و شـدت ها و مصـیبت ها، و در زنـدگی جمعی اش، گاه با حوادث تحول آفرین ماننـد حرکت عمومی به سوی جهـاد یـا انفاق یا کمک به نیازمنـدان، به عامل ذکر نزدیک می شود، و گاه با سـرگرمی های هوس آلود و غرق شدن در سرخوشـی و اشـرافی گری و عیش بارگی، از آن دور می افتد. عنصـری که می تواند در همه این احوال او را به بهشت «ذکر» نزدیک یا نزدیک تر کند، نماز است.

نماز در حالات آمادگی روحی، به آدمی عروج و حال و حضور بیشتر می بخشد و در حالات غفلت و ناآمادگی، در گوش او زنگ آماده باش می نوازد و او را به آن وادی نورانی نزدیک می سازد. لـذا نماز در هیچ حالی نباید ترک شود. درعین شدت و محنت، در بحبوحه میدان جهاد، در هنگام فراغ و آسایش، و حتی در میان محیط لجن آلودی که انسان با هوس ها و کینه ها و شـهوت ها و خودخواهی ها، پیرامون خود پدیـد آورده است. نماز یک شـربت مقوی و شـفابخش است. بایـد آن را با دل و جان خود نوشـید و از هر نقطه که در آن واقع شده ایم، یک گام یا یک میدان به بهشت رضوان نزدیک شد. ازاین روست که نه «حیّ علی الجهاد» و نه «حیّ علی الصّوم» و نه

«حیّ علی الانفاق»، نگفته اند؛ ولی در هر روز بارها سروده اند: «حیّ علی الصّلوه».

در دوران انقلاب و جنگ تحمیلی، نماز، ما را در حرکتمان مصمم تر و نیرومندتر می کرد، و امروز که خطر غفلت و عیش بارگی و آرزوهای حقیر و تنگ نظرانه و عادت ها و روزمرگی ها ما را تهدید می کند، نماز به ما مصونیت می بخشد و بن بست های پنداری را می شکند و راه ما را روشن و افق را درخشان می سازد. این تنها برگی از کتاب مناقب نماز است، و همین برای به راه انداختن حرکتی جدی تر از گذشته، می تواند انگیزه ای ژرف و کارآمد پدید آورد.

همه باید در این حرکت بزرگ که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه ها، نویسندگان، و بیش از همه، مسئولان بخش های حکومتی مانند وزارت های آموزش و پرورش، علوم و فنّاوری، ارشاد، صداوسیما، سازمان های تبلیغاتی، مراکز تولید سینمایی، پژوهشگاه ها، مدیرانی که نیروی انسانی کلانی در قبضه امرونهی آنهایند، مانند نیروهای مسلح، وزارتخانه ها، کارگاه ها، دانشگاه ها و مدارس، وسایل حمل و نقل و غیره و غیره، اینان هریک به گونه ای می توانند و می باید در این حرکت همگانی سهیم گردند و نقش ویژه خود را بگزارند.

ص:۱۵۵

این کار با سهل انگاری و کم همتی به سرانجام خود نمی رسد. از برترین شیوه ها و فنی ترین و هنری ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن هم از فرسودگان بی نشاط، ترویج نماز جماعت نیست. همچنان که پخش صدای اذان از رسانه های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می دهند؛ مردم زیادی از آنان که فیلم های سینمایی در گزارش واقعیت های زندگی آنان ساخته می شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند؛ حنجره های بسیاری ازروی ایمان و تعبد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می کنند؛ گروه های انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می آورند، اینها می تواند در ساخت های هنری، چهره زیبا و ترغیب کننده این فریضه نجات بخش را به همه نشان دهد.

در دانشگاه ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غم گساری و راهنمایی و همدلی را در کنار اقامه نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش آموزی درآن صورت، جذاب ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت، و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.

ص:۱۵۶

به مدیران آموزش و پرورش، و علوم یادآوری می کنم که سهم مسجد، سازی و مسجد پردازی باید در اعتبارات فعالیت های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخش های این سرفصل باشد.

هجرت هفتگی روحانیون مستقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایه این مراکز از توصیه های پیشین من است که بر آن تأکید می ورزم. همچنین فراهم ساختن فضای مادی و معنوی برای اقامه نماز در بوستان ها و گردشگاه ها و نمایشگاه ها و امثال آن.

امامان محترم جماعت، اگر خود بر اثرکهولت و غیره نمی توانند وظیفه رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضلای جوان و پرنشاط را به کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.

نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همه سعی خود را در این جهت مبذول دارند.

خدا را سپاس که محیط عمومی کشور، محیط ذکر و نماز و معنویت است، و خدا را سپاس که خیل عظیمی از مردم ما به ویژه جوانان، با نماز و نیاز، پیوندی روحی و عاطفی و عقلانی دارند؛ لیکن این همه باید گام های

ص:۱۵۷

نهایی شمرده نشود و بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک اندیشانه در این رویکرد به کار رود».

اکنون این سؤال بسیار جدی و مهم برای این جانب مطرح است، که مسئولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حد به وظیفه خود عمل کرده اند؟ صداوسیما، آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر مراکز دانشگاهی، وزارت ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، مراکز تولید سینمایی، نیروهای مسلح، مدیریت حمل و نقل و مدیریت های شهری و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند؟

از ریاست محترم جمهوری اسلامی و دیگر مسئولان عالی رتبه به جد انتظار می رود که دست اندرکاران را با این سؤال اساسی مواجه سازند و پاسخ فعال آنان را مطالبه کنند.

توفیق همه حضرات را از خداوند متعال مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۶/۶/۱۳۸۱

ص:۱۵۸

سیزدهمین اجلاس سراسری نماز

شهرکرد، شهریورماه ۱۳۸۲

بسم الله الرّحمن الرّحیم

اینک پس از دوازده سال از آغاز حرکت مبارک اقامه نماز باید فصل دیگری در این تلاش و جهاد مبارک آغاز شود. این فصل می بایست نگاه خود را به برنامه ریزی کوتاه مدت و میان مدت برای دستیابی به هدف های تعریف شده ای بدوزد که به گونه ای انبوه و متراکم در خلال توصیه ها و دستورالعمل های تقدیم شده در این مدت، موج می زند. هدف بلندمدت اقامه نماز در جامعه، صلاح و فلاح همگانی است؛ لیکن تا رسیدن به آن مقصود والا، هدف میان مدت، برافروختن چراغ نماز در همه خانه ها و در خانه دل هاست، و هدف کوتاه مدت، به کارگیری همه ظرفیت علمی و هنری و تبلیغی کشور در این راه، و سمت و سو دادن به همه آن گونه تلاش ها در این جهت است.

همچنان که برای گزاردن نماز باید قبله را شناخت و به آن روی آورد، برای لبریز کردن فضای دنیا و دنیای دل ها از عطر و جلوه و روح نماز هم قبله ای وجود دارد که باید آن را یافت و بدان روی کرد. این قبله همان

هـدف های والا و نهایی نماز است و روی کردن به آن، پیمودن راه هایی است که بـدان منتهی می شود، و این راه ها در قالب هدف های کوتاه مدت و میان مدت، تعریف شدنی است. اکنون بحمدالله با همت رئیس جمهور محترم، دسـتگاه های اجرایی ذی ربط به همکاری در عمل برای اقامه نماز فراخوانـده شـده انـد، و از دسـتگاه های تبلیغی به ویژه صداوسـیما و وزارت های فرهنگی و گردانندگان مراکز جمعیتی، به طور ویژه در پیام سال های پیش تعهد مسـئولانه خواسـته شده است، کار لازم امروز آن است که هیئت هـایی برای تعیین دقیق مأموریت های این دسـتگاه ها تشـکیل شود و براثر آن، برنامه زمان بنـدی شـده همه فعالیت ها و خـدماتی که وظیفه آنان است، با شـیوه ای علمی و واقع بینانه فراهم گردد، و هیئت کارآمد دیگری مأمور پیگیری و نظارت مستمر بر پیشرفت این فعالیت ها و خدمات گردد.

براین اسـاس، گردهمایی سال آینـده شـما، مجمعی فقط برای سـخنرانی نیست؛ بلکه عرصه ای است که در آن می بایـد هیئت های مزبور گزارش پیشـرفت آن برنامه زمان بندی شده را بدهند و جمع داوری عالی رتبه ای، سـهم هر دسـتگاه را از تشویق و تقـدیر و یـا خـدای نخواسـته از توبیـخ و سـرزنش به او بپردازد و براسـاس پیشـرفت هـا یـا توقف ها و موانع راه، برنامه جامع را تصحیح یا تکمیل کند. بی شک دولت محترم و شخص رئیس محترم جمهور می توانند برترین نقش را در این فرایند منطقی و کارساز، ایفا کنند.

توفیقـات همگان به ویژه جناب حجت الاسـلام قرائتی را در پیشبرد این خواسـته ارزشـمند از خداونـد متعال مسـئلت می کنم و امیدوارم مشمول ادعیه زاکیه حضرت بقیه الله باشند.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۴/۶/۸۲

ص:۱۶۱

چهاردهمین اجلاس سراسری نماز

یزد، شهریورماه ۱۳۸۳

بسم الله الرّحمن الرّحیم

پیش از هر سخن، باید خدای حکیم علیم را بر توفیقی که به دست اندرکاران این گردهمایی مبارک ارزانی داشته، سپاس گویم و از آنان به ویژه حجت الاسلام آقای قرائتی به خاطر تداوم کار و پیگیری این مهم، قدردانی کنم. اهتمام به اقامه نماز در شمار برترین مواد در برنامه کلان دولت اسلامی است: «الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاهَ وَ آتوا الزَّکاه وَاَمَرُوا بِالمَعرُوفِ وَنَهَوا عَنِ المُنکَر» (حج، ۴۱).

اکنون نوبت محاسبه خویشتن است. باید به حساب خود در این وظیفه بزرگ بپردازیم و کارکرد خویش را بیازماییم. این اجلاس، بار سنگین این بررسی را بر دوش گرفته است. اگرچه می توان حجم خدمات را در دستگاه ها به تقریب مشخص کرد، ولی ارزیابی حقیقی و درست، آنگاه میسر می گردد که نتایج و دستاوردها نیز محاسبه شود. مهم ترین شاخص در تعیین موفقیت باغبان، کمیت و کیفیت میوه ای است که در عرصه تلاش و مجاهدت او به دست می آید.

ص:۱۶۲

توصـیه مؤکد این جانب این است که از نیروهای خلاق، متفکر و مولد در مجموعه پیگیر امر نماز، بیشترین بهره گیری صورت گیرد. از توانایی های نرم افزاری در زمینه های هنر، ادبیات، فیلم و تبلیغات حداکثر اسـتفاده برده شود. راهکارهای برخاسـته از توانایی علمی و هنری انتخاب گردد، و همه ظرفیت های فراوان موجود به کار گرفته شود.

ارزیـابی مثبت و رضایت انگیز، هنگامی صورت خواهـد گرفت که این فریضه انسان ساز، همچون زلال همیشه جوشان، فضای زندگی و فضای دل همگان را به طراوت و امید و ایمان مزین گرداند.

توفیق همه مسئولان را در این راه از خداوند متعال مسئلت می کنم.

سیدعلی خامنه ای

۱۰ شهریورماه ۱۳۸۳

ص:۱۶۳

پانزدهمین اجلاس سراسری نماز

بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با شرکت کنندگان

تهران، شهریورماه ۱۳۸۵

بسم الله الرّحمن الرّحیم

برادران عزیز؛ آقایان محترم، خیلی خوش آمدید. من حقیقتاً وظیفه می دانم که از جناب آقای قرائتی و بقیه کسانی که با ایشان در مسئله مهم نماز همکاری کردند، آقایان علمای محترم، ائمه جمعه محترم، مسئولان بخش های مهم کشور، بعضی از وزرا، بعضی از مدیران، تشکر کنم.

می خواهم عرض بکنم که آنچه دراین زمینه وقت بگذارید و تلاش کنید و از نیروی مادی و معنوی خودتان در امر ترویج نماز استفاده کنید، زیادی انجام نگرفته است؛ جا دارد. اینکه به ما گفتند: «الصّلوه عمود الّدین»، باید این حرف را جدی بگیریم. خیمه دین با نماز برپاست؛ هم در دین داری و تدیّن یک فرد، هم در اقامه یک جامعه دینی و هم در دین داری یک کشور و یک مجتمع. اگر ما نتوانیم کیفیت تأثیر نماز را در این عرض عریض و وسیع درست تشخیص بدهیم، از کوتاهی دید ماست؛ والّا آن کسی که فرموده است: «الصّلوه عمود الّدین» و آیات کریمه قرآن که ناطقِ

به اهمیت نماز هستند، آنها خوب می دانند که این سازوکار چگونه است و این نقش چگونه است.

یک وقتی در دوران طاغوت، در بعضی از سلول های زندان های دشوار و هولناکِ آن رژیم که زندانی های گوناگونی در آنا زندانی بودند، از جمله زندانی های مسلمان، با تفکر اسلامی، تا بعضی که با گرایش های حزبی و ایدئولوژی های گوناگونی که به هرحال اسمش اسلامی بود، ما شنیده بودیم ـ شاید خود من به غیرواسطه هم شنیده باشم، از دیگران هم شنیده بودیم که نقل می کردند ـ که بعضی از اینها می گفتند: چقدر می گویید «حیّ علی الصّلوه»، بگویید «حیّ علی الجهاد». فضای مبارزه، این تفکر و این نگاه را به مسائل به وجود آورده بود که دائم چسبیده اید به «صلوه» و مرتب می گویید «حیّ علی الصّلوه، حیّ علی الصّلوه»؛ خوب بگویید «حیّ علی الجهاد» و مردم را به جهاد فرابخوانید. تجربه های روزگار نشان داد که بی اعتنایی به نماز، چه بر سر یک انسان می آورد و چه بر سر جهاد انسان ها می آورد؛ هم جهاد را تعطیل می کند، هم جهت مبارزه را از جهاد بودن خارج می کند و تبدیل می کند به مبارزه ای برای قدرت، برای هوای نفس. آن چیزی که مبارزه یک انسان را، چالش یک امت را، رنگ جهاد و معنای جهاد می بخشد، او همان توجه به خداست، که قوامش به نماز است. لذا اولین واجبی که بر پیغمبر واجب می شود، نماز است؛ اول تبلیغی که برای پیغمبر، خدای متعال

معیّن می کند، «وَ أمُر اَهلَکَ بِاَلصَّلاهَ » (طه، ۱۳۲) است؛ توصیفی که خدای متعال در درجه اول برای جامعه موحد بیان می کند، «الّذینَ اِن مَکَّناهُم فِی الاَرضِ أَقاموا اَلصَّلاهَ » (حج، ۴۱) است. این، اهمیّت نماز است.

برای حرکت در این میدان آنچه که بیش از همه لازم است، دو چیز است: یکی انگیزه، آن نیروی درونی که انسان را حرکت بدهد و راه ببرد؛ دیگر، آن قطب نمایی که انسان، آن ستاره راهنما را فراموش نکند، جهتش کج نشود. اگر انگیزه نبود، انسان وسط راه می ماند. مشکلات زیاد است. اقامه جامعه توحیدی، اقامه عدل در میان بشر، برپا کردن خیمه حق در بین این همه طوفان های اهوای باطل، اینها کار آسانی نیست؛ انگیزه لازم است. این انگیزه عبارت است از توجه به خدا، «ذکر اللّه»، مدد گرفتن از پروردگار؛ کار را با حساب خدا انجام دادن؛ و آن قبله نما هم عبارت است از توجه به هدف کار و اینکه ما مقصودمان قدرت نیست، ثروت نیست، هوی پرستی نیست، تمتّیات شخصی نیست، ملاحظات گوناگون سیاسی نیست؛ هدفمان خداست. این دوتا خصوصیت، این دو عامل مهم، یعنی انگیزه و جهت گیری هر دو در نماز خلاصه شده. هم برای کسانی که بخش قابل توجهی از این مسئولیت را بر دوش دارند، هم برای مردمان متوسط، هم برای عموم افراد جامعه، این لازم است.

ص:۱۶۶

البته کسانی که مسئولیت هایشان سنگین تر است، آنها بیشتر احتیاج دارند؛ آنها نیازشان به هر دو بیشتر است؛ هم به انگیزه، هم به جهت یابی و دقت در جهت گیری. لـذا اینکه خداوند به پیغمبر می فرماید: «قُمِ اللَّیلَ اِلّا قَلیلاً؛ نِصفَه اَوِ نقُص مِنهُ قَلیلاً؛ اَو زِد عَلیهِ وَ رَتِّلِ القُرآنَ تَرتیلاً» (مزمل، ۲_۴)؛ شب را به ذکر خـدا بگـذران، بخش مهمی از شب را نماز بخوان، با خدا متصل شو. چرا؟ زیرا: «اِنّا سَنُلقی عَلَیکَ قَولاً ثَقیلاً» (مزمل، ۵)؛ کار سـنگینی متوجه به توست؛ خطاب سنگینی متوجه به توست؛ خودت را آماده کن، برای این است. بنابراین ماها بیشتر احتیاج داریم. دیگرِ مردم هم به نسبت در درجات مختلف به نماز احتیاج دارند. نماز اهمیتش این است.

و در نمـاز آنچه که مهم است و بایـد روی آن تکیه کرد، بعـد از ترویـج اصـل نمـاز _ که همه را بایـد نمـازخوان کرد و همه نمازخوان بشوند _ عبارت است از توجهِ در نماز؛ همان چیزی که «حضور قلب» به آن گفته می شود.

این حضور قلب و توجه، کـاری است که به تمرین احتیاج دارد. کسانی که این کارها را کرده انـد و بلدنـد، به ما یاد می دهند که انسـان بایـد درحـال نماز، خود را در حضور یک مخاطب عالی شأن و عالی مقام که خالق هستی است و مالک همه وجود انسان است، احساس کند. هر مقدار از نماز که توانست این حالت را داشته باشد، به تعبیر روایات، این نماز، نمازِ مقبول است؛

آن خاصیت و اثر را خواهد بخشید، و دیگر آثار نماز ــ که نمی شود آثار نماز را در چند جمله یا در چند فقره کوتاه خلاصه کرد ــ بر این مترتب می شود.

البته مقدمه اول و لازم این است که ما همه جوان ها و همه مردممان را با نماز آشنا کنیم و اهمیت نماز را برای اینها شرح بدهیم. این کار، متصدی لازم دارد و بحمدللّه شماها این را به عهده گرفته اید و متصدی این کار شده اید. حقیقتاً دستگاه های مختلف بایستی دراین زمینه کار و تلاش کنند. این، مهم است. این، فقط این نیست که ما یک آدم غافل را، یا بی نماز را به نماز می کشانیم؛ این معنایش این است که ما داریم پایه های یک حرکت عظیم جهانی را، که نظام جمهوری اسلامی ستون مستحکم آن است، در میان انسان ها استوار می کنیم. انسان ها وقتی دلشان با نماز انس گرفت و از طریق نماز با خدای متعال مأنوس و آشنا شدند، به طور طبیعی گناهان از آنها دور می شود؛ دل های اینها نسبت به گناه حساس می شود و آن حالت تقوایی که در شرع مقدس قوامِ دین داری است، به تدریج در انسان حاصل می شود. مسئله نماز، این است. لذا ما اولاً از همه دوستان به خصوص از شخص آقای قرائتی که واقعاً ایشان تلاش مجدّانه ای و مخلصانه ای در این راه انجام دادند و کسانی که با ایشان همکاری کردند، صمیمانه تشکر می کنیم.

ثانیاً تأکید می کنیم این کار را نیمه کاره نگذارید. میان راه خسته نشوید. این، برای همیشه است. این، کاری است که به طور مستمر باید ادامه داشته

باشـد؛ مثـل خود نماز که تعطیل بردار نیست، توقف نمی پـذیرد؛ چون غفلت انسان موجبات فراوانی دارد و خیلی چیزها انسان را غافـل می کنـد. برای اینکه بـا این غفلت مبارزه بشود، این نماز لازم است. صـبح، نماز؛ ظهر، نماز؛ شب، نماز؛ نافله، فریضه. مثـل خود نمـاز که تعطیـل بردار نیست این حرکت هم تعطیل بردار نیست. به اهمیت نماز، به تأثیر نماز، به شـرایط معنوی نماز باید مردم را آشنا کرد و از همه ابزارهای مفید تبلیغ بایستی در این راه استفاده کرد...(۱)

والسلام علیکم و رحمهاللّه و برکاته

۲۷/۶/۱۳۸۵

ص:۱۶۹

۱- . ادامه مباحث معظم له درباره مسائل جهان اسـلام بود که به دلیل عـدم ارتباط مسـتقیم با بحث نماز، از ذکر آن خودداری شد.

شانزدهمین اجلاس سراسری نماز

اراک، شهریورماه ۱۳۸۶

بسم الله الرّحمن الرّحیم

برپایی اجلاس نماز را گرامی می دارم و از ایزد دانا و شنوا درخواست می کنم که آن را کانونی گرمابخش و چراغی روشنگر برای دل های پاک و با صفای جوانان ما بگرداند و نوای گوش نواز نیایش را در پهنه کشور ما بگستراند.

نماز، نیاز آدمی است. ما گرفتاران تخته بند زندگی مادی، به دریچه ای که هوای پاک آزادی را از عالَم معنا به ما برساند و دل را از آلودگی و بی خبری برهاند نیازمندیم. بدون این پنجره روشنی، و طراوت، نهاد آدمی درخشندگی گوهر خویش را از دست می دهد و دل، رنگ و بو و سرشت گِل می گیرد. اگر نماز را آن گونه که هست بشناسیم، خدا را بر این هدیه بزرگ که پیامبرانش به ما داده اند، هزاران بار سپاس خواهیم گفت.

شما برپادارندگان این گردهمایی که کوشش ارجمندتان پوشیده نیست، همت خویش را بر آن بگمارید که نماز را به درستی بشناسانید. این از هر بخش نامه و دستوری و فرمانی کارسازتر است. دل ها با جویایی معنویت سرشته شده اند. شما این راه راست، این داروی معجزه گر، و این پنجره

دلگشا را به آنان نشان دهید. این است آنچه نماز را همگانی و آن را با حال و حضور، و شور و شیدایی همراه می سازد، و این سخنان والا را معنی می کند، که:

الصّلاةُ مِعراجُ المُؤمِن؛ «نماز اوجگیری مؤمن است».

الصّلاةُ خَیرُ مُوضُوعٍ مَن شَاءَ اِستَقَلّ وَمَن شَاءَ اِستَکثَرَ؛ «نماز بهترین نهاده دین است، هرکه خواهد کم، و هرکه خواهد بیش، بهره از آن می گیرد».

و برای این کار بزرگ، ناگزیر باید هم خِرد و هم هنر و هم انگیزه، به کار گرفته شود.

از خداوند متعال توفیق روزافزون برای همه شما مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمهالله

سیدعلی خامنه ای

۱۴ شهریور ۱۳۸۶

ص:۱۷۱

هفدهمین اجلاس سراسری نماز

بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار شرکت کنندگان

تهران، آبان ماه ۱۳۸۷

بسم الله الرّحمن الرّحیم

اولاً قلباً و عمیقاً تشکر می کنم از برادران و خواهران عزیزی که متصدی امر ترویج نماز هستند. در همه جا این خوب است و ارزشمند است؛ به خصوص در دانشگاه ها؛ و از خدای متعال درخواست می کنم که به شما و به جناب آقای قرائتی و همین طور دیگر دست اندرکاران این کار بزرگ که این همت را کردند ــ این شجره طیبه را ایشان در زمین کاشتند و بحمدللّه امروز برگ و بار خوبی دارد ــ توفیق بدهد، طول عمر بدهد که ان شاءللّه ایشان بتوانند کار را دنبال کنند.

اهمیت کار اقامه نماز و ترویج نماز، ناشی است از اهمیت خود نماز. وقتی ما می بینیم در شرع مقدس اسلام این همه راجع به نماز ــ چه در قرآن، چه در کلمات نبی مکرم، چه در فرمایشات معصومین ــ ترغیب و تشویق و اهتمام نشان داده شده، کشف می کنیم که این نماز در بین مجموعه داروهای درمانگرِ بیماری های جسمی و روحی و فردی و اجتماعی انسان، آن عنصر اصلی یا یکی از اصلی ترین عناصر است. همه واجبات

ص:۱۷۲

شرعی، اجتناب از همه محرمات، تشکیل دهنده مجموعه ای است از داروی تجویزشده ازسوی پروردگار برای تقویت بنیه روحی و اصلاح امور دنیا و آخرت انسان _ اصلاح جامعه، اصلاح فرد _ منتها در این مجموعه بعضی از عناصر کلیدی هستند که شاید بشود گفت نماز کلیدی ترینِ این عناصر است. «الّذینَ اِن مَکَّنّاهُم فِی الاَرضِ اَقامُوا اَلصَّلاهَ » (حج، ۴۱). مؤمنان، مجاهدان راه خدا، ایثارگران طریق تحکیم معارف الهی این جوری اند که وقتی «ان مکّناهم فی الارض»؛ وقتی ما اینها را در زمین متمکن کردیم، قدرت را به اینها سپردیم، خیلی کارها باید انجام بدهند؛ استقرار عدالت، ایجاد چه، چه؛ اما اولْ چیزی که وجود دارد: «اقاموا الصّلوه»؛ نماز را اقامه می کنند. چه رازی است در این نماز که اقامه آن این قدر مهم است؟

درباره نماز خیلی بحث شده است. هر انسانی در درون خود یک نفس سرکش دارد. یک پیل مست که اگر مراقبش بودید، با چکش مرتب بر سر او کوبیدید، او شما را به هلاکت نخواهد انداخت؛ رفتار او کنترل خواهد شد و همین نفس انسانی مایه پیشرفت شما خواهد شد. نفس، مجموعه غرایز انسانی است که اگر این غرایز درست کنترل شوند، در راه صحیح به کار گرفته شوند، درست اعمال شوند، انسان را به اوج کمال خواهند رساند. اشکال این است که مستی می کنند. بایستی یک کنترل کننده ای وجود داشته باشد. اگر ظلم در دنیا هست، ناشی از بدمستی غرایز و نفسانیات یک

یا چند نفر یا یک مجموعه است؛ اگر فحشا در دنیا هست، همین جور؛ اگر اهانت به انسان و پامال کردن کرامت انسان در دنیا وجود دارد، همین جور؛ اگر فقر در دنیـا هست، بخش عظیمی از جامعه بشـری دچار محرومیت از نعم الهی بر روی زمین انـد، به خاطر همین است. نفسانیاتِ مجموعه سـتمگر، ظلم را به وجود می آورد. مجموعه مستکبر، استضعاف را به وجود می آورد. مجموعه تمامت خواه و فزونی طلب و بی رحم، فقر را به وجود می آورد؛ گرسـنگی را به وجود می آورد. این نفسانیات است که این همه مفاسـد در عالم از اولِ تاریخ تا امروز وجود داشـته و هرچه انسان در به کارگیریِ توانایی های گوناگونی که خدا در او به ودیعت گذاشـته، جلوتر رفته، این کمتر نشـده؛ بیشتر شـده؛ «چو دزدی با چراغ آید گزیده تر برد کالا».(1) آن ظالمی که بمب اتم دارد، فرق می کند با آن ظالمی که فقط با شمشیر می جنگد. این نفسانیات برای انسان ها خطرناک تر شده اند.

یک چنین چیزی در وجود انسان ها هست. همه انسان ها مبتلا به این پیل مست در درون وجود خودشان هستند که باید این را مهـار کننـد. این مهـار با ذکر خـداست؛ با یاد خـداست؛ با پناه بردن به خـداست؛ با احساس نیاز به پروردگار است؛ با احساس حقارت خود در مقابل عظمت الهی است؛ با احساس زشتی های خود در مقابل جمال مطلق حق متعال است. اینها

۱- . سنایی غزنوی.

همه اش ناشی از ذکر است. انسانی که باتقواست، یعنی مراقب خودش هست و متذکر هست، منشأ شر و ظلم و فساد و طغیان و بـدی به این و آن نمی شود. آن ذکر الهی مرتب دارد او را نهی می کند؛ مرتب دارد او را بازمی دارد: «الصّلاه تنهی». «تنهی» یعنی نهی می کنـد؛ نه اینکه دست و پای انسان را می بندد؛ غرایز را از کار می اندازد. بعضـی خیال می کنند «اِنَّ الصَّلاهَ تَنهی عَنِ الفَحشاءِ وَالمُنکَر» (عنکبوت، ۴۵)، معنـایش این است که اگر نمـاز خوانـدی، دیگر فحشـا و منکر از بین خواهـد رفت؛ نه؛ معنایش این است که وقتی نماز می خوانی، آن واعظ درونیِ تو که با نماز جان گرفته، او مرتب به تو از بدیِ فحشا و منکر می گویـد، و گفتن و تکرار کردن و بر دل فروخواندن، طبعاً اثر دارد و دل را خاضع و خاشع می کند. لذاست می بینید نماز تکرار باید شود. روزه، سالی یک بار؛ حج، عمری یک بار؛ نماز، هر روز چند بار باید تکرار شود. اهمیت نماز اینجاست.

اگر نماز خواندیم، از درون انسان، از دل انسان بگیرید تا سطح جامعه و تا سطح حاکمیت بر جامعه ـ هرچه این جامعه بزرگ باشـد ـ به برکت نماز امان پیـدا می کنـد، امنیت پیـدا می کند. دل انسان امنیت پیدا می کند، جسم انسان امنیت پیدا می کند، جامعه انسان امنیت پیـدا می کنـد. نماز خاصـیتش این است؛ اقامه صـلاه در جامعه این است. اینی که این همه تأکید شده، کار شما این است؛ شما ستادهای اقامه نماز و ستادهای ترویج نماز در هر

نقطه ای از نقـاط کشـور، در هر قشـری از اقشـار و مهم تر از همه در مجمـوعه جوانـان نخبه و دانشـجو. این معنـایش کشانـدن جامعه به این حالت ذکر همگانی است. همگان متـذکر باشـند؛ کوچک، بزرگ، زن، مرد، مسـئول دولتی، غیر مسـئول دولتی، شخصی که برای خودش کار می کند، شخصی که برای یک جماعتی کار می کند، اینها وقتی متذکر پروردگار بودند، کارها سامان پیدا می کند. بیشترِ گناهان ما از غفلت سرمی زند. این نماز به طور دائم تکرار می شود.

در این زمینه ها حرف زیاد زده اند، ما هم بارها عرض کرده ایم؛ نماز جسمی دارد و روحی. به این باید توجه بشود. یعنی تک تک ما، خود من و دیگران باید به این توجه کنیم. نماز قالبی دارد و مضمونی؛ جسمی دارد و روحی. مواظب باشیم جسم نماز از روح نمـاز خـالی نمانـد. نمی گوییم جسم بی روح نماز هیـچ اثری نـدارد؛ چرا، بالاخره یک اثرکی دارد؛ اما آن نمازی که اسلام و قرآن و شرع و پیغمبر و ائمه۶ این همه روی آن تأکیـد کردند، نمازی است که جسم و روحش هر دو کامل باشد. این جسم هم متناسب با همان روح فراهم شده؛ قرائت دارد، رکوع دارد، سجود دارد، به خاک افتادن دارد، دست بلند کردن دارد، بلند حرف زدن دارد، آهسـته حرف زدن دارد. این تنوع برای پوشـش دادن به همه آن نیازهایی است که به وسیله نماز بایستی برآورده شود که هرکدام رازی در جای خود دارد و مجموعه اینها،

ص:۱۷۶

قالب و شکل نماز را به وجود می آورد. این شکل خیلی مهم است؛ لیکن روح این نماز توجه است؛ توجه. بدانیم چه کار داریم می کنیم. نماز بی توجه ــ همان طور که عرض کردم ــ اثرش کم است.

شما از یک تکه الماس چندقیراطیِ خیلی ارزشمند دو جور می توانید استفاده کنید. یک جور این است که مثل یک الماس، مثل یک سنگ قیمتی از آن استفاده کنید؛ یکی هم این است که آن را به عنوان سنگ ترازو به کار ببرید و به جای سنگ چندگرمی تو ترازو بگذارید و در مقابلش مثلاً فلفل یا زردچوبه بکشید! این هم استفاده از الماس است؛ اما چه جور استفاده ای؟! این مثل تضییع الماس است. البته باز هم با شکستن الماس فرق دارد؛ باز هم همین قدر، شکستن از او بدتر است؛ اما استفاده از الماس هم این نیست که آدم او را سنگ ترازو قرار بدهد و با او فلفل و زردچوبه وزن کند. با نماز مثل الماسی که سنگ ترازو کرده ایم، نباید رفتار کنیم. نماز خیلی ذی قیمت است.

یک وقت انسان نماز می خواند، مثل بقیه عادات روزانه؛ مسواک می زنیم ــ فرض بفرمایید ــ ورزش می کنیم، همین جور نماز هم می خوانیم در وقت. یک وقت نه، انسان نماز می خواند، با این احساس که می خواهد حضور در محضر پروردگار پیدا کند. این یک جور دیگر است. ما همیشه در محضر پروردگاریم؛ خواب باشیم، بیدار باشیم، غافل باشیم، ذاکر باشیم؛ لیکن یک وقت هست که شما وضو می گیرید، تطهیر می کنید، خودتان را

آماده می کنید، با طهارت جسم، با طهارت لباس، با طهارت معنویِ ناشی از وضو و غسل می روید خدمت پروردگار عالم. ما در نماز باید یک چنین احساسی داشته باشیم. رفتیم خدمت پروردگار، عرض کردیم؛ با این حال وارد نماز باید شد؛ خود را در مقابل خدا باید احساس کرد؛ مخاطب باید داشت در نماز؛ والّا صرف اینکه یک امواجی را که ناشی از کلمات و حروف هست، در فضا منتشر کنیم، این آن چیزی نیست که از ما خواسته شده. می شود همین طور گفت: «الحمدللّٰه ربّ العالمین. الرّحمن الرّحیم. مالک یوم الدین» و امواجش را منتشر کنیم. همین را می شود با قرائت خوب هم خواند؛ اما بی توجه، که باز هم همان منتشر کردن امواج صوتی است در هوا. این، آن چیزی نیست که از ما خواسته شده. از ما خواسته شده که در حال نماز دلمان را ببریم به پیشگاه پروردگار؛ از دلمان حرف بزنیم، با دلمان حرف بزنیم؛ اینها مهم است. این را در وضع ترویج نماز، در نمازی که خود ما می خوانیم، نمازی که به دیگران تعلیم می دهیم، این نکته روح نماز را باید توجه کنیم.

البته این روح بدون جسم هم به دست نمی آید. اینکه انسان خیال کند اگر این است، می نشینم صد بار ذکر می گویم و مثلاً نماز دیگر نمی خوانم، نه؛ همین جور که عرض کردیم، آن جسم، آن کالبد، با توجه به نیازهای تأمین شونده به وسیله این روح تنظیم شده است. لذا ببینید در روایات برای

حالات مختلف نماز یک خصوصیاتی را گذاشتند. واجب نیست؛ مستحب است. در وقت ایستادن به کجا نگاه کنید؛ در وقت سجده کردن به کجا نگاه کنید؛ در وقت رکوع، بعضی از روایات دارد، چشمتان را ببندید؛ بعضی روایات دارد به جلو نگاه کنید؛ این خصوصیات همه کمک می کند به آن حالت حضور و توجهی که برای انسان لازم است.

حالا اهمیت نماز که واقعاً برای ما توصیفش هم شاید ممکن نباشد. امام صادق۷ در بیماریِ رحلت به وصی شان می فرمایند که: «لیس منّی من استخفّ بالصّلوه؛(۱) «از ما نیست کسی که نماز را سبک بشمارد». استخفاف یعنی سبک شمردن، کم اهمیت شمردن. حالا این نمازِ با همه این خصوصیات، با همه این فضایل، چقدر از انسان وقت می گیرد؟ نماز واجب ما ــ این هفده رکعت ــ اگر انسان بخواهد با دقت و با قدری ملاحظه بخواند، فرض کنید ۳۴ دقیقه وقت می گیرد؛ والّا کمتر وقت خواهد گرفت. ما گاهی اوقات می شود که پای تلویزیون در انتظار برنامه ای که مورد علاقه ماست نشسته ایم و قبل از آن، دائم تبلیغات، تبلیغات، تبلیغات ــ بیست دقیقه، پانزده دقیقه ــ که هیچ کدام هم به درد ما نمی خورد، می نشینیم گوش می کنیم و بیست دقیقه وقتمان را از دست می دهیم، برای خاطر آن برنامه ای که می خواهیم. بیست دقیقه های زندگی ما این جوری

۱- . شیخ صدوق، علل الشرایع، ج۲، ص۳۵۶.

است. منتظر تاکسی می شویم، منتظر اتوبوس می شویم، منتظر رفیقمان می شویم که بیاید جایی برویم، منتظر استاد می شویم که سر کلاس دیر کرده، منتظر منبری می شویم که دیر به مجلس رسیده؛ همه اینها _ ده دقیقه، پانزده دقیقه، بیست دقیقه _ به هدر می رود. خوب، این بیست دقیقه و ۲۵ دقیقه و سی دقیقه را برای نماز _ این عمل راقی، این عمل بزرگ _ مصرف کردن مگر چقدر اهمیت دارد؟

در جامعه جوان کشور بیش از دیگران باید به نماز اهمیت داد. جوان با نماز دلش روشن می شود؛ امید پیدا می کند؛ شادابی روحی پیدا می کند؛ بهجت پیدا می کند. این حالات بیشتر مال جوان هاست، بیشتر مال موسم جوانی است؛ می تواند لذت ببرد؛ و اگر خدا به من و شما توفیق بدهد، نمازی بخوانیم که با توجه باشد، خواهیم دید که انسان در هنگام توجه به نماز، از نماز سیر نمی شود. انسان وقتی به نماز توجه پیدا کند، آن چنان لذتی پیدا می کند که در هیچ یک از لذایذ مادی این لذت وجود ندارد. این دراثر توجه است. بی توجهی به نماز، کسالت در حال نماز، از خصوصیات منافقین است _ نه اینکه حالا هرکسی در حال نماز کسالت داشت، منافق است؛ نه _ خدا منافقین را در قرآن معرفی می کند و می گوید اینها را از این بشناس. در زمان پیغمبر منافقینی بودند که برای خاطر این و آن نماز می خواندند و در دل به نماز اعتقادی نداشتند. «وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا

کُسَالَی يُرَاءُونَ النَّاسَ» (نساء، ۱۴۲). بله، وقتی کسی طرف خطاب ندارد، با خدا حرف نمی زند، خسته می شود و برایش یک کار طولانی به نظر می آید. چهار رکعت نماز که چهار دقیقه، پنج دقیقه طول می کشد، برای او یک زمان طولانی به نظر می آید؛ درحالی که چهار دقیقه مگر چقدر است؟ انسان اگر در این حالت با خدا طرف خطاب بشود، آن وقت خواهد دید که مثل برق گذشت؛ دریغ می خورد، افسوس می خورد و دلش می خواهد طولانی تر بشود.

این معنا را در جوان ها، ترویج کنید. جوان ها اگر از حالا عادت کنند به نماز خوب، وقتی به سن ماها رسیدند، نماز خوب خواندن برایشان دیگر مشکل نیست. در سنین ما آدمی که عادت نکرده باشد به نماز خوب، نماز خوب خواندن ممکن است؛ اما مشکل است؛ برای آنکه از جوانی عادت کرده به اینکه خوب نماز بخواند؛ یعنی نماز باتوجه _ نماز خوب معنایش نماز با صدای خوش و قرائت خوب نیست؛ یعنی نمازِ باتوجه، با حضور قلب؛ قلبش در محضر پروردگار حاضر باشد؛ از دل و با دل حرف بزند _ آن وقت این سجیه او می شود و دیگر برایش زحمت ندارد؛ تا آخر عمر همین جور خوب نماز می خواند.

یک نکته ای را آقای قرائتی الان اشاره کردند، قبلاً هم مکرر گفته اند، ما هم گفته ایم؛ در مورد کمبود مسجد و نمازخانه در مراکز پرجمعیت. این

را باید دوستانی که از دولت اینجا تشریف دارند ـــ وزرای محترم که اینجا تشریف دارید ـــ در دولت به طور جد مطرح کنید. همه کارهای مهندسی بزرگ بایستی یک پیوست مسجد و نمازخانه داشته باشد. وقتی مترو طراحی می کنیم، برای ایستگاه مترو، مسجد در آن ملاحظه شود؛ ایستگاه قطار طراحی می کنیم، فرودگاه طراحی می کنیم، مسجد در آن حتماً دیده شود. شهرک طراحی می کنیم، مسجد در مراکز لازم که ممکن است بیش از یکی لازم باشد، در او حتماً ملاحظه شود. آیا ممکن است ما یک شهرک را طراحی کنیم، خیابان کشیِ او را فراموش کنیم؟ می شود شهرکِ بدون خیابان؟ با این چشم باید به مسجد نگاه کرد. شهرک بدون مسجد معنی ندارد. وقتی انبوه سازان ساختمان می خواهند مجوز بگیرند برای انبوه سازی و ساختمان بسازند، در نقشه ای که ارائه می دهند که مجوز براساس او صادر می شود، باید نمازخانه دیده شود. ما باید با نمازخانه این جوری برخورد کنیم.

اشاره کردند به پروازها؛ نه فقط پروازهای حج، در پروازهای گوناگون ـــ داخلی، خارجی، دوردست ـــ که وقت نماز را پوشش می دهد، حتماً رعایت مسئله نماز بشود. اگر امکان دارد قبل از پرواز و بعد از پرواز، وقت نماز وجود داشته باشد. این جور نباشد که مثلاً فرض بفرمایید از قبل از اذان صبح راه بیفتند و بعد از آفتاب به مقصد برسند؛ نه؛ برنامه را جوری تنظیم کنند که مردم بتوانند نمازشان را بخوانند؛ یا قبل، یا بعد. اگر امکان ندارد ـــ گاهی ضرورت هایی ازلحاظ پروازهای داخلی، خارجی، خطوط هوایی، پیدا

می شود که امکان ندارد _ در داخل هواپیما امکانات نماز خواندن را فراهم کنند که البته کاملاً می شود قبله را تشخیص داد؛ یعنی خلبان ها واردند، می فهمند، می دانند؛ تا افرادی که مایل اند در داخل هواپیما نماز بخوانند، بتوانند. البته مسئله حرکت قطارها هم به طریق اولی این جور است.

امروز در کشور ما این جهات قابل مقایسه با قبل از انقلاب نیست. شماها اغلب قبل از انقلاب را یادتان نیست. عجیب بود! هم اینجا، هم بعضی جاهای دیگر. ما عراق رفته بودیم؛ یک سفر عتبات مشرف شدیم؛ هر کار کردیم برای نماز صبح، توقف نکرد؛ یعنی اصلاً نمی شد؛ جوری تنظیم کرده بودند که نمی شد، و بنده مجبور شدم از اواخر قطار _ که نزدیک ایستگاه یا اوایل ایستگاه بود _ خودم را از پنجره بیندازم بیرون، که بتوانم نماز بخوانم؛ چون در داخل قطار کثیف بود و نمی شد نماز خواند. به هرحال، این چیزها هیچ رعایت نمی شد. حالا خیلی تفاوت کرده؛ منتها بیش از اینها انتظار هست. اهمیت نماز باید معلوم باشد.

ما بارها، مکرر به آقایان ائمه جمعه، ائمه جماعت و روحانیون محترم در شهرستان ها، در تهران توصیه کردیم که مساجد باید آباد باشد؛ صدای اذان باید از مساجد بلند شود. باید همه نشانه های توجه به نماز و اقامه نماز را در شهر اسلامی _ به خصوص در شهرهایی مثل تهران و شهرهای بزرگ کشور_ ببینند، باید احساس کنند؛ هم مردم خودمان، هم کسانی که وارد این شهرها می شوند. نشانه های اسلامی باید واضح و آشکار باشد؛ کمااینکه در

مهندسی های ما باید نشانه های اسلامی آشکار باشد. صهیونیست ها هر نقطه دنیا که خواستند یک ساختمانی بسازند، آن علامت نحس ستاره داوود را سعی کردند یک جوری رویش تثبیت کنند. کار سیاسی شان این جوری است. ما مسلمان ها نشانه های اسلامی و مهندسی اسلامی را باید در همه کارهایمان، از جمله در باب مهندسی بایستی مراعات کنیم.

به هرحال، امیدواریم خداوند متعال توفیق بدهد. کار نماز، کار نماز، کار کوچکی نیست؛ کار بسیار بزرگی است. همه دست اندرکاران این کار ان شاءللّه جزو «وَالْمُقِیمِینَ الصَّلَاةَ» (نساء، ۱۶۲) هستند که در قرآن بخصوص «وَالْمُقِیمِینَ الصَّلَاةَ» درباره مؤمنان پاک و پاکیزه و خالص اسم آورده شده. ان شاءللّه همه تان در عداد مقیمین الصّلاه باشید و خدای متعال کمک کند، توفیق بدهد و همه ما را از برکات نماز ان شاءللّه برخوردار کند.

والسلام علیکم و رحمهاللّه

ص:۱۸۴

هجدهمین اجلاس سراسری نماز

شهر مقدس قم، آبان ماه ۱۳۸۸

بسم الله الرّحمن الرّحیم

نام گذاری اجلاس امسال نماز به نام جوانان، کاری بسزا و برآمده از نگاه درست به این سرچشمه فیاضِ یاد و راز و نیاز است. دل و جانِ نیالوده جوان، آماده ترین کانونی است که این مِشکاتِ نور و حضور می تواند در آن گرمی و روشنی بپراکند و راه سلوک و عروج معنوی را در میانه کژراهه ها، نمایان سازد. آشنا کردنِ جوانان، با صفا و بهجتی که در نماز و ذکر هست، خدمتی بزرگ به آنان و به آینده ای است که باید با دست توانا و عزم جوانانه آنان ساخته وپرداخته شود.

سفارش این جانب آن است که مسجد را نیز همچون دل های جوان، پاکیزه و پیراسته، و لبریز از شور و انگیزه و نشاط کنید. مسجد نیز باید کانونی باشد که مشکات نماز در آن بدرخشد و نور معرفت و محبت، و اُنس و صفا از آن ساطع شود. امامان جماعت، هیئت های امنا، خادمان موظف و متبرّع، هریک باید بخشی از این کار بزرگ و اثرگذار را بر دوش خود حس کنند. توفیق همه دست اندرکاران سلسله نشست های نماز، مخصوصاً جناب حجت الاسلام قرائتی، مرد شایسته ثابت قدم و استوار را از خداوند متعال مسئلت می کنم.

سیّدعلی خامنه ای

۱۲ آبان ۱۳۸۸

ص:۱۸۵

نوزدهمین اجلاس سراسری نماز

بیرجند، مهرماه ۱۳۸۹

بسم الله الرّحمن الرّحیم

پدید آوردن هویتی به نام مسجد، نخست در قبا و سپس در مدینه، در شمار زیباترین و پرمغزترین ابتکارهای اسلام در آغاز تشکیل جامعه اسلامی است. خانه خدا و خانه مردم؛ کانون ذکر و معراج معنوی و عرصه علم و جهاد و تدبیر دنیوی؛ جایگاه عبادت و پایگاه سیاست، دوگانه های به هم پیوسته ای است که تصویر مسجد اسلامی و فاصله آن با عبادتگاه های رایج ادیان دیگر را نمایان می سازد. در مسجد اسلامی، شور و بهجت عبادت خالص با نشاط زندگی پاک و خردمندانه و سالم، درهم می آمیزد و فرد و جامعه را به طراز اسلامی آن نزدیک می کند. مسجد، مظهر آمیختگی دنیا و آخرت، و پیوستگی فرد و جامعه در دیدگاه و اندیشه مکتب اسلام است.

با این نگاه، دل های ما برای مسجد می تپد و از شوق و احساس مسئولیت، لبریز می گردد. امروز در میان مساجد ما کم نیستند آنهایی که می توانند نمایی از این تصویر زیبا و شوق انگیز را به نمایش درآورند. حضور نسل جوان پاک نهاد ما و حضور روحانیون و معلمان آگاه و دلسوز،

مسجدهایی را به درستی، کانون ذکر و عبادت و اندیشه و معرفت ساخته و یادهای عزیز و گران بها را در دل های ما برانگیخته است؛ لیکن تـا این وظیفه به تمـام و کمـال گزارده نشود، هیـچ یک از ما نبایـد و نمی توانیم خطری را که از کمبود مسـجد یا ضعف و نارسایی مساجـد، جامعه و جوانان و خانواده ها و نسل های آینـده را تهدید می کند، غافل بمانیم و خود را از برکات عظیمی که مسجدِ طراز اسلامی به کشور و نظام و مردم هدیه می کند، محروم سازیم.

نخستین مطلب مهم، بنای مسـجد و حضور روحانی شایسـته در آن است. هم اکنون با وجود ده ها هزار مسجد در کشور، جای هزاران مسـجد دیگر در روسـتاها، شـهرها، شـهرک هـا و مجتمع هـای مسـکونی خـالی است. دسترسـی آسـان به مسـجد، نیـاز ضروری مؤمنـان و جوانان و نوجوانان ما ست. روحانی پرهیزگار، خردمنـد، کارشـناس و دلسوز در مسـجد، همچون پزشک و پرسـتار در بیمارسـتان، روح و مـایه حیات مسـجد است. امامان جماعت بایـد آماده سازی خویش برای طبابت معنوی را وظیفه حتمی خود بداننـد و مراکز رسـیدگی به امور مساجـد و حوزه های علمیه در همه جا آنان را یاری دهنـد. مساجـد باید مَدرَسِ تفسـیر و حـدیث و منبرِ معـارف اجتماعی و سیاسـی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشـد. زمزمه محبت متولیان و مـدیران و امنای مساجد، باید دل های پاک جوانان را مجذوب و مشتاق کند.

ص:۱۸۷

حضور جوانان و روحیه های بسیجی باید محیط مسجد را زنده و پرنشاط و آینده پو و لبریز از امید سازد. میان مسجد و مراکز آموزشی در هر محل، همکاری و پیوند تعریف شده و شایسته ای برقرار گردد. چه نیکوست که دانش آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در مسجد و در برابر چشم مردم و ازسوی امام جماعت، تشویق شوند. مسجد باید رابطه خود را با جوانانی که ازدواج می کنند، با کسانی که به موفقیت های علمی و اجتماعی و هنری و ورزشی دست می یابند، با صاحب همتانی که کمک به دیگران را وجهه همت می سازند، با غم دیدگانی که غم گساری می جویند، و حتی با نوزادانی که متولد می شوند، برقرار و مستحکم کند. مسجد باید در هر منطقه و محل مأمن و مایه خیر و برکت باشد و به طریق اولی، وسیله زحمت و آزار مجاوران نگردد. پخش صداهای آزاردهنده به ویژه در شب و هنگام آسایش مردم، کاری ناروا و در مواردی خلاف شرع است. تنها صدایی که باید از مسجد در فضا طنین بیفکند بانگ اذان با صوت خوش و دل نواز است.

عمران مساجد و پرداختن به آرایه های معنوی و ظاهری آن، وظیفه همگان است و هرکسی به اندازه توان و همت باید در آن سهیم گردد. مردم، شهرداری ها و دستگاه های دولتی هریک در آن باید سهمی ایفا کنند و روحانی دانا و مسئولیت پذیر و پرهیزگار می تواند و می باید محور این منظومه تلاش مقدس باشد.

ص:۱۸۸

از خداوند متعال توفیق همگان را مسئلت می کنم و برای روحانی مجاهد و خدمتگزار، جناب حجت السلام والمسلمین آقای قرائتی دوام عمر و نشاط و توفیق روزافزون از خداوند می طلبم.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۸ مهرماه ۱۳۸۹

بیستمین اجلاس سراسری نماز

بوشهر، مهرماه ۱۳۹۰

بسم الله الرّحمن الرّحیم

انسان، به سرشت و طبیعت خود، مشتاق و نیازمندِ نیایش و خشوع در برابر خداوند است که آفریننده همه نیکی ها و زیبایی هاست، و نماز، برآورنده این نیاز است. ادیان الهی با تشریع نماز، کام تشنه فطرت انسان را سیراب می کنند و او را از سرگشتگی و گمراهی در فرونشاندن این عطش طبیعی نجات می بخشند. تکرار نماز در هر روز و شب، فرصت و نعمتی است که آدمی را از غرقه شدن در غفلت می رهاند؛ به او مجال حضور دل آگاهانه در برابر خدا می بخشد؛ جان او را صیقل می دهد و گوهر باطن او را درخشان می سازد.

ذِکر و نماز و نیایش آنگاه که با سامان زندگی اجتماعی درهم می آمیزد معجزه اسلام را در آرایش منظومه احکام عبادیِ آن آشکار می سازد. مسجد، مظهری از این درهم آمیختگی است. نماز در مسجد و با جماعت مؤمنان، همگانی نشستن بر گِردِ سفره میهمانی خداوند است، و این خود، بارشِ رحمت الهی را انبوه تر و دلن شین تر می سازد.

ص:۱۹۰

به برکت نماز، فضای مسجد نورانی و عطرآگین می گردد و سخن حق و آموزش دین و اخلاق و سیاست در آن بیش از هر جای دیگر بر دل و جان می نشیند و به زندگی فرد و جامعه، سمت و سوی خدایی می دهد.

مسجد را با این نگاه باید نگریست. روح مسجد، کالبد زندگی را پرنشاط و پرانگیزه می سازد. در هر جا سامان زندگی است، مسجد، مرکز و کانون اصلی است. در بنای شهر و روستا، در مدرسه و دانشگاه، در مراکز جمعیتی از بازارهای کسب و کار تا فرودگاه ها و جاده ها و پایانه های سفری و تا آسایشگاه ها و بیمارستان ها و بوستان ها و گردشگاه ها، در همه و همه باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد. مسجد در همه جا باید پاکیزه، زیبا و آرام بخش باشد. مدیریت محتوایی و معنویِ مسجد که بر دوش روحانی مسجد است باید خردمندانه و مسئولانه، و حتی عاشقانه باشد. حوزه های علمیه برای آماده سازی روحانیونی در این طراز، وظیفه ای ذاتی و طبیعی دارند.

اگر مسجد، کیفیت شایسته خود را بیابد، هزینه های مادی و معنوی بسیاری از دوش جامعه و مردم و مسئولان برداشته خواهد داشت.

به امید آن روز، و با سلام بر حضرت بقیه الله ـــ ارواحنا فداه.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیدعلی خامنه ای

۱۹ مهر ۱۳۹۰

بیست و یکمین اجلاس سراسری نماز

کرمانشاه، شهریور ماه ۱۳۹۱

بسم الله الرّحمن الرّحیم

امسال نیز شما مردان و زنان خداجوی و حقیقت نیوش، با برگزاری این اجلاس، گام دیگری در راه وظیفه بزرگ اسلامی خویش یعنی اقامه نماز برداشته اید. از همه دست اندرکاران به ویژه از جناب حجت الاسلام آقای قرائتی، روحانی مجاهد و صادق و ثابت قدم که استوانه اصلیِ این کار بزرگ است، تشکر می کنم و پاداش الهی را برای ایشان و همکارانشان مسئلت می نمایم.

بااین همه باید اعتراف کنیم که هنوز مجموعه ما مسئولان نظام اسلامی وظیفه خود را دراین باره به تمام و کمال، ادا نکرده ایم. اهمیت نماز را باید به درستی فهمید. اینکه فرموده اند: اگر نماز در درگاه خداوند، مقبول افتد دیگر خدمات و زحمات نیز پذیرفته شده، و اگر نماز، مردود باشد هرچه جز آن نیز مردود گشته است، حقیقتی بزرگ را به ما می نمایاند. آن حقیقت این است که اگر در جامعه اسلامی نماز در جایگاه شایسته خود قرار گیرد، همه تلاش های سازنده مادی و معنوی، راه خود را به سمت و سوی آرمان ها می گشاید و جامعه را به نقطه مطلوب آرمانی اسلام می رساند؛ و

ص:۱۹۲

اگر از اهمیت نماز غفلت شود و نماز مورد بی اعتنایی قرار گیرد، این مسیر به درستی طی نخواهد شد و تلاش ها و مجاهدت ها تأثیر لازم را در رساندن به قله ای که اسلام برای جامعه بشری ترسیم کرده است، نخواهد داشت.

این حقیقت، به همه ما هشدار می دهد و وظیفه ای سنگین را به یاد ما می آورد. تلاش های فرهنگی و هنری و برنامه ریزی های آموزشی و غیره، همه باید به گونه ای طراحی و اجرا شود که نماز، با کیفیت مطلوب، روزبه روز در میان مردم به ویژه جوانان و نوجوانان رونق گیرد و همه به راستی از این چشمه پاکی و روشنی بهره مند گردند. بی شک دستگاه های متعدد امور فرهنگی و آموزشی، و صداوسیما و دست اندرکاران اداره مساجد، بیش از دیگران باید احساس مسئولیت کنند.

از خداوند متعال کمک بخواهید و دامن همت به کمر بزنید و حرکتی تازه در این راه آغاز کنید. خداوند یار و نگهدارتان.

سیدعلی خامنه ای

۱۳ شهریور ۱۳۹۱

ص:۱۹۳

بیست و دومین اجلاس سراسری نماز

خرم آباد، شهریور ماه ۱۳۹۱

بسم الله الرّحمن الرّحیم

قرآن کریم در توصیف قدرتمندانِ مؤمن و در صدر وظایف آنان اقامه نماز را نام برده است: «الّذینَ اِن مَكَّناهُم فِی الاَرضِ أَقآموا اَلصَّلوةَ» (حج:۴۱) این وظیفه، در عمل شخصی، کیفیت بخشیدن به نماز است، و در تلاش اجتماعی، ترویج نماز و همگانی کردن آن.

کیفیت یافتن نماز بدین معنی است که نماز، با حال و حضور ادا شود؛ نمازگزار به نماز با چشمِ «میعاد ملاقات با خدا» بنگرد و در آن، با خدای خود سخن بگوید و خود را در حضور او ببیند؛ نماز را تا می تواند در مسجد و تا می تواند به جماعت بگزارد.

و ترویج نماز، هر حرکت و تلاشی است که در راه همگانی کردن آن، و تبیین اهمیت آن، و آسان کردن دسترسی به آن، بتوان صورت داد.

صاحبان اندیشه و بیان، با گفتن و نوشتن؛ دارندگان رسانه ها و منبرها با پرداخت جذّاب و هنری؛ مسئولان دستگاه ها هر یک متناسب با کارکرد آن دستگاه، می توانند این وظیفه بزرگ را ادا کنند.

ص:۱۹۴

کمبود مسجد در شهر و شهرک و روستا؛ نبود جایگاه نماز در مراکز اجتماعات همچون ورزشگاه و بوستان و ایستگاه و مانند آن؛ مراعات نشدن وقت نماز در وسایل مسافرت های دور دست؛ نپرداختن شایسته به نماز در کتاب های درسی؛ نپرداختن به پاکیزگی و بهداشت در مساجد؛ نپرداختن امام جماعت به تماس و رابطه با مأمومین؛ و هر کمبود دیگری از این قبیل ها، نقاط ضعفی است که باید همت های بلند بر زدودن آن برانگیخته شود و نشانه ایمان صاحبان تمکّن یعنی اقامه نماز، در جامعه اسلامی ما روز به روز نمایان تر گردد؛ انشاء الله.

والسلام علیکم و رحمه الله

سیّد علی خامنه ای

۱۱ شهریور / ۱۳۹۲

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹